

ÜGYVÉDI KÉZIKÖNYV

HATÉKONY JOGI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS
A KÉNYSZERINTÉZKEDÉSEKKEL KAPCSOLATOS
ELJÁRÁSOKBAN

Magyar Helsinki Bizottság

dr. Bieber Ivóna – dr. Ivány Borbála – dr. Kádár András Kristóf

HATÉKONY JOGI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS A KÉNYSZERINTÉZKEDÉSEKKEL KAPCSOLATOS ELJÁRÁSOKBAN

ÜGYVÉDI KÉZIKÖNYV

2019. június

Az Európai Unió támogatásával

Tartalom

A kézikönyv háttere	6
---------------------	---

A kézikönyv célja	8
-------------------	---

I. HELYZETKÉP	10
---------------	----

1. A letartóztatás	10
--------------------	----

1.1. Statisztikai adatok: csökkenő számok és területi különbségek	10
---	----

1.2. A bírói döntések tartalma	11
--------------------------------	----

a) A szökés, elrejtőzés veszélye	12
----------------------------------	----

b) Az eljárás megghiúsításának veszélye	14
---	----

c) A bűnismétlés veszélye	15
---------------------------	----

1.3. Az indokolás ismétlődése és hiánya	15
---	----

1.4. A védői és az ügyészi érvekre való reflektálás	16
---	----

1.5. Alternatív kényszerintézkedések	17
--------------------------------------	----

1.6. Az ügy anyagaihoz való hozzáférés	17
--	----

1.7. Az ülésen való részvétel és az arról való értesítés	19
--	----

1.8. A letartóztatás hossza és a soronkívüliség	20
---	----

1.9. A korlátlan letartóztatás	20
--------------------------------	----

2. A védő kijelölés- és kirendelés rendszere	21
--	----

2.1. A kirendelési rendszer és alkalmazásának hiányosságai	22
--	----

2.2. A kirendelt védő díja	30
----------------------------	----

2.3. A helyettes védő	34
-----------------------	----

II. GYAKORLATI ÚTMUTATÓK	39
--------------------------	----

1. A kirendelés	39
-----------------	----

1.1. A védő értesítése	39
------------------------	----

 Praktikus javaslatok	41
--	----

1.2.	Eljárás halaszthatatlan nyomozati cselekmény esetében	44
■	Praktikus javaslatok	45
1.3.	A kirendelt védői díj	47
■	Praktikus javaslatok	47
2.	A letartóztatás	50
2.1.	Kommunikációs alapszabályok	50
■	Praktikus javaslatok	50
■	Praktikus javaslatok	52
2.2.	A terhelt tájékoztatása a jogairól	54
■	Mintadokumentum	55
2.3.	A letartóztatásról szóló döntéshozatali eljárás	65
■	Mintabeadvány	69
III. AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁNAK JOGGYAKORLATA		85
1.	Az Emberi Jogok Európai Bíróságának sztenderdjei	85
■	Praktikus javaslatok	86
1.1.	Törvényesség	87
1.2.	A megalapozott gyanú	88
1.3.	A letartóztatás fenntartását megalapozó különös körülmények	88
1.4.	A szökés veszélye	89
1.5.	Az eljárás megghiúsításának veszélye	91
1.6.	A bűnismétlés veszélye	92
1.7.	Az alternatív kényszerintézkedés mérlegelése	93
1.8.	Indokolt döntéshez való jog	94
1.9.	Bizonyítékokhoz való hozzáférés megtagadása	96
1.10.	Elhúzódozó letartóztatás	96

2. Elfogadhatatlansági okok mint szűrők	98
2.1. Határidő	98
■ Praktikus tudnivalók	98
2.2. Hazai jogorvoslat kimerítése	100
■ Praktikus tudnivalók	100
2.3. Formai követelmények és eljárásjogi tudnivalók	101
■ Teszt	102
3. A közelmúltbeli magyar vonatkozású ügyek	106
3.1. Nagy Gábor kontra Magyarország ügy	106
3.2. Gál kontra Magyarország ügy	107
3.3. Bandur kontra Magyarország ügy	109
4. Tanácsban meghozott ítéletek	112
■ Mintakérelem	114

Jelen kézikönyv az Európai Unió anyagi támogatásával készült. Tartalmáért a kizárólagos felelősséget a Magyar Helsinki Bizottság viseli, az semmilyen vonatkozásban nem tekinthető úgy, mint amely az Európai Unió álláspontját tükrözi.

A kézikönyv háttere

A Magyar Helsinki Bizottság egyik kiemelt stratégiai célja, hogy csökkenjen az indokolatlan letartóztatások száma Magyarországon, a letartóztatás szabályozása és gyakorlata feleljen meg az Emberi Jogok Európai Bírósága által meghatározott sztenderdeknek, valamint hogy a magyar jogszabályok megfelelő módon ültessék át a vonatkozó európai uniós irányelvek rendelkezéseit.

Szervezetünk az elmúlt években számos, az előzetes letartóztatással és a hatékony védelemhez való joggal kapcsolatos hazai és nemzetközi kutatási projektben vett részt, ügyvédek pedig sikerrel képviseltek kérelmezőket stratégiai pereinkben, amelyekben az Emberi Jogok Európai Bírósága rendre megállapította, hogy a kérelmezők előzetes letartóztatása sértette az Emberi Jogok Európai Egyezményének 5. Cikkét,¹ mindeközben rámutatva a strukturális problémákra is. Rendszeresen véleményezzük a letartóztatáshoz és a hatékony védelemhez való joghoz kapcsolódó jogalkotási lépéseket, szükség esetén kezdeményezve azok alkotmányossági felülvizsgálatát. A közvélemény és a különböző nemzetközi szervezetek tájékoztatása mellett a büntetőeljárás szereplőivel is törekszünk a jó szakmai együttműködésre, például bírácoknak és ügyvédeknek szóló, az Emberi Jogok Európai Bíróságának előzetes letartóztatással kapcsolatos gyakorlatát bemutató kézikönyv² összeállításával illetve képzések tartása útján.

Az elmúlt években két, az Európai Unió által finanszírozott kutatási projektben vettünk részt, amelyek keretében az előzetes letartóztatás hazai gyakorlatát vizsgáltuk. „Az előzetes letartóztatás gyakorlata: az alternatív kényszerintézkedések és a bírói döntéshozatal vizsgálata” című nemzetközi projektben az előzetes le-

1 Például: *A.B. kontra Magyarország* (Application no. 33292/09, Judgment of 16 April 2013), *Baksza kontra Magyarország* (Application no. 59196/08, Judgment of 23 April 2013), *Bandur kontra Magyarország* (Application no. 50130/12, Judgment of 5 July 2016), *Darvas kontra Magyarország* (Application no. 19547/07, Judgment of 11 January 2011), *Kovács Ferencné kontra Magyarország* (Application no. 19325/09, Judgment of 20 December 2011), *X.Y. kontra Magyarország* (Application no. 43888/08, Judgment of 19 March 2013).

2 Kádár András Kristóf – Kirs Eszter – Lukovics Adél – Moldova Zsófia – M. Tóth Balázs: *Az Emberi Jogok Európai Bíróságának előzetes letartóztatással kapcsolatos gyakorlata – Kézikönyv ügyvédek számára / Kézikönyv bírác számára*. Magyar Helsinki Bizottság, Budapest, 2014, <https://www.helsinki.hu/az-emberi-jogok-europai-birosaganak-elozetes-letartoztatassal-kapcsolatos-gyakorlata/>

tartóztatással kapcsolatos bírói döntéshozatal minőségét vizsgáltuk. A projekt keretében a magyar jogszabályi környezet, a kapcsolódó bírósági gyakorlat és a statisztikai adatok áttekintése mellett ügyvédek körében végzett kérdőíves felmérés, ügyészekkel és bírakkal készített interjúk, valamint több mint száz, 2013-ban és 2014-ben jogerősen lezárt büntetőügy iratainak áttekintése alapján elemeztük az előzetes letartóztatással kapcsolatos hazai gyakorlatot. A magyar kutatási eredményeket bemutató jelentésünket 2015 októberében tettük közzé.³ A „7. cikk – A büntetőügyek irataihoz való hozzáférés Magyarországon” című kutatási projektünkben a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló 2012/13/EU irányelv 7. (az ügy anyagaiba való betekintés jogát biztosító) cikkének hazai érvényesülését vizsgáltuk hasonló módszertannal. Az elkészült kutatási jelentésünket 2017-ben publikáltuk.⁴

Jelen kézikönyv a 2017-ben indult, „Hatékony jogi segítségnyújtás a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárásokban” című, szintén az Európai Unió által támogatott és a Fair Trials⁵ által koordinált projektünk keretében készült. A kézikönyv a projekt keretében írt, a korábbi kutatásainkon alapuló szakmai háttéranyagra, a felállított – főként ügyvédekből álló – munkacsoport észrevételeire, a három helyszínen ügyvédek részvételével a letartóztatásról tartott tapasztalatcsere és a témában szervezett konferenciák konklúzióira épül.

3 Fazekas Tamás – Kádár András Kristóf – Novoszádek Nóra: Az előzetes letartóztatás gyakorlata: az alternatív kényszerintézkedések és a bírói döntéshozatal vizsgálata. Kutatási jelentés – Magyarország. Magyar Helsinki Bizottság, 2015. október, http://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/MHB_kutatasi_jelentes_elozetes_letartoztatasi_2015.pdf. A kutatási eredmények összefoglalását rövidebben lásd még: Kádár András Kristóf – Novoszádek Nóra: Az előzetes letartóztatás hazai gyakorlata – A Magyar Helsinki Bizottság kutatásának főbb eredményei. Kriminológiai Közlemények 76., 109–126. o., <https://drive.google.com/file/d/0B2SNd0aaBWEsFRVSTNXVS05Qzg/view>.

4 Kádár András Kristóf – Novoszádek Nóra: 7. cikk – A büntetőügyek irataihoz való hozzáférés a nyomozati szakban Magyarországon. Magyar Helsinki Bizottság, Budapest, 2017, https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/MHB_Article_7_kutatasi_jelentes_2017_HUN.pdf

5 www.fairtrials.org

A kézikönyv célja

A 2018. július 1-jével a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) helyébe lépő, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: új Be.) és végrehajtási rendeletei alapvetően korszerű, a nemzetközi és emberi jogi elvárásoknak megfelelő szabályozást vezettek be (kivéve a korlátlan letartóztatás intézményét).

Az új büntetőeljárási törvény tehát fontos és pozitív változást hozott a kényszerintézkedések terén: kifejezett célja annak biztosítása, hogy a fokozatosság, szükségesség és arányosság elve érvényesüljön, vagyis csak akkor rendeljenek el letartóztatást, ha az azzal elérni kívánt cél enyhébb intézkedéssel nem biztosítható. Ugyanakkor bizonyos az is, hogy a büntetőeljárás szereplőitől szemléletváltásra van szükség a jogalkalmazási fordulathoz, hiszen eddig sem a Be. szövege volt az igazi akadálya, hogy a letartóztatást csak a valóban szükséges esetekben rendeljék el, és hogy a döntések megfeleljenek a magyar és a nemzetközi sztenderdeknek. A koncepcióváltás gyakorlati érvényesülésében nemcsak a hatóságnak és a bíróságnak van szerepe, hanem az ügyvédeknek is. A védők – az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogára és az Európai Unió irányelvire is kiterjedő – magas szakmai felkészültsége, az ezeken alapuló érvelés fontos szerepet játszhat abban, hogy a letartóztatás valóban ultima ratio eszközzé váljon.

Az új Be. által bevezetett, a kirendelt védői rendszer reformjában megjelenő jogalkotói szándék egybeesik a terheltek hatékony védelemhez való alkotmányos jogának erősítésével. Világos, hogy a 2018. július 1-én hatályba lépett új rendszer arányosabb ügyelosztást biztosít a védelmet ellátó ügyvédek között, mint a korábbi. Ez feltehetően a terheltek hatékony védelmét is elősegíti. Természetes, amit az eddigi tapasztalatok mutatnak: a reform nem hibátlan. Elsődleges felmérésünk alapján a legjelentősebb nehézségek a szabályok gyakorlati alkalmazásával, a kirendelt védői díjjal és a helyettes védő intézményével kapcsolatban merültek fel.

Ennek a kézikönyvnek az a célja, hogy gyakorlati tanácsokat, praktikus segítséget nyújtson a terheltek védelmében eljáró ügyvédeknek annak érdekében, hogy védenceik – különös tekintettel a jellemzően nehezebb anyagi, hátrányosabb szociális helyzetben lévő terheltek – hatékony jogi segítséget kaphassanak a büntetőeljárás kezdeti szakaszában. A kézikönyv első részében a fennálló helyzetet vázoljuk felproblémafelvetésként, a második részben pedig gyakorlati megoldásokat, ötleteket adunk. Ennek keretében végigvezetjük a kirendelt védőt a büntetőeljárás első szakaszán és javaslatokat adunk arra, hogy

- hogyan képviselheti védencét a leghatékonyabban kirendelt védőként
- hogyan kommunikáljon eredményesen az ügyfelével
- milyen tájékoztatást adjon a terhelti jogokról
- ha letartóztatják az ügyfelét, ezzel szemben hogyan érveljen
- milyen iratmegismerési joga van.

A kézikönyv következő részében pedig azt vizsgáljuk, hogy amennyiben a magyar bíróság előtt nem lenne eredményes a védő érvelése, akkor hogyan, mely esetekben fordulhat az Emberi Jogok Európai Bíróságához. Az alkalmazást elősegítő rövid esetösszefoglalókat és mintabeadványokat bocsátunk rendelkezésre.

A segédanyag egységes kézikönyvként is megfelelő, ugyanakkor egyes részei különállóan is használhatóak – adaptálva a védő aktuális feladatára, kérdéseire, a büntetőeljárás éppen folyó szakaszára. A kifejezetten praktikus tanácsokat, tippeket és a felhasználható, alakítható mintadokumentumokat kék táblázatban emeltük ki.

I. HELYZETKÉP

1. A letartóztatás

1.1. Statisztikai adatok: csökkenő számok és területi különbségek

Az összбүнözés, a бүнцselkemények és a terheltek számához hasonlóan, az előzetes letartóztatások száma 2014 óta évről évre csökken: 2014-ben a vádemeléskor 3.052-en voltak előzetes letartóztatásban, míg 2017-ben 2.339-en. 2013-ban a бörtönnépesség 28%-a volt előzetesen letartóztatott, 2018 novemberében pedig 19%-uk (nagyságrendileg 2.780 fő)⁶. Ez egyrészt annak köszönhető, hogy az előzetes letartóztatásokra irányuló ügyészi indítványok száma a nyomozati szakban folyamatosan csökkent hasonlóan a rendőri előterjesztések számához (utóbbiak mintegy negyedével). Másrészt a változás annak is köszönhető, hogy az ügyészi indítványok „eredményességi” rátája szintén némileg visszaesett, noha ebben a tekintetben jelentősek a megyék adatai közötti különbségek. Ugyanakkor azt látni, hogy a rendőri előterjesztések sikerességi rátája nem „ellensúlyozza” az ügyészi indítványok „eredményességét”, tehát ha egy megyében a rendőrség magas arányban tesz indítványt az előzetes letartóztatásra és ezzel az ügyészség is egyetért, a bíróság nem feltétlenül dönt alacsonyabb arányban a kényszerintézkedés elrendeléséről. Természetesen előfordulhat, hogy a hatóságok ténylegesen csak a valóban megalapozott esetekben indítványozzák a legszigorúbb kényszerintézkedést, így indokolt a magas elrendelési arány. A védői és kutatási tapasztalatok azonban nem feltétlenül erre engednek következtetni, továbbá a kényszerintézkedés elrendelésének jogszerűsége a bíróság felelőssége, nem a hatóságoké. Ha a bíróságok a ténylegesen indokolt esetekben rendelnék el a letartóztatást, az ügyészi és rendőri indítványok száma is bizonyosan csökkenne, így a bírósági gyakorlat jelentősen formálhatná a hatósági eljárásokat is.

⁶ A 2010–2015 közötti adatok forrása: a Бüntetés-вégrehajtás Országos Parancsnoksága által közzétett adatok (<http://bv.gov.hu/sajtoszoba>). A 2018-as adat forrása a Magyar Helsinki Bizottság közérdekű adatkérésére a Бüntetés-вégrehajtás Országos Parancsnoksága által szolgáltatott adat.

Az alternatív kényszerintézkedések aránya továbbra is igen alacsony, noha számuk jelentősen nőtt az elmúlt években. 2017-ben a vádemeléskor összesen 2.339 (73,88%) terhelt volt előzetes letartóztatásban, 183-an (5,78%) álltak lakhelyelhagyási tilalom alatt, és 171-en (5,4%) voltak házi őrizetben. ⁷

Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy pusztán a számokat vizsgálva nem vonható le következtetés a döntéshozatali eljárások jogszerűségére. A számok mutatta tendenciák mégis kedvezőek, ha figyelembe vesszük, hogy a kutatások és az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga alapján az elrendelt letartóztatások többször indokolatlanok, nem felelnek meg a hazai jogszabályoknak sem. Az adatok javulása nem garantálja önmagában, hogy a döntéshozatali eljárás megfelel a nemzetközi sztenderdeknek.

1.2. A bírói döntések tartalma

Korábban az Emberi Jogok Európai Bírósága rendszerint azért marasztalta el Magyarországot, mert a kezdeti indokolt előzetes letartóztatást később észszerűtlenül hosszú ideig tartották fent a bíróságok figyelmen kívül hagyva az ügy egyedi körülményeit. A döntésekben az Emberi Jogok Európai Bírósága rendszerint megemlítette azt is, hogy a védői érvekre a magyar bírósági döntések sokszor nem reflektálnak.

Az új Be. a különös letartóztatási okokon gyakorlatilag nem változtat. Ugyanakkor a törvény deklarált célja, hogy érvényesüljön a fokozatosság, szükségesség és arányosság elve. Ezt több rendelkezés is biztosítja: a letartóztatást végső eszköznek tekinti, kibővíti az alternatív kényszerintézkedések körét és alkalmazási lehetőségeit. Ez fontos koncepcióváltás, amely megvalósulásához a büntetőeljárás szereplői részéről is szemléletváltásra van szükség.

A Magyar Helsinki Bizottság 2015-ben folytatott kutatásában⁸ vizsgált több mint száz ügy irata és a büntetőeljárás szereplőivel készített interjúk alapján vont le következtetéseket a letartóztatás gyakorlatát illetően. Azt, hogy e következtetések továbbra is érvényesek-e, a gyakorlat az új Be. alatti továbbélését vagy változását a 2017-ben indult projektünkben – különösen az új Be. hatályba lépése óta eltelt igen rövid időszakra való tekintettel –, olyan formában vizsgáltuk, hogy a szakmai megbeszéléseken, képzéseken és tapasztalatcseréken a résztvevő több mint 80 ügyvéd tapasztalatait mértük fel. A megbeszélések alapján egyértelmű, hogy az új Be. alkalmazására vonatkozó gyakorlat nem követi kellő szigorúsággal a haladó koncepciót. A gyakorlat alakulásában jelentősek a területi különbségek, valamint szerepet játszik a döntéshozó bíró személye, szakmai tapasztalata és elkötelezettsége. Emiatt a tudományos megalapozottságot némileg nélkülöző gyorsfelmérés ellenére is biztosan kijelenthetjük, hogy az új Be. a letartóztatásra vonatkozó újszerű koncepciója ellenére a korábbi gyakorlat fennmaradt, és hosszabb időre, a hivatásrendek szemléletváltására, ennek érdekében képzésére van szükség ahhoz, hogy a jogintézmény szabályai a gyakorlatban maradéktalanul érvényesülhessenek.

A következő részben a letartóztatás különös okaira való hivatkozások kutatási adatait mutatjuk be néhány eklatáns példával, illetve jellemző esettel reflektálva az Emberi Jogok Európai Bíróságának a magyar jogrendszerben kötelező erővel bíró esetjogára.

a) A szökés, elrejtőzés veszélye

Az ügyészi indítványok 90% feletti arányban (2015) hivatkoztak a várható büntetés súlyára, mint ezt az okot megalapozó tényezőre. A bírói döntések is sokszor kizárólag a bűncselekmény kiemelkedő tárgyi súlyára és magas büntetési tételére hivatkozva állapították meg a szökés, elrejtőzés veszélyét. Ez a gyakorlat ellentétes

8 Ld. Fazekas Tamás – Kádár András Kristóf – Novoszádek Nóra: *Az előzetes letartóztatás gyakorlata: az alternatív kényszerintézkedések és a bírói döntéshozatal vizsgálata. Kutatási jelentés – Magyarország.* Magyar Helsinki Bizottság, 2015. október, http://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/MHB_kutatasi_jelentes_elozetes_letartoztatás_2015.pdf.

az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogával⁹ és a Legfelsőbb Bíróság egyik vonatkozó eseti döntésével.¹⁰

Számos bírósági döntéssel találkoztunk a korábbi kutatások során, amelyek csak arra alapozták az előzetes letartóztatást, hogy a terhelt hajléktalan személy volt, holott az élethelyzetnek semmilyen összefüggése nincs azzal, hogy az illető ki akarja-e vonni magát a büntetőeljárás alól vagy sem. Ez ugyancsak ellentétes az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogával. Ráadásul a hajléktalanság miatt gyakran elfogatóparancsot bocsátanak ki a terhelttel szemben, ami később megint csak az előzetes letartóztatásra okot adó körülmény a döntésekben. Ez sokszor automatikus letartóztatást eredményez.

Olyan esettel is találkoztunk a szakmai beszélgetések során, amely ennek a helyzetnek épp az ellenkezőjét mutatta: az ügyészség és a bíróság azért látta indokoltnak a legszigorúbb kényszerintézkedés elrendelését, mert a gyanúsított anyagi helyzete kedvező volt, így valószínűbbnek tartották a hatóságok a szökést anélkül, hogy arra bármilyen ténybeli körülmény utalt volna. Előfordul az is, hogy szerény anyagi helyzet esetén az a szökésre alapot adó körülmény, hogy az elkövetőnek nincsenek kööttségei, nincs sok, amit hátra hagyna.

Bizonyos, rendszerint hosszadalmas szakértői bizonyítást igénylő bűncselekmények esetén (pl. szexuális erőszak) előforduló gyakorlat, hogy a bűncselekmény elkövetése után csak hónapokkal később gyanúsítják meg az elkövetőt. Elképzelhető, hogy időközben az elkövető elköltözik az elkövetéskori lakóhelyéről (pl. éppen amiatt, hogy a gyermekei a családban maradhassanak, a gyámhatóság ne emelje ki őket a veszélyeztetettség miatt), azonban a kormányhivatalnál elmulasztja bejelenteni új tartózkodási helyét. Az első kihallgatást és a gyanúsítás közlését megelőzően, ha nem találják lakóhelyén az illetőt, rendszerint elfogatóparancsot bocsátanak ki, majd őrizetbe veszik, és letartóztatásának indítványozásakor annak különös okaként felhívja az ügyészség, hogy megszökött vagy elrejtőzött,

9 Lásd pl.: *Letellier kontra Franciaország* (Application no. 12369/86, Judgment of 26 June 1991).

10 Lásd pl.: a Legfelsőbb Bíróság BH2009. 7. számon közzétett eseti döntése

annak ellenére, hogy az elkövetővel szemben elköltözésekor még büntetőeljárás sem folyt, mozgási- és tartózkodási helymegválasztási szabadságában semmilyen tekintetben nem volt korlátozva, mindössze azt a mulasztást követte el, hogy nem jelentkezett át az új tartózkodási helyére.

b) Az eljárás megghiúsításának veszélye

A 2015-ben vizsgált bírósági döntésekben a különös okok közül az erre az okra való hivatkozás volt a legkevésbé (50%) egyéniesített, vagy tartalmazott ténybeli konkrétumot. Gyakori, az új Be. hatálya alatt rendszerint felmerülő, de az Emberi Jogok Európai Egyezményét sértő, önmagában az elkövetés jellegére vagy arra való hivatkozás, hogy számos – később esetlegesen végre nem hajtott – eljárási cselekmény lefolytatása szükséges.¹¹ Sokszor előfordult az is, hogy az eljárás megghiúsításának veszélyére az eljárás olyan pontján hivatkoztak a hatóságok vagy a bíróság, amikor ez a veszély már tulajdonképpen nem is állhatott fenn, hiszen például a nyomozás a lezáráshoz közeli állapotban volt.¹²

Továbbra is fennáll az a gyakorlat, hogy az ügyészi indítványok arra hivatkoznak, hogy még bizonyítást kell lefolytatni. Azzal azonban adósak maradnak – és rendszerint a bíróság sem kéri számon –, hogy mely tanúkat és milyen információra kell kihallgatni, mely szakértőket szükséges kirendelni és ez mire irányul, továbbá, hogy ezeket a nyomozati cselekményeket miért nem végezték el korábban.

Ezeknek a körülményeknek valójában ugyanakkor nincs jelentőségük, hiszen önmagában az, hogy további bizonyítás lefolytatása szükséges, nem minősül kényszerintézkedési különös oknak. A terheltnek veszélyeztetnie kellene a bizonyítás eredményes lefolytatását, ahhoz, hogy őt jogszerűen tartsák letartóztatva. Ugyanakkor a gyakorlati tapasztalatok alapján az ügyészi indítványok nem indokolják, hogy miért áll fenn annak veszélye, hogy a terhelt szabadlábon védekezve veszélyeztetné a bizonyítást, sőt sokszor a veszélyeztetésre nem is hivatkoznak csupán a további bizonyítás szükségességére.

11 Lásd pl.: *Clooth kontra Belgium* (Application no. no. 12718/87), *W kontra Svájc* (Application no. 14379/88).

12 Összefoglaló a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos joggyakorlat vizsgálatáról. Kúria Büntető Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző Csoport, 2016. El.II.JGY.B.2, 14. o.

c) A bűnismétlés veszélye

A rendszeres jövedelem és a bejelentett munkahely hiánya számos bírósági döntésben megalapozta a bűnismétlés veszélyének vélelmezését. Ez azonban ellentétes az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogával.¹³ Önmagában a pusztá bűnismétlés (tehát nem a visszaesés) is sokszor megalapozta a letartóztatást olyan formában, hogy a korábbi elítélés ideje vagy a bűncselekmény teljesen eltérő jellege nem számított releváns tényezőnek. Ez a gyakorlat sem felel meg a nemzetközi sztenderdeknek.¹⁴ Ahogy a 2015-ös kutatásban részt vevő egyik ügyvéd fogalmazott: „Ha egyszer megbotlottál, az örökre elkísér.”

Jó példaként idézhető ellenben a következő, az egyik másodfokú döntésből származó idézet: „[A terhelt] kétségkívül büntetett előéletű, azonban az elsőfokú végzésben hivatkozott elítélések esetén az elkövetési idő csaknem 10 évvel korábbi [...]. E körülmény figyelembevételével – ismert legális jövedelem hiánya mellett is – a bűnismétlés veszélye nem olyan közeli, ami az előzetes letartóztatás elrendelését kellően indokolná.”

1.3. Az indokolás ismétlődése és hiánya

Sok esetben a döntések szövegezése megismétlődött az eljárás különböző szakaszaiban (futószalagszerűen, rutinmunkában hozták döntéseiket a bíróságok), nemcsak az első, egyhónapos meghosszabbítás esetében, hanem később is. Arról is kaptunk információt, hogy egyes kistelepülések bíróságain az ügyelet során egyébként polgári ügyszakban ítélező bíró dönt a kényszerintézkedés elrendeléséről. Ő azonban nem kapott megfelelő felkészítést, elképzelhetően tart az esetleges jogkövetkezményektől a terhelt szabadon bocsátása esetén, így mintegy biztonsági okból valamennyi gyanúsítottal szemben letartóztatást rendel el. A védők pontosan tisztában vannak vele, hogy egy adott bíró ügyelete során szinte szükségtelen a letartóztatással szemben érvelniük.

13 Lásd pl.: *Sulaoja kontra Észtország* (Application no. 55939/00, Judgment of 15 February 2005), 64. §.

14 Lásd pl.: *Clooth kontra Belgium* (Application no. no. 12718/87).

Előfordult, hogy a különös ok feltüntetésén kívül a bíróság nem adott konkrét indokolást vagy ez csupán egy-két, olykor formális, semmitmondó mondatra szűkölt (pl. „A fellebbezés nem alapos. Az elsőfokú bíróság indokai helytállóak.”). Ez nem felel meg a „rövid indokolás” követelményének sem, illetve aggályos a fellebbezéshez és az indokolt döntéshez valamint a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog szempontjából.¹⁵ A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja által vizsgált határozatok nagyságrendileg felében az indokolás nem volt egy oldal hosszúságú sem, az is sematikus volt. Számos másodfokú határozat esetében szintén csupán pár sor volt az indokolás, amely gyakran nem reagált érdemben a védői érvekre, számos esetben csupán az ügyészi indítvány szó szerinti átvétele volt.¹⁶

1.4. A védői és az ügyészi érvekre való reflektálás

A megismert esetekben gyakori volt (50%), hogy a védői érvekre egyáltalán nem reagált a bíró a döntésében, szemben az ügyészi érvekre való 92,4%-os reflexióval. Előfordult, hogy az ügyészi indítvánnyal jelentősen vagy teljesen megegyezett a bíróság határozatának szövegezése. A bíróság a védői érvekre való esetleges reakciója esetén is nagyon kevésbé vette figyelembe azokat. Ugyanakkor jellemző volt az is, hogy az aktakutatás során megismert ügyekben alacsony volt a védelem aktivitása: 80,3%-ban nem hozott fel ellenérvet a letartóztatással szemben a védelem.

A vizsgált ügyekben az ügyészek szinte soha nem terjesztettek elő tényleges bizonyítékokat a legszigorúbb kényszerintézkedés különös okai fennállásának alátámasztására, jellemzően csak a megalapozott gyanút igyekeztek igazolni. Az ügyészek az előzetes letartóztatás meghosszabbításának, fenntartásának szükségessége alátámasztására ugyancsak rendkívül ritkán hoztak új bizonyítékot. Jellemző, hogy az ügyészek csak általánosított és absztrakt érvek alapján vagy a várható büntetésre illetve az elkövetési módra hivatkozással indítványozták a letartóztatást.

¹⁵ Összefoglaló a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos joggyakorlat vizsgálatáról. Kúria Büntető Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző Csoport, 2016.El.II.JGY.B.2, 18. o.

¹⁶ Összefoglaló a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos joggyakorlat vizsgálatáról. Kúria Büntető Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző Csoport, 2016.El.II.JGY.B.2, 17., 11., és 21. o.

1.5. Alternatív kényszerintézkedések

A bírói döntések ritkán és akkor is csak sematikus, formálisan érintik az enyhébb kényszerintézkedések kérdéskörét, azaz érdemben nem vizsgálták, hogy a kitűzött cél elérhető-e a letartóztatáson kívüli eszközzel. Ezen esetekben az új Be. szabályozásának az alkalmazása sem változtatott: a bírók sokszor kijelentették, hogy más kényszerintézkedés nem vezetne eredményre, azonban ennek okát érvekkel nem támasztották alá. Úgy tűnik, a hatóságok kevésbé bíznak az alternatív kényszerintézkedésekben (ezen egyébként az elektronikus nyomkövető sem változtatott érdemben). Jellemző, hogy amennyiben a bíróság a letartóztatás helyett bűnügyi felügyeletet rendel el, akkor határozatában nem található arra vonatkozó indoklás, hogy egyáltalán miért szükséges kényszerintézkedés alkalmazása, miért nem bocsátható a terhelt szabadlábra.

A bűnügyi felügyelet keretében az új Be. variációs lehetőségeket biztosít, esélyt ad az egyéniesítésre, amely hozzájárulhatna az alternatív kényszerintézkedések gyakoribb alkalmazásához. Az esetek túlnyomó többségében, főleg a fővároson kívüli területeken azt tapasztalták a védők, hogy a bírók továbbra is a klasszikus házi őrizet és lakhelyelhagyási tilalom tartalmú kényszerintézkedéseket rendeltek el. Ugyanakkor vannak olyan előremutató esetek is, amelyekben érdemben alkalmazták a Be. „keverőpult-jellegű” jogintézményét, és például lehetővé tették a külföldön élő gyanúsítottaknak, hogy e-mailben jelentkezzen a rendőrkapitányságon, vagy hogy a terhelt gyermekeit napi rendszerességgel oktatási intézménybe vigye és a családi bevásárlást is elvégezhesse, egyébként pedig kötelezően otthonában tartózkodjon.

1.6. Az ügy anyagaihoz való hozzáférés

Az új Be. pozitív változást hozott az ügy anyagaihoz való hozzáférés terén: a teljes és folyamatos iratmegismerés az eseti alapon korlátozható megismerés elvét vezette be már a nyomozás során is. Az új Be. kiterjesztette a megismerés lehetőségét az ügyiratokra, amely a korábbinál szélesebb kör, beletartoznak az egyéb

bizonyítási eszközök is. Pozitívum, hogy a törvény előírja, hogy az ügyiratok megismerését a védekezéshez szükséges időben és módon, legkésőbb a letartóztatásról szóló ülés megkezdését megelőző egy órával biztosítani kell.

Az anyagok megismerésének módja immár nemcsak papíralapú, hanem elektronikus formában is lehetséges. Az iratokhoz való elektronikus hozzáférés elméletileg praktikusabb megoldás lehetne, amely azonban – különösen akkor, ha a terhelt fogva van – arra kényszeríti a védőt, hogy az ügyiratoknak legalábbis bizonyos körét a maga költségén nyomtassa ki, amely aggályos lehet abban az esetben, ha a védőt kirendelték és az ügyirat jelentős terjedelmű. A papíralapú másolat biztosítása viszont jelentős munkaterhet jelent a rendőrségnek, a fogva tartott terhelteknek pedig tárolási nehézséget (amit persze az elektronikus iratmegismerés nem old meg, mert ez is jelentős akadályokba ütközik), különösen azért, mert egyes büntetés-végrehajtási intézetekben korlátozták a zárkában tartható tárgyak körét, így a büntetőeljárás iratokat is.

Az új Be. alkalmazását tekintve a védői tapasztalatok szerteágazóak. Egyértelmű pozitívumként jelölik meg a kiterjesztett iratmegismerési jogot, amelynek alkalmazása meglehetősen rugalmasan működik a gyakorlatban. Ugyanakkor a védők álláspontja szerint a nyomozóhatóság gyakorlata széttart attól függően, hogy milyen súlyú az adott büntetőügy. Amennyiben kissúlyú bűncselekményről van szó, az iratmegismerés valóban teljeskörű, ha azonban komplex, jellemzően gazdasági bűncselekmény az ügy tárgya, akkor a nyomozóhatóság különösebb indoklás nélkül az eljárás érdekeire hivatkozással tagadja meg az ügy anyagaihoz való hozzáférést. Vannak különös esetek is: egy gyermekpornográfiával kapcsolatos ügyben például a védő nem ismerhette meg a pornográf felvételeket tartalmazó szakértői vélemény mellékletét, mert a szakértő arra hivatkozott, hogy ha a felvételeket átadná a védőnek, azzal bűncselekményt követne el.

Az új Be. végrehajtási rendelete előírja, hogy nyilvántartást kell vezetni arról, hogy az eljárás szereplői milyen ügyiratokat és mikor ismertek meg. Ez a rendelkezés

orvosolhatja a korábbi nehézséget, nevezetesen hogy nehezen volt visszakövet-hető, hogy ki, mikor és milyen iratokat kapott vagy ismert meg.

Az új törvény kifejezetten megteremti annak a lehetőségét, hogy az ügyiratok visz-szaadásával és a határozathozatal elmaradásával „szankcionálják”, ha az ülés feltételei – így a kellő felkészülési idő, az átadott iratok teljessége – nem állnak fenn. E vonatkozásban sok múlik a gyakorlaton, amelyet jelentősen befolyásolhat a védői agilitás. Az ülés elmaradására vonatkozó döntésről egyelőre nem számol-tak be a védők a Magyar Helsinki Bizottságnak.

Az új Be. megteremtette kifejezetten az iratmegismeréssel kapcsolatos pa-naszjogot. Emellett a nyomozás szabályairól szóló kormányrendelet¹⁷ szerint a megismerés korlátozásával érintett ügyiratot azonosításra alkalmas módon kell megjelölni, ami elméletileg elősegíti a panaszlehetőséget. Ugyanakkor kap-tunk olyan panaszt, amely szerint a nyomozóhatóság olyan formában – pl. csu-pán az ügyirat sorszámaival – jelöli meg a védelem által meg nem ismerhető ira-tanyagot, amely nem teszi lehetővé az érdemi panaszt, mert a védő nem tudja megítélni, hogy szükséges-e az adott bizonyíték ismerete, illetve nem tud érvelni annak megismerése érdekében, hiszen jellegét sem ismeri.

1.7. Az ülésen való részvétel és az arról való értesítés

Az iratkutatásba eső ügyekben az előzetes letartóztatással kapcsolatos első ülés kivételével a kirendelt védők ritkán (az esetek 1/3-ában) jelentek meg az üléseken. Ha megjelentek, akkor aktivitásuk sokszor alacsony volt.

Az új Be. sem teszi kötelezővé a védő részvételét a kényszerintézkedésekkel kap-csolatos üléseken, azonban olyan értesítési időközt határoz meg, amely alapeset-ben reálishan lehetővé teszi a védő jelenlétét az eljárási cselekményen. Továbbra is kérdéses, hogy a gyakorlat majd mit tekint sürgős eljárási cselekménynek, ame-lyek esetében két óra az értesítési időköz. Pozitívum, hogy az értesítés módja

17 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól

tágabb lett, valamint a jelenlét egyes esetekben telekommunikációs eszköz útján is biztosítható.

1.8. A letartóztatás hossza és a soronkívüliség

Az új Be. valamennyi szabadságot érintő kényszerintézkedés hatálya alatt álló terhelt esetében előírja a soronkívüliség elvét. A nyomozási bírónak azonban nem biztosít lehetőséget határidők megállapítására vagy szankcionálási jogot az eljárás elhúzódása miatt. A gyakorlaton minden bizonnyal sok múlik majd az elhúzás a döntések érdemi részére gyakorolt hatásai esetében.

Jó gyakorlat az a nyomozási bíró által hozott döntés, mely a letartóztatást nem hosszabbította meg annak maximális időtartamára, hanem az ügyészség által hivatkozott eljárási cselekmény lefolytatására adott a nyomozóhatóságnak méltányos határidőt, és ugyaneddig az időpontig tartotta fenn a legszigorúbb kényszerintézkedést jelezve, hogy amennyiben nem hajtják végre az eljárási cselekményt, akkor a kényszerintézkedést a továbbiakban nem hosszabbítja meg.

1.9. A korlátlan letartóztatás

Az új Be. fenntartotta a korlátlan előzetes letartóztatást, de a korábbinál szűkebb körben: az életfogytig tartó szabadságvesztéssel szankcionálható esetekben a folyamatban lévő büntetőeljárások esetében nincs felső időbeli korlátja a letartóztatásnak az ügydöntő határozat meghozatala előtt, vagyis gyakorlatilag bármeddig folyhat úgy az elsőfokú eljárás, hogy a terhelt letartóztatásban marad. Ez a rendelkezés sérti a személyi szabadsághoz fűződő alapvető jogot. Az alapvető jogok biztosának e rendelkezést támadó beadványával kapcsolatban az Alkotmánybíróság azonban egyelőre (immár közel négy éve) nem foglalt állást.

2. A védő kijelölés- és kirendelés rendszere

Az új kirendelt védői rendszer 2018. július 1. óta működik. A védő kijelölési reform hatályba lépése óta eltelt közel egy évben jó látható, hogy a védők által jelzett akadályok folyamatosan változnak, a rendszer alakul, a gyakorlat kimunkál eljárásokat, amelyek jogszerűsége azonban egyes esetekben megkérdőjelezhető. A büntetőeljárás szereplőinek, különösen az ügyvédi és rendőri vezetőknek a területen való együttműködése kiemelt jelentőségű lenne a felmerült nehézségek megoldása érdekében.

Minden nehézség ellenére a kirendelt védői rendszer reformja kétségkívül előrelépést jelent a korábbi szabályokhoz és gyakorlathoz képest. A jogalkotói szándék egybeesik a terheltek hatékony védelemhez való alkotmányos jogának erősítésével. Kétségtelen ugyanis, hogy a 2018. július 1-én hatályba lépett új rendszer arányosabb ügyelosztást biztosít a védelmet ellátó ügyvédek között, mint a korábbi. Ez feltehetően a terheltek hatékony védelmét is elősegíti, mert kiküszöböli a korábbi rendszer transzparenciája hiányából adódó aggályokat, amelyek abban mutatkoztak meg, hogy a kirendelések a kelleténél jelentősen kevesebb számú ügyvéd kezében összpontosultak. 2019 tavaszán a kirendelt védői listára feliratkozott ügyvédek nagyságrendileg 20 napos gyakorisággal rendelik ki. Többségük 2018. július 1-ét megelőzően egyáltalán nem kapott kirendelést. Gondolhatjuk, hogy a korábbi rendszerben kedvezményezett ügyvédek milyen hatékonysággal láthatták el a számtalan kirendelést.

Természetes, amit az eddigi tapasztalatok mutatnak: a reform nem hibátlan. Elsődleges felmérésünk alapján a legjelentősebb nehézségek a szabályok gyakorlati alkalmazásával, a kirendelt védői díjjal és a helyettes védő intézményével kapcsolatban merültek fel. Ezeket az alábbiakban részletesebben elemezzük. A felmerült problémákhoz megoldási javaslatokat is társítottunk, elősegítendő az akadályok kiküszöbölését, illetve a lehetséges megoldások kidolgozását. A lista valójában ötlettár, amely nem feltétlenül helyes, illetve bizonyosan nem teljes.

2.1. A kirendelési rendszer és alkalmazásának hiányosságai

Az új Be. maga szabályozza a védőkirendelés és –kijelölés legfontosabb szabályait. A Be. 46. § (1) bekezdése értelmében a védőként eljáró ügyvéd kijelölése a területi kamara feladata.

Az új védőkirendelési és –kijelölési rendszer alapvető célja az volt, hogy a terheltek hatékony védelmet kapjanak a büntetőeljárás során. A jogalkotó ezt azzal kívánta elérni, hogy az új rendszerben az eljáró hatóság helyett az illetékes területi kamara jelöli ki a védőként eljáró ügyvédet egy automatizált rendszer segítségével. Az új struktúra lehetővé teszi a védők „körforgását”, így annak elkerülését, hogy bizonyos hatóságok rendszerint ugyanazt a védőt rendeljék ki az ügyek többségében, így legalábbis lehetőséget teremtve a hatóság és a védő közötti esetleges összefonódásnak, amely a terhelt hatékony védelmét gátolja.

A törvény indokolása szerint a jogalkotó célja, hogy a kirendelés okának felmerülését követő eljárási cselekményre olyan módon kerüljön sor, hogy a terhelt számára a kirendelt védő és a vele történő kommunikáció biztosított legyen. Ezért a kirendelés okának felmerülését követő idézés, előállítás, értesítés esetén, azal egyidejűleg kell sort keríteni a kirendelésre. Amennyiben a kirendelés oka az eljárási cselekményen merül fel, a védőt nyomban ki kell rendelni, és a cselekményt fel kell függeszteni. E változással a jogalkotó szándéka szerint megszűnik a korábbi, esetenként számos eljárási cselekményt is magában foglaló átmeneti időszak, amelynek során ugyan kötelező a védelem, de a gyakorlatban a terhelt mégsem rendelkezik védővel. Itt kell megjegyezni, hogy a korábbi sérelmes helyzet az új rendszer keretében is előáll, amikor a hatóság ugyan határozattal kirendeli a védőt, de a kamarától nem kéri az ügyvéd kijelölését: így elvben van védője a terheltnek, a gyakorlatban azonban nincs.

A Be. 46. § (3) bekezdése szerint a területi ügyvédi kamara a védő kijelölését olyan információs rendszer működtetésével végzi, amely lehetőség szerint biztosítja a kijelölés azonnaliságát és a kijelölt védők tényleges elérhetőségét. A jogalkotó azt kívánta elérni, hogy a kirendelt védő személyének kijelölésével kapcsolatos eljárás lényegében automatikus, bármikor hozzáférhető rendszerben biztosítsa az eljárási cselekmények időszerű, akadálytalan lefolytatását. A törvény indokolása szerint tekintettel arra, hogy „a kirendelő szerv kötve van a területi ügyvédi kamara által kijelölt ügyvédhez, a kijelölés rendszerének működtetése során azt is biztosítani kell, hogy a kijelölt védő ténylegesen elérhető legyen. Ez alapvetően az elérhetőséget biztosító megfelelő adatok rendelkezésre állását, valamint a különleges időszakok – így különösen az éjszakák, hétvégék, szabadnapok – figyelembevételét jelenti.”

Az eddigi gyakorlat helyett tehát a területi kamara az általa üzemeltett informatikai rendszer segítségével jelöli ki az eljáró ügyvédet, amennyiben a hatóság védőt rendel ki. A területi kamarák¹⁸ feladata létrehozni és fenntartani a kirendelhető ügyvédek tartalmazó jegyzéket, amelyen a részvétel a több tagot számláló kamarák esetén opcionális, egyes vidéki kamarák esetén azonban minden ügyvéd rajta van.¹⁹ A területi ügyvédi kamarák fölrajzi kirendelési egységeket határozhatnak meg, amelyekből a védő kijelölhető az adott eljárási cselekményre.²⁰ A vidéki kamarák együttműködhetnek oly' módon, hogy a fogadó területi ügyvédi kamara által vezetett kirendelhető védők jegyzékébe a szomszédos kamara tagja is felvett nyerjen.²¹

A kamara az általa üzemeltetett elektronikus rendszeren keresztül véletlenszerűen jelöli ki a jegyzékben szereplő ügyvédek közül azt a védőt, akit hatóságoknak a cégkapun keresztül kell értesíteniük. Miután kirendelt valakit, a rendszer „körbe megy”, ABC sorrendben jelöli ki a listán szereplő ügyvédeket.²² Egy ügyvédre Budapesten kb. egy-másfél havonta került sor az új rendszer első hónapjaiban,

18 9/2018. (V. 25.) MÜK szabályzat 1.1

19 9/2018. (V. 25.) MÜK szabályzat 1.4.

20 9/2018. (V. 25.) MÜK szabályzat 3.1.

21 9/2018. (V. 25.) MÜK szabályzat 3.6.

22 9/2018. (V. 25.) MÜK szabályzat 5.4.

majd csökkent a listán szereplő ügyvédek száma, és így mintegy feleződött a sorra kerülés gyakorisága.

A kamaráknak továbbá kötelezettsége fenntartani az ügyeleti névjegyzéket²³ is, amely a pihenő és munkaszüneti napokon illetve a 18-8 óra között kirendelhető ügyvédek tartalmazza. Ha az ügyeleti névjegyzékbe nincs elegendő önként jelentkező, akkor a területi ügyvédi kamara elnöksége a kirendelhető védők jegyzékében szereplő ügyvédek oszta be az ügyeleti névjegyzékbe.²⁴ A fővároson kívüli kamarák eltérő rendszert alakítottak ki az ügyeleti rendszer biztosítására: van, ahol egy hétig azonos ügyvédek tartanak ügyeletet, míg máshol a lista folyamatosan „körbe megy”. Budapesten nincs ügyeleti rendszer.

Probléma	Megoldási javaslat
Egyes hatóságok számára nem világos, hogy a védő MÜK általi kijelölését és közlését követően a hatóság köteles értesíteni a védőt az ügyről és annak részleteiről. E hiányosság következtében néhány esetben elmarad a védők értesítése, a terheltek védelme nem biztosított.	■ A MÜK folytassa a szükséges egyeztetéseket a kirendelő hatóságokkal, és hívja fel a figyelmüket arra, hogy a kirendelésről szóló határozatot és az ügy részleteit a kirendelő hatóság kötelezettsége a védőhöz eljuttatni. ■ A területi kamarák és hatóságok vezetői a jövőben is rendszeres időközönként tartsanak egyeztetést a védőkijelölés gyakorlati kérdéseiről.
Számos olyan eset van, hogy az ügyvédhez megérkezik a kijelölésről szóló értesítés, de a kirendelő hatóság nem jelentkezik az üggyel.	■ Az ügyeket (ügyszám) a védők jelezzék a kamarának. ■ A kamara kérje a kirendelő hatóságokat a kirendelések „eltűnése” gyakorlatának vizsgálatára és közös megoldások kidolgozására.

²³ 9/2018. (V. 25.) MÜK szabályzat 4.

²⁴ 9/2018. (V. 25.) MÜK szabályzat 1.5.

Probléma	Megoldási javaslat
A földrajzi egységekre bontott védői lista hatékony működtetése akadályokba ütközik, ezért egy megyén belül többórányi távolságra lévő helységekbe is rendelnek ki védőt a közelebbi településen praktizáló ügyvédek helyett.	■ Optimalizálják a földrajzi egységekre bontott listát, továbbá alakítsák ki a területi racionalitás alapján a megyék közötti hatékonyabb együttműködést.
A kirendelésről szóló határozatot nem azonnal küldik a hatóságok a kamarának védőkijelölés céljából, így ha az eljárási cselekményre van is idő felkészülni, az jelentősen lerövidül.	■ Tárják fel, hogy a kirendelő határozat kelte, a kamara megkeresése, ennek teljesítése és a védő értesítése között – szakaszonként – mennyi idő telik el. ■ A törvényi kötelezettség megsértésével való védőkirendelés és ezáltal a védő hiányában végrehajtott eljárási cselekmény hatálytalan, így azt a bizonyítékok közül rekeszék ki. ■ A védő tegyen panaszt / vetesse jegyzőkönyvbe a kirendelő végzés kelte és kézbesítésének ideje közötti időszak hosszát, ezt panaszolja, és jelezze a jogsértést a kamarának, amely egyeztessen a kérdésben az eljáró hatósággal.

Probléma	Megoldási javaslat
A kirendelhető ügyvédek listájára nem belépési feltétel a minimális szakértelem sem.	■ A kötelező kamarai képzések közül legyen olyan, amely a büntetőjogot illetve a kirendelést érinti. ■ A kamarai képzéseken való részvétel – felmenő rendszerben – legyen a kirendelt védői listán való szereplés feltétele abban az esetben, ha a kirendelt védői óradíjat megemelik a piaci árhoz hasonló színvonalúra. ■ A kirendelt védői listán szereplő ügyvédek fordulhassanak egy-egy szakterületen tapasztalattal, kiemelkedő szaktudással rendelkező, kamarai tiszteletdíjban részesülő ügyvédhez, aki ügyeikben tanácsot ad annak érdekében, hogy a védelem színvonala megfelelő legyen a kirendeléses ügyekben is.
A kirendelő szerv és a kamara közti számítógépes összeköttetést koordináló szerv (NISZ Zrt.) elektronikus rendszerének eseti diszfunkcionalitása miatt a hatóságtól érkező jelzést követően védő nem kerül kijelölésre egy órán belül vagy a védő nem elérhető, emiatt a hatóság, arra az álláspontra helyezkedve, hogy az eljárási cselekmény nem mellőzhető, helyettes védőt rendel ki az adott eljárási cselekményre, ezzel mintegy újraélesztve a korábbi „házivédős” rendszert.	■ Az informatikai rendszer hibáit tárják fel, elemezzék és javítsák. Ha az informatikai rendszer nem működik, kézi kezelésre térjen át a rendszer legalább munkaidőben.

Probléma	Megoldási javaslat
A kirendelt védők listája tartalmazza a védők adatait, a tényleges elérhetőséget, illetve annak hiányát azonban nem (pl. szabadság, más ügyben eljárási cselekményen való részvétel, stb.), ezért a védők többször nem elérhetőek az eljárási cselekmény időpontjában, így a hatóságokra visszaszáll a védőkijelölés joga, amely a korábbi rendszer aggályait veti fel.	■ A kamara az ügyvédek tényleges elérhetőségét nyilvántartó listát is üzemeltessenek, amelyben az ügyvéd adott esetben maga kezeli a rendelkezésre állásáról szóló információkat. ■ Ún. kommunikáló rendszert alakítanak ki, amelyben a kijelölt védő a kijelölést követő bizonyos időtartamban visszajelezheti (e-mailben, telefonon, stb.) rendelkezésre állását vagy annak hiányát. Ha nem elérhető, akkor a kijelölést a sorban következő ügyvéd kapja. ■ Folytassa a kamara olyan rendszer kidolgozását, melynek célja, hogy a védő elérhetetlensége esetén a kijelölésre rendelkezésre álló időtartamban az ügyeleti listán szereplő ügyvédek bejelentkezessenek a kirendelésre.
Az eljárási cselekményt indokolt esetben sem mellőzik/halasztják el a hatóságok, mert arra az álláspontra helyezkednek, hogy az eljárási cselekmény nem mellőzhető.	■ A védő indítványozza a kirendeléséről való értesítésekor, hogy az eljárási cselekményt halasszák el/mellőzzék olyan időpontra, amikor meg tud jelenni. Ha a hatóság nem engedélyezi a halasztást, indokolja meg, hogy miért halaszthatatlan a cselekmény. ■ A munkaidőn kívüli eljárási cselekményeken való megjelenés díja magasabb legyen a kivételes munkaidőhöz igazodva. ■ A védő telefonon (szükség esetén akár a hatóság telefonján) keresztül konzultáljon a terhelttel (akár csak alapvető jogairól, pl. a hallgatás jogáról való kioktatás).

Probléma	Megoldási javaslat
Egyelőre nem készült átfogó felmérés arról, hogy milyen a védők megjelenési aránya, aktivitása az eljárási cselekményeken, így arról sincs információ, hogy valóban jobban érvényesül-e a terheltek védelemhez való joga.	- A rendszer további fejlesztéséhez statisztikai adatokra és kutatásra van szükség (megjelenési arány, indítványok, fellebbezések száma, stb.), ezekhez összehasonlítási alapként szolgálhat a Magyar Helsinki Bizottság korábbi tanulmánya, kutatómódszertana.²⁵ - Dolgozzanak ki és hatékonyan működtessenek minőségbiztosítási rendszert, amely alapján folyamatosan vagy időszakonként értékelhető a védelem hatékonysága.
A hatóságok nem a cégkapun keresztül értesítik a védőket. A hatóságok papíralapon értesítik vagy visszahívásra lehetőséget nem biztosító, ismeretlen, „privát számról” hívják az ügyvédet, ami nem visszahívható, a védő megjelenése ellehetetlenül. A hatóságok kizárólag telefonon értesítik a védőt a kirendelés tényéről.	Az ügyvédek jelezzék az esetleges sérelmes gyakorlatot a kamarának, amely folytassa az egyeztetéseket a kirendelő szervekkel. A cégkapun keresztül történő értesítést ténylegesen alkalmazzák a hatóságok. A telefonon történő kirendelés nem törvényes és hatálytalan, amíg a védő a kirendelő határozatot szabályszerűen át nem vette, addig a kirendelés „nem létező”. A jogsértő gyakorlatot panaszolják a védők. Másodlagosan értesítsék e-mailben, visszahívható és beazonosítható hívószámú telefonról vagy SMS-ben a védőket, amely inkább elérhető tárgyaláson, büntetés-végrehajtási intézeti beszélőt követően.

Probléma	Megoldási javaslat
A hatóságok jelentősen késedelmesen küldik a kért ügyiratokat, ezért nem lehet alaposan felkészülni a letartóztatásról döntő ülésre vagy nyomozati cselekményre, ülésre, tárgyalásra.	A védő panaszolja meg, hogy az ülésre/tárgyalásra való felkészülésre nem volt megfelelő idő/körülmény, ezért ez az eljárás nem felel meg a Be.-nek illetve az EU-s irányelvnek. Az iratok tanulmányozásának megfelelő ideje/körülményei biztosítása elmaradásának szankciója az eljárási cselekmény vagy ülés/tárgyalás az állam költségére történő elhalasztása legyen. Az ügyirat megfelelő rendelkezésre bocsátásáért felelős hatóság részéről eljáró személy fegyelmi felelősségét vizsgálják meg.
Az értesítés során a terhelt elérhetőségét nem közlik a védővel automatikusan, ez nehezíti a kapcsolatfelvételt a védő és a terhelt között.	A kirendelésről szóló határozat kézbesítésekor kötelezően tájékoztassák a védőt a terhelt elérhetőségéről is (telefonszám, e-mailcím, tartózkodási hely), illetve a terheltet a védő elérhetőségeiről.
Ahol a kirendelés „körforgásos” rendszerben (nem előre kiosztott napok alapján) működik, ott az ügyvédnek nincs pontos információja arról, hogy mikor kerül sorra, így kevésbé elérhető, kisebb az esélye annak, hogy meg tud jelenni az eljárási cselekményen.	A kamara belső felületén működtessen olyan információs felületet, amelyen látható a kirendelések sorrendje, így a rendszer nyomon követhető, átlátható lesz, a kijelölt védő nagyobb eséllyel jelenik meg az eljárási cselekményen vagy talál helyettest.

Probléma	Megoldási javaslat
Több terheltes ügyben a védők nem ismerik egymás személyét és elérhetőségét. Ez befolyásolhatja a védelmi taktikát. Továbbá előfordulhat, hogy később a védők automatikus kizárásához vezet, hogy helyettesítésre olyan ügyvédet kér meg a védő, aki – a később kiderülő – az érdekellentétben álló terhelt védőjének irodátársa.	A több terheltes ügyekben a védők ismerhessék meg a terhelttársak védőjének kilétét.
A gyakorlatban fellépő adminisztratív, szervezési és szakmai akadályok gátolhatják a kirendelt védői rendszer hatékony működését.	A területi kamarák és a helyi hatóságok folytassák és tegyék rendszeressé a párbeszédet a kirendelési rendszer optimalizálása, az akadályok kiküszöbölése érdekében. A kamara rendszerszinten gyűjtse a védői tapasztalatokat a kirendelési rendszer működéséről, alakítson ki munkacsoportot a tagokból a rendszer fejlesztése érdekében.

2.2. A kirendelt védő díja

A Be. 46. § (9) bekezdése szerint a kirendelt védő a közreműködéséért díjra és költségeinek megtérítésére is jogosult. A kirendelt védő díjának elemeit és számítását a 32/2017 IM rendelet határozza meg, eszerint az ügyvédet munkadíj és költségtérítés illeti meg. A költségtérítés úti- és szállásköltség, parkolási díj, telefon, telefax, postai, leírási, másolási és egyéb indokolt és szükséges költség.

Az ügyvédi munkadíj az eljárási cselekmények időtartamára megkezdett óránként jár, ennek összege óránként 5.000 forint. A felkészülési díj ennek 20%-a, 1.000 forint. Ügyenként a felkészülési díj minimum 15.000 forint, maximum 150.000 forint, utóbbi az eljárási cselekmények számához igazodik, amíg az a maximális összeget nem éri el. Ha az eljárási cselekmény elmarad, akkor csak a megjelenésért jár 50%-os díj, a felkészülésért nem. Fogvatartott terhelt esetén az óradíj 70%-ára jogosult a védő, valamint az utazási költségre, a felkészülési díjra nem. Ha több

terhelt védelmét látja el a védő egy ügyben, akkor a díja az alap 150%-a. A kirendelt védő díját a hatóság indítványra, a kirendelt védő által benyújtott tételes kimutató és igazolás alapján határozattal, ennek hiányában a rendelkezésre álló adatok alapján állapítja meg. ²⁵

Probléma	Megoldási javaslat
Alacsony, jelentősen a piaci díj alatti a kirendelt védői díj mértéke (különösen a felkészülési díjat tekintve), ez hatásosan lehet a kirendelt védői névjegyzékben szereplő ügyvédek számára, szakmai felkészültségükre és munkájuk minőségére.	■ Legyen magasabb a kirendelt védői óradíj. ■ A kirendelt védő és a szakértő díjazása azonos szintű/módszertanú legyen.
Nem arányos és indokolt, hogy a felkészülési díjat az eljárási cselekmények számához kötik, ennek következtében a védő anyagilag nem motivált az alapos felkészülésre.	■ A felkészülési díj a védő teljesítményével legyen arányos, amelyben csupán egy tényező a megjelentéssel járó eljárási cselekmények száma. ■ A jelenleginél arányosabb díjazási rendszert a kartársak bevonásával dolgozza ki a kamara és tegyen javaslatot a jogszabály-módosításra.
A kirendelt védő díja nincs arányban annak aktivitásával, sem az ügy összetettségével.	■ A díjban valamilyen formában jusson érvényre a kirendelt védő által benyújtott indítványok, megtett észrevételek, kérdések száma, illetve minősége. ■ A díjban jusson érvényre a védelem ellátásához szükséges szakértelem, munka időigényessége, bonyolultsága.
A kirendelt védő egyes tevékenységei kötelezőek, a jogszabály mégsem állapít meg díjat, mert a feladatok teljesítése nem eljárási cselekményhez kötött.	■ Védői díj kapcsolódjon a kötelező védői feladatokhoz (pl. eljárási cselekményt nem indukáló végzések elleni fellebbezések indokolása, stb.).

Probléma	Megoldási javaslat
Nem egységes, hogy a felkészülési díjat csak az eljárás lezárultakor vagy arányosan annak lefolyása alatt utalványozza a hatóság.	A megállapított díj igazodjon az eljárás várható hosszához, cselekményeihez és az eljárás folyamán utalványozzák. Rendezzék az egyesített ügyek, becsatlakozó védő, kimerülő költségkeret kérdését is.
Egyes bíróságok nem határoznak és nem utalványozzák a másodfokú eljárásban a minimális felkészülési díjat.	- A védők panaszolják meg a jogsértő eljárást és erről tájékoztassák a területi kamrát. - A területi kamara kezdeményezzen egyeztetést a jogsértő gyakorlatot alkalmazó bírósággal annak kiküszöbölésére.
Nem életszerű és igazságos, hogy az elmaradt eljárási cselekmény esetén nem fizetik ki a felkészülési díjat a védőknek.	- Az elmaradt eljárási cselekményt megelőző felkészülés díját és az igazolt költségeit biztosítsák a védőknek, hiszen az eljárási cselekmény megghiúsult, de a felkészülés megtörtént. - Ugyanígy, ha az eljárásba meghatalmazott védő lép be, de a kirendelt védő már felkészült az eljárási cselekményre, biztosítsák számára a megjelenési és felkészülési díjat, valamint a költségeit is.
Ha a terhelt kirendelt védője felmentését kéri, és az ügyvéd helyett új védőt jelölnek ki, akkor vitatott az elsőként kijelölt védő felkészülési díjának összege.	A felkészülési díjminimumot a védő kapja meg, ha a védő önhibáján kívüli okból került sor a felmentésére és az ügyben már bizonyíthatóan felkészült.
A védői díjat egyes esetekben nem az eljárási cselekményre való idézés kezdőidőpontjától, hanem a ténylegesen megkezdett cselekménytől számítják.	A védői díj az idézés szerinti kezdőidőponttól jár. A védőknek érdemes a jegyzőkönyvbe rögzíttetnie a megjelenése idejét.

Probléma	Megoldási javaslat
A kirendelt védői díj elszámolásának tartalmi és technikai feltételeiről szóló információ nem könnyen elérhető az ügyvédek számára.	A kamarák honlapjukon tegyék közzé az elszámolás gyakorlati, technikai tudnivalóit (mintadokumentumok, elszámolható költségek, díjak, számlázás gyakorlati tudnivalói).
Egyes hatóságok korábbi gyakorlata, hogy költségátalány számolható el, tovább él, míg más hatóságok előtti eljárásban nem számolhatóak el a költségek. Az IM rendelet szerint gépkocsi-költség elszámolható, de nem világos, hogy milyen formában (ÁFÁ-val növelt összeggel, NAV norma alapján, számlára).	- A költségek elszámolhatósága, annak feltételei országosan egységes, transzparens módon megismerhetőek legyenek. - Ennek kialakítására a kamarák folyamatosan egyeztetést egymással és az egységes jogalkalmazás érdekében a hatóságokkal.
Nem fogadnak be elektronikus, csak papíralapú számlát a gazdasági hivatalok. Továbbá egyes esetekben a számlát személyesen kell bevinni a hivatalba.	- A számlákat a gazdasági hivatalok postán és elektronikus formában is fogadják be. - Az utalványt az eljáró szerv a gazdasági hivatalnak automatikusan és közvetlenül juttassa el.
Az utalványozott díjak kifizetése sokszor indokolatlannak tűnő hosszú időt vesz igénybe. Egyes hatóságoknál többszöri utánajárást, kérvényt igényel, hogy a védői díjat megállapítsák.	- Az utalványozott díjak kifizetésének legyen országosan meghatározott határideje (30 nap), amely elmulasztása esetén késedelmi kamatot kell fizetni. - A díjmegállapító határozat meghozatalának ugyancsak legyen határideje, amelynek elmulasztása szankcionálható.

2.3. A helyettes védő

A Be. 47. § (1) bekezdése értelmében a helyettes védő jelenlétéről az eljáró hatóság gondoskodik. Azaz a helyettes védő kijelölését nem a kamara hajtja végre, hanem a hatóság, azaz ebben az esetben visszatér a korábbi rendszer.

Helyettes védőt akkor kell kirendelni, ha a kamara 1 órán belül nem gondoskodik a védő személyének kijelöléséről, vagy a kijelölt védővel szemben objektív kizáró ok áll fenn, vagy a szabályszerű idézés vagy értesítés a védő elérhetetlensége miatt nem lehetséges és az eljárási cselekmény nem mellőzhető.

A helyettes védő kirendelésének okai objektívek, kivéve azt, ha az eljárási cselekmény nem mellőzhető. Tehát a gyakorlatban – különösen az ügyvédek gyakorlati elérhetőségét is feltüntető nyilvántartás hiánya miatt – minden bizonnyal leggyakoribb oka a helyettes védő kirendelésének az, hogy a kijelölt védő nem tud megjelenni az eljárási cselekményen. Szabály szerint helyettes védőt ilyen esetben is csak akkor lehet kirendelni, ha az eljárási cselekmény nem mellőzhető. A helyettes védő csak az adott eljárási cselekményen jár el, egyébként az eredetileg kijelölt védő kötelezettsége a védelem.

A Be. 49. § (1) bekezdése általános jelleggel is szabályozza a helyettes védő intézményét, aki akkor rendelhető ki, ha

- a) a védő az eljárási cselekményen szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg,
- b) távolmaradását alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy helyettesítéséről nem gondoskodik,
- c) az eljárási cselekmény elvégzésének egyéb feltételei fennállnak, és
- d) az eljárási cselekmény elvégzése nem mellőzhető.

Tehát az eljárási cselekmény elhalasztásának lehetősége az eljáró hatóság mérlegelésén múlik annak alapján, hogy a mulasztó védő jelenlétéhez vagy az eljárási

cselekmény megtartásához fűződik-e nagyobb érdek. Ha azonban az eljárási cselekmény mellőzhető, akkor úgy kell eljárni, hogy nem kell helyettes védőt kirendelni.

A fentitől némileg különböző eset, ha a védőt szabályszerűen idézik, a cselekmény elvégzésének feltételei fennállnak, a védő távolmaradását kimenti, de helyettest nem jelöl és az eljárási cselekmény elhalasztása annak eredményességét veszélyeztetné vagy a büntetőeljárást jelentősen késleltetné, akkor helyettes védő jelenlétében azt meg kell tartani.

Ez azt jelenti, hogy a helyettes védő kirendelésére utóbbi esetben csak akkor van lehetőség, ha annak hiányában az eljárási cselekmény eredményessége veszélybe kerülne vagy rendkívüli mértékben elhúzódna a büntetőeljárás. Tipikusan ilyen helyzet a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések tárgyában tartott ülés vagy egy tanú kihallgatása, akinek a jelenléte később egyáltalán nem vagy csak indokolatlan nehézségekkel lenne biztosítható. Ez tehát azt jelenti, hogy ha a törvényi előírást szigorúan betartanák, helyettes védő kirendelésére csak ritkán kerülhetne sor.

A fentiek alapján tehát a helyettes védő kirendelése csak azokban – az elvileg kivételes – esetekben jogszerű, ha az eljárási cselekmény nem mellőzhető vagy ha a védő hiánya az eljárási cselekmény eredményességét veszélyezteteti vagy elhúzza az eljárást.

Probléma	Megoldási javaslat
A kirendelő szervek nem a törvény által előírt kamarai kijelölési mechanizmust veszik igénybe, hanem a jogszabályt kijátsszák és jogellenes módon helyettes védőt rendelnek ki (azaz akkor is helyettes védőt rendelnek ki, ha erre egyébként jogszabályi lehetőségük nem lenne).	■ A kirendelő szervek vezetői hívják fel a munkatársaik figyelmét arra, hogy főszabály szerint a kamarai rendszeren keresztül lehet csak védőt kirendelni. A jogszabály megsértésével kirendelt helyettes védő kijelölése érvénytelen, a szabályszerűen kijelölt védő „mellőzése” pedig jogsértő. Mindkét eset az eljárási cselekmény érvényességét érinti. ■ Az eljárást megsértő hivatalos személyrel szemben induljon fegyelmi eljárás. ■ A kirendelések gyakorlati megvalósulásának értékelésére a kirendelő szervek készítsenek felmérést, belső vizsgálatot, amelynek eredményeit hozzák nyilvánosságra és vitassák meg nyilvános fórumokon.

Probléma	Megoldási javaslat
Egyes nem hivatalos becslések szerint a kirendelések kb. harmadában helyettes védők járnak el. A területi eltérések jelentősek lehetnek.	■ Működjön a Be. által megkövetelt kirendelt védői nyilvántartás, amely figyelembe veszi a védők tényleges elérhetőségét, rendelkezésre állását. ■ A kamara érdekvédő tevékenysége keretében kezdeményezzen egyeztetést a kirendelő hatóságokkal a helyettes védői jogintézmény alkalmazási kérdéseinek tisztázására. ■ Az elsődlegesen kirendelt (kamara által kijelölt) védők hivatkozzanak a helyettes védő jogintézményének kivételességére, kérjék a hatóság indokolását az eljárási cselekmény mellőzhetetlenségéről, illetve az eredményesség veszélyeztetéséről vagy az eljárás elhúzódásáról. ■ Ha helye van, a védők tegyenek panaszt a helyettes védő kirendelése ellen, ezt jelezzék a kamarának. A kamara gyűjtse az ilyen jellegű panaszokat. ■ A kirendelt védők általános jelleggel jelöljenek meg helyetteseket, akiket akadályoztatásuk esetén értesíteni/idézni kell. A helyettesek személyét jelentsék be a kamarának, amely ezt tartsa nyilván és a védőkijelölő értesítésben tájékoztassa az adatokról az eljáró hatóságot.

Probléma	Megoldási javaslat
A hatóságok helyettes védőt rendelnek olyan esetben is, amikor a jogszabály ezt valójában nem teszi lehetővé, mert az adott eljárási cselekmény mellőzhető lenne. A helyettes védők esetében a korábbi – „házivédős” – rendszer lép életbe, a védelem hatékonysága megkérdőjelezhető.	■ A hatóságok a helyettes védő kirendelésekor automatikusan és érdemben indokolják meg, hogy az eljárási cselekmény miért nem volt mellőzhető, az eredményesség veszélye mennyiben valósult meg, illetve miért húzódott volna el jelentősen a büntetőeljárás. A döntéssel szemben biztosítsák a jogorvoslati jogot. ■ Ha a védő a kijelölést követő 1 órán belül jelzi, hogy az eljárási cselekményen nem tud megjelenni, akkor a kamara jelöljön ki új védőt, aki az előző helyébe lép. Ez a kijelölési módszer az 1 óra elteltéig folytatódjon; a hatóság maga csak az 1 óra elteltét követően jelölhesse ki a védőt.
A kamara által kijelölt kirendelt védő hosszas, több eljárási cselekmény során fennálló távolléte esetén és helyettesítés biztosítása hiányában valamennyi eljárási cselekményre újabb helyettes védőt rendel ki az eljáró hatóság, így egy terheltnek több (sok) védője lesz egy eljárásban, amelynek következtében sérül a hatékony védelemhez való jog.	■ Egy eljárásban a kirendelt védő elérhetetlensége esetén ugyanazt a helyettes védőt rendelhessék ki a hatóságok, elkerülve ezzel azt, hogy egy terheltnek számos, különböző védője legyen. ■ A kirendelt védő hatalmazzon meg helyettest, aki eljár az ügyben.

II. GYAKORLATI ÚTMUTATÓK

1. A kirendelés

1.1. A védő értesítése

Az új Be. alapján a védőkirendelés az eljáró hatóság feladata maradt, ugyanakkor a védő kijelölését a Magyar Ügyvédi Kamara (MÜK) végzi egy elektronikus, véletlenszerű kiválasztási folyamat eredményeként. A védőkijelölés folyamatába „kéz-
zel belenyúlni” nem lehet. A fővárosban és más megyékben a kirendelést vállaló ügyvédek tartalmazó lista „körbe megy”, és egy adott ügyvéd csak akkor kap újabb kirendelést, ha már mindenki sorra következett. Más megyékben a listára bejelentkezett ügyvéd a hónap mindig azonos napján kaphat csak kirendelést. Az azonos napra beosztott ügyvédek között pedig sorsol a rendszer, így hosszútávon ebben a kirendelési rendszerben is biztosított az arányos ügyelosztás.

A területi kamarák által kezelt megyei kirendelt védői listákra az ügyvédek jelentkezése önkéntes, noha a jogszabály lehetővé teszi a kötelező részvételt is abban az esetben, ha a kirendeléseket az ügyvédek alacsony száma miatt nem lehetne ellátni. Ez egyelőre nincs így, noha vannak olyan megyék, ahol a nyomozásokban fennakadások figyelhetők meg az ügyvédek alacsony száma miatt, különösen, ha egy olyan többterheltes ügyben nyomoznak, ahol kötelező a védelem (pl. fiatalkorúak ügye). Ha egy budapesti ügyvéd szeretne a kirendelt védői jegyzékre felkerülni, akkor csupán egy e-mailt kell küldenie a kirendeltvedo@bpbar.hu e-mail címre. A listáról való leiratkozás is hasonlóképpen egyszerűen történik.

Ha az eljáró hatóság vagy bíróság (a továbbiakban együttesen: hatóság) határozatot hoz a védőkirendelésről, akkor azonnal intézkednie kell a védő kijelölése érdekében. A MÜK – a szolgáltató meghibásodását vagy üzemzavarást kivéve – percekben belül kijelöli a kirendelt védő személyét és erről automatikusan tájékoztatja az eljáró hatóságot, amelynek a Be. 387. § (3) bekezdése alapján nyomban értesítenie kell a védőt. Ez a gyakorlatban többször nem történik meg, a hatóságok

a jogszabályhellyel ellentétesen járnak el és késedelembe esnek. Ha a védőt késedelmesen, az eljárási cselekményhez közeli időpontban értesítik, csökken az esély, hogy a kijelölt védő eljárjon, és nő annak az esélye, hogy a hatóság helyettes védőt rendeljen ki. Utóbbi esetben a korábbi rendszerhez térünk vissza annak valamennyi kiküszöbölendő problémájával együtt.

A tapasztalatok szerint számos alkalommal előfordul, hogy a védő megkapja a MÜK értesítést a kijelölésről, azonban kirendelő határozatot nem kézbesítenek számára, azaz a kirendelő hatóság nem veszi fel a kapcsolatot az ügyvéddel. Természetesen fontos lenne feltárni a „meghiúsult értesítések” okait, mert minden bizonnyal azok egy része mögött jogsértő gyakorlat húzódik, de nyilvánvaló az is, hogy egyes esetekben indokolt, hogy a hatóság nem kézbesíti a kirendelő határozatot a védőnek, mert például a terhelt időközben védőt hatalmazott meg. Ugyanakkor ebben az esetben is indokolt lenne a már kijelölt védőt értesíteni, így kizárni az ügymenet bizonytalanságait és zárttá tenni a rendszert.

Amikor az ügyvéd átveszi a kirendelő határozatot, attól az időponttól kezdve hatályos a kirendelése és jár el a terhelt védőjeként. Ha az eljáró hatóság nem kézbesíti az ügyvéd számára a határozatot – akkor is, ha nem kötelező a védelem –, a védő részvétele nélkül lefolytatott eljárási cselekmény hatálytalan. Ez támasztja alá a Be. 3. §-a, amely előírja, hogy a terheltnek az eljárás minden szakaszában joga van a hatékony védelemhez, illetve az Alkotmánybíróság határozata²⁶, amely szerint a kirendelt védőt a kihallgatás helyéről és idejéről igazolható módon és olyan időben kell értesíteni, hogy a védőnek lehetősége legyen jogait gyakorolni (például konzultálni a védencével, kialakítani a védekezést, stb.) és a kihallgatáson részt venni. Ha ezek a feltételek nem állnak fenn, akkor a kihallgatáson tett terhelti vallomás bizonyítékként nem értékelhető. Ugyanígy a megfelelő időtartamú, A védővel való négy szemközti tanácskozáshoz való terhelti jogot, illetve hatósági kötelezettséget erősíti meg az Európai Unió – többek között – az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról szóló 2013/48/EU irányelve.

Ugyancsak a korábban hivatkozott Be. szakasz írja elő, hogy a gyanúsított ki-
hallgatást a hatóságnak legalább két órára el kell halasztania. Ezt az időtartamot
megelőzően a hatóság csak abban az esetben kezdheti meg a gyanúsított ki-
hallgatást, ha a védő korábbi időpontban megjelenik és a védencével való konzultá-
ciót követően, vele egyetértőleg jelzi, hogy a kihallgatás megkezdhető.

Praktikus javaslatok

A vonatkozó szabályozás alapján a kirendelt védőként eljáró ügyvédnek, a véden-
cek számára a lehető leghatékonyabb jogi szolgáltatás biztosítása érdekében az
alábbi lépések megtételét javasoljuk, ha ezek szükségessége felmerül:

■ Követeld meg, hogy ne csak neked, hanem a hatóságnak is be kelljen
tartania a jogszabályt. **Az ügyvédek kezében a jelzés, panasz
hatékony eszköz**, amelyek alkalmazásával fejlődhet a gyakorlat. Ha
nem teszünk panaszt, a vezetésnek nem lesz tudomása arról, hogy hiányossá-
gok vannak a joggyakorlatban, és marad a berögződött, rossz gyakorlat.

■ **Ha a kirendelő határozat szabályszerű kézbesítése
nem történik meg, erre hívd fel az eljáró hatóságot**, és
ezzel párhuzamosan tegyél panaszt, hogy a jövőben jogszerű legyen az eljárás,
amely tiszteletben tartja a terhelti jogokat.

■ **Ha a kirendelő határozatot**, annak meghozatalát és a MÜK által
történt kijelölést követően **nem azonnal kézbesíti neked a ható-
ság**, akkor ezt feljegyzésben, az eljárási cselekmény jegyzőkönyvében kéré-
sre rögzítse a hatóság. **Kérj vizsgálatot** a késedelem okáról és tegyél
panaszt, hogy a jövőben minél kevesebb hasonló eset fordulhasson elő.

■ Ha átvetted a kirendelő határozatot vagy a kirendelést valamely
más formában (e-mail, telefon) közölte veled a hatóság, akkor **tudd meg
a védenced** elérhetőségét, és mielőbb lépj vele kapcsolatba. Ez az eredmé-
nyes védelmi stratégia kidolgozása, a terhelt megnyugtatója miatt is fontos.

■ Ha a kirendelés tényéről értesítést kaptál a MÜK-től, azonban a kirendelő határozatot nem kaptad meg az eljáró hatóságtól, akkor utóbbinál **tudsz érdeklődni, hogy milyen ügyben, milyen eljárási cselekményre rendelték ki, és mi a terhelt elérhetősége.** Biztos, hogy ez a lépés hozzájárul a hatékony védelem biztosításához, ugyanakkor nem várható el az ügyvédtől, hogy a hatóságtól átvegye a tájékoztatás feladatát. A kirendelő határozat kézbesítésének elmaradása miatt éljünk panasszal a hatóságnál, hogy kiderüljön, vajon mi az oka annak, hogy számos esetben nem kézbesítik a határozatot.

■ Ha csak késve tudsz megjelenni a hatóság előtt, akkor kérd meg az eljáró személyt, hogy **várjanak meg az eljárási cselekmény megkezdésével.** Ha erre nem kerül sor, akkor vetesd jegyzőkönyvbe, hogy kéreased ellenére jelenléted nélkül végezték el az eljárási cselekményt. Az eljárás rögzítésekor a pontos időpontok is szerepeljenek a jegyzőkönyvben.

■ Ha a kirendelő határozatot kézbesítik, és meg tudsz jelenni a hatóság előtt, akkor rövid úton keresd meg az eljáró hatósági személyt, és **hívd fel a figyelmét, hogy a jogszabályok értelmében a kihallgatással (eljárási cselekménnyel) legalább 2 órát várniuk kell.**

■ Kérd meg az eljáró hatóság munkatársát, hogy **röviden konzultálhass telefonon a védenceddel,** akinek mondd el, hogy te leszel az ügyvédje, és azt is, hogy milyen időpontban fogsz megérkezni. Ekkor lehetőségetek lesz négy szemközt beszélni egymással, addig ne mondjon semmit a hatóságnak, és az érkezésed időpontjáig nem lehet őt meghallgatni.

■ Ha tudod, hogy nem tudsz megjelenni az eljárási cselekményen, akkor is hívd fel a hatóságot, és **jelezd, hogy igyekszel helyettest találni,** de mindenképpen várjanak, amíg visszajelzel, hogy ki jár el helyetted. Ha nincs olyan általad ismert ügyvéd, aki helyettesként el tudna járni a nevedben,

akkor a fővárosban például az E-Ügyvédi Munkaközösségen (<http://www.e-umk.hu/>) keresztül nagy valószínűséggel tudsz megbízható helyetteset találni, és a vidéki ügyvédek rendszerbe való bejelentkezése esetén a fővároson kívül is.

■ Érdemes felhívnod a hatóság figyelmét, hogy a **helyettes védő személyét maga a helyettes is bejelentheti** (BH+ 2013.10.405), illetve a helyettes bejelentése szóban, közvetlenül is történhet, a helyettesítés okirati dokumentálása nem kötelező (BH+ 2006.4.155).

■ Akár találsz helyetteset, akár nem, ezt – a korrekt eljárás és kollegialitás jegyében – mindenképpen jelezd az eljáró hatóságnak. Ha **találtál helyetteset, elérhetőségéről tájékoztasd az eljáró hatóságot rövid úton.**

■ A helyettesnek **adj instrukciókat**, ha bármilyen irat a rendelkezésedre áll, akkor azt juttasd el hozzá.

■ Tudd, hogy a terhelt **kirendelt védője te maradsz** akkor is, ha helyettes jár el, mert az ő feladata csak az adott eljárási cselekményre szól.

■ Ha a kirendelő határozat kézbesítését követő két órán belül lefolytattak valamilyen eljárási cselekményt és ennek keretében bizonyítékot szereztek be, akkor **indítványozd e bizonyíték kirekesztését** tekintettel a Be. 3., 387. § (3) bekezdésére, a 2013/48 EU irányelv 3. cikk (2) bekezdésére és a 8/2013. (III.1.) AB határozatra figyelemmel, valamint tegyél panaszt.

■ A kirendelő határozat kézhez vételét követően a Be. 100. §-ra hivatkozással **indítványozd az iratmegismerést** elektronikusan vagy papíralapon.

■ Ha a terhelt fogva van, akkor lehetőség szerint **mielőbb keresd fel személyesen**, hogy a bizalom megmaradhasson és közösen tudatok felkészülni a védekezésre. Annak érdekében, hogy kapcsolattartóként

rögzítsenek, kérd meg a hatóságot, hogy tegyen eleget kötelezettségének és jelezze a büntetés-végrehajtási intézetnek, hogy a terhelt védője te vagy. Ennek hiányában küldd el a fogvatartási helynek vagy vidd magaddal a látogatásra a kirendelésről szóló határozatot. A bv. intézetek meghatalmazás felvételére beengedik az ügyvédek az intézetbe, a jogviszony létrejöttét bizonyító szerződést távozáskor nem ellenőrizhetik.

■ Ha a terhelt **bv. intézetben van, akkor telefonon is beszélhettek.** Ha nincs saját telefonja a terheltnek, a bv. intézetnek akkor is biztosítani kell a telefonos egyeztetéseket. Ezt e-papíron keresztül küldött levélben vagy e-mailben is kezdeményezheted. Ha ezt nem engedélyezik vagy csak sok idő elteltével teszik meg, akkor érdemes panasszal élni a gyakorlat megváltoztatása érdekében.

■ **A hatóság részéről eljáró személy nevét és közvetlen elérhetőségét kérd el,** és jegyezd fel magadnak, hogy később könnyebb legyen a kommunikáció.

1.2. Eljárás halaszthatatlan nyomozati cselekmény esetében

Ahogy korábban összefoglaltuk, a helyettes védőt nem a kamara jelöli ki, hanem az eljáró hatóság. Ez lényegében az új Be.-t megelőző rendszer másodlagos szabályként való továbbélése. Természetesen nem állítjuk, hogy nem merülhet fel olyan eset, amikor szükséges, hogy az eljáró hatóság azonnal intézkedjen, így adott esetben maga jelölje ki a védőt, ezeket az eseteket azonban a minimálisra kell szorítani annak érdekében, hogy a kijelölési rendszer transzparens és arányos maradjon. E cél elérésében az ügyvédek is vállalhatnak szerepet.

A helyettes védő kirendelésének leggyakoribb oka, hogy a kamara által kijelölt védő nem tud megjelenni az eljárási cselekményen és nem biztosít helyettest. Az eljárási cselekmény azonban – egyéb objektív feltételek fennállásán túl –

lényegében csak akkor tartható meg, ha nem mellőzhető, halaszthatatlan például azért, mert a halasztás az eredményességet veszélyeztetné vagy a büntetőeljárást jelentősen késleltetné.

Praktikus javaslatok

Annak érdekében, hogy a helyettes védő intézményét a lehető legkevesebbszer alkalmazzák, az alábbi lépéseket teheti egy ügyvéd, ha nem tud megjelenni az eljárási cselekményen és helyettest sem tud biztosítani²⁷:

■ Hivatkozz a Be. 113. § (4) bekezdésére, amely csak akkor teszi lehetővé, hogy a védő az **eljárási cselekményt megelőzően csak 2 órával** kapjon idézést, ha az eljárási cselekmény **sürgős**.

■ **Győződj meg arról, hogy az eljárási cselekmény legalábbis formailag halaszthatatlan, sürgős.** Tudd meg, hogy a kirendelésre okot adó körülmény (pl. előállítás) mikor merült fel, és ehhez képest mikor hozták a kirendelő határozatot, majd neked azt mikor kézbesítették. Ha indokolatlanul hosszú idő telt el az események között, akkor minden bizonytalansággal nem halaszthatatlan a cselekmény, hiszen a hatóság sem sürgősséggel járt el. Erre dokumentált módon hívd fel a figyelmüket, és tegyél panaszt.

■ Ragaszkodj hozzá, hogy a hatóság hivatalos dokumentumban adja okát annak, hogy **az eljárási cselekmény miért mellőzhetetlen**.

■ Ha álláspontod szerint az eljárási cselekménynek **nincs halaszthatatlan oka**, akkor ezt szóban jelezd (ha aktuálisan csak így tudod), majd írásban is **indítványozd az eljárási cselekmény mellőzését**.

²⁷ Az alábbi javaslatok nagyban támaszkodnak dr. Dékány Dóra – dr. Ésik Sándor (szerk.): *Kirendelési 1x1 – A büntető kirendelések gyakorlati kérdései* c. kéziratára.

■ Ha ennek ellenére a hatóság lefolytatja a cselekményt, akkor mindenképpen **tegyél panaszt**. A panasz ugyan az adott egyedi esetben nem feltétlenül fog gyakorlati eredménnyel járni, de az indokolatlanul halaszthatatlannak minősített eljárási cselekményekkel kapcsolatos rendszerszintű problémák megoldásához biztosan hozzájárul, ha a panaszok magas száma alapján bizonyíthatóan sok a jogszabályellenes eljárás.

■ Ha a hatóság közli, hogy a kifogásod ellenére lefolytatja az eljárási cselekményt, akkor igyekezz telefonon – akár a hatóság telefonján keresztül – **konzultálni a terhelttel**, amely során legalább **az alapvető eljárási jogairól és a hallgatáshoz való jogáról tájékoztasd**, és természetesen figyelj arra, hogy az ügyvédi titok körébe tartozó információ ne hangozzon el.

■ Kérd meg a hatóságot, hogy a **helyettes védő elérhetőségét adja meg neked, akivel vedd fel a kapcsolatot** és instruáld, kérj tőle visszajelzést az eljárási cselekményt követően. Annak érdekében, hogy fel tudd venni a kapcsolatot a helyettes védővel, hívd fel a hatóság figyelmét, hogy a Be. 387. § (3) bekezdése értelmében a kihallgatás megkezdését megelőzően két órát köteles várni. Ez idő alatt te is tudsz konzultálni a helyettes védővel.

■ Ha **helyettes védőként jársz el, akkor a kijelölt védővel mindenképpen és mielőbb vedd fel a kapcsolatot**, egyeztessétek a szakmai kérdéseket, a rendelkezésedre álló iratanyagot add át számára.

1.3. A kirendelt védői díj

A kirendelt védői díj állandó panasz tárgya. Kirendelésben eljáró ügyvédek egyhangú álláspontja az, hogy a kirendelt ügyekben anyagi értelemben nem éri meg eljárni, az ilyen ügyek leginkább tapasztalatszerzésre alkalmasak, illetve a társadalmi felelősségvállalás módjaként.

Való igaz, hogy a kirendelési díj nem áll összefüggésben a teljesítménnyel, aktivitással és a munka minőségével. A kirendelésben való eljárás jelentősége ugyanakkor nem megkérdőjelezhető, mert jellemzően hátrányos helyzetű emberek védelemhez való alkotmányos joguk érvényesítését szolgálja. Továbbá egyes, de persze ritka esetekben a terhelt bűnisméltése megelőzésében is szerepet játszhat, ha a védő tud arra figyelmet fordítani, hogy tisztességesen, alaposan végezze a munkáját, ezzel – a hatalom, az állam egyfajta megjelenítőjeként – bizalmat adjon a terheltnek, másrészt szerepet kaphat abban, hogy a terhelt megérthesse az elkövetett bűncselekményt és az azzal okozott kárt, fájdalmat, ezáltal a bűnisméltés esélye csökkenjen, a társadalom biztonsága nőjön.

Praktikus javaslatok

A kirendelt védő díjának összegével, elszámolási módjával és az elszámolható költségekkel kapcsolatban az alábbiakat érdemes figyelembe venni:

■ **A kirendelt védő díja az eljárási cselekményen való megjelenésre jár.** Megkezdett óránként 5.000,- Ft, a felkészülési díj a megjelenés tartamára járó teljes díj 20%-a, de legalább 15.000,- Ft. Ez akkor is jár, ha megszüntetik a nyomozást. A teljes büntetőeljárásban legfeljebb 150.000,- Ft-nyi felkészülési díjat kaphat a védő. Ha az eljárási cselekményt nem lehetett megtartani, akkor 50%-os díj jár a megjelenésért. A fogva lévő terhelt esetében a megjelenés díja óránként 75%-a az alapdíjnak. A díjat annak felmerülésekor állapítja meg és előlegezi a hatóság.

■ A kirendelt védői díjról szóló 32/2017. IM rendelet 8. § (1) bekezdése szerint a kirendelt védő **költségét indítványra tételes kimutatás és igazolás alapján állapítja meg a hatóság.**

Ha tehát az eljárásban útiköltséged, nyomtatási, levelezési, telefonálási, parkolási költséged merült fel, akkor ezekről készíts kimutatást, mutass be számlát vagy más jellegű igazolást, és indítványozd ezek megtérítését.

■ Ha az eljárási cselekmény az idézésben vagy értesítésben szereplő kezdőidőponthoz képest később kezdődött el, akkor is az **idézésbeli vagy értesítésbeli időponttól jár a díjad.**

■ Ha megjelentél az eljárási cselekményen, de ott váratlanul **felbukkan a terhelt meghatalmazott védője, akkor indítványozd, hogy a megjelenés díját és a felkészülési díjat fizessék ki neked**, hiszen egyrészt nem maradt el az eljárási cselekmény, te arra felkészültél, másrészt nem neked felróható ez az extra bünyügyi költség.

■ Ha **bv. intézetben voltál beszélőn**, akkor a portán kérned kell egy kétpéldányos nyomtatványt, amit kérésedre a felügyelő tölt fel adatokkal a beszélőt követően, majd a portára visszatérve átadod pecsételésre, és ez alapján töltöd ki a fenti díjjegyzéket, és folytatod le ugyanazt az eljárást, mint a rendőrség esetén. Ha már bírósági ügyszakban tart az ügy, akkor a bv. intézet által kiállított igazolás alapján a bíró utalványozza a kirendelt védői díjat.

■ **A bíróság előtti eljárásban a díjat a bíróság utalványozza.** A budapesti járásbíróságok esetén a Fővárosi Törvényszék nevére kell kiállítani a számlát, amelyen fel kell tüntetni az ügyszámot és azt, hogy kirendelt védői díj a számla tárgya. A számlát a törvényszék Balaton utcai Gazdasági Hivatalába kell bevinni és bedobni a portán található dobozba az utalvánnyal együtt. Első alkalommal érdemes az ügyintézővel konzultálni az esetlegesen felmerülő gyakorlati kérdések tisztázása érdekében. A postai levélben elküldött számla is megfelelő a bíróságok számára.

Az elektronikus számlák befogadása egyelőre nem működik.

■ Akkor járunk el tisztességesen, ha a **védencünket tájékoztatjuk arról, hogy a kirendelés díját az állam csak előlegezi, később bűnügyi költség formájában neki kell megfizetnie**, tehát a munkád nem ingyen végzed.

■ **Tájékoztasd a védencedet, hogy nehéz anyagi helyzete esetén van lehetősége arra, hogy a kirendelt védő díját helyette az állam fizesse ki.** Ehhez add oda neki a Jogi Segítségnyújtó Szolgálat formanyomtatványát, amelyet ki kell töltenie, és számos igazolást csatolnia. Ha nincs kapacitásod arra, hogy a formanyomtatvány kitöltésében támogasd, akkor javasold, hogy kérje a helyi családsegítő szolgálat támogatását.

■ Ha a bíróság később elítélné a védencedet, akkor gondolj rá, hogy a Be. 574. § (5) bekezdése alapján lehetősége van arra, hogy a bűncselekmény tárgyi súlyához képest aránytalanul nagy bűnügyi költség egy része alól mentesítse őt.

2. A letartóztatás

2.1. Kommunikációs alapszabályok²⁸

Az első találkozás, különösen, ha arra kirendelésben, az első kihallgatást megelőzően kerül sor, különösen nyomasztó és stresszes időszak a terhelt és az ügyvéd számára is. Ismeretlen embereknek rövid időn belül kell, kényszer előidézte helyzetben bizalmi kapcsolatot kialakítaniuk egy nagy téttel járó eseményt megelőzően. Ráadásul ez a helyzet fogja megalapozni a védő és védenca későbbi közös munkáját is.

Ha az ügyvéd tudja, hogyan kommunikálhat hatékonyan a védencével, az segítséget jelenthet a későbbi együttműködésben, különösen az információ megszerzésében és nyújtásában. Ez a tudás segíthet az ügyvédnek annak felismerésében is, hogy mikor kell közbelépnie annak érdekében, hogy az ügyfele hatékonyan vegyen részt az eljárásban (például rendőrségi kihallgatáson, bírósági tárgyaláson).

Praktikus javaslatok

Az ügyvéd és védenca kommunikációs kapcsolatát illetően a legfontosabb tanácsok, amelyek fokozottan érvényesülnek a kevésbé tanult, tájékozott ügyfelek esetében, az alábbiak.

■ Fontos, hogy ügyvédként jó benyomást tegy az ügyfeledre, és **olyan alapszabályokat fektess le**, amelyekkel elősegíthető a hatékony beszélgetés, amelyben az ügyfél aktívan részt vehet.

■ Az ügyféllel meg kell értetni, hogy ha **egy kérdésre nem tudja a választ**, mondja azt, hogy nem tudja, ne próbálja meg kitalálni a „helyes választ”.

²⁸ Ez a fejezet nagyban támaszkodik A gyermekek védelméhez való jogának megerősítése c. ügyvédi kézikönyvre, amely elérhető itt: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/A_gyermekek_vedelemhez_valo_joga_Ugyvedi_kezikonyv_final.pdf

■ Védőként a védencsel jó kapcsolatot tudsz kialakítani, ha elmagyarázod, hogy milyen **információkat tudsz bizalmasan kezelni**. Törekedni kell arra is, hogy az ügyfél számára ne tűnj úgy, mintha ítélkeznél felettük.

■ A kevésbé jól képzett, marginális helyzetben lévő emberek jellemzően befolyásolhatóbbak, és igyekeznek jobban megfelelni az elvárásoknak. Ezért nekünk, ügyvédeknek igyekeznünk kell, hogy **elkerüljük azokat a kérdéseket, amelyek magukban foglalják a választ**, és az olyan kérdéseket, amelyek befolyásolják a választ.

■ Hallgasd úgy a védencedet, hogy közben **el is mondd neki, hogy hallgatod és figyelsz rá**. Ezt úgy is megteheted, például, ha „értő figyelemmel” hallgatod vagy összefoglalod, amit az ügyfél mondott neked.

■ Olykor **változtatni kell a nyelvezeteden**, amelyet használsz, nem csak a szakmai zsargon, hanem az olyan mondatszerkesztés elkerülésével, amik összezavarhatják az ügyfeleket.

A védő magyarázza el, hogy mivel ő nem volt jelen, amikor az állítólagos bűncselekmény történt, ezért az ügyfélnek a lehető legrészletesebben kell elmesélnie a történeteket. Az ügyfelet arra kell ösztönözni, hogy idézze fel szabadon az eseményeket, beszámolója ugyanis így pontosabb és megbízhatóbb lesz.

A védő mondja el azt is, hogy a „nem tudom”, a „nem emlékszem” és a „nem értem” is megfelelő válaszok a kérdésekre. Az emberek sokszor úgy érzik, hogy ha nem tudnak válaszolni egy kérdésre, az kudarcot jelent. Ezért az ügyvédek feltehetnek néhány megválaszolhatatlan kérdést az ügyfeleknek, hogy gyakorolhassák a „nem tudom” válaszokat. Az ügyvédnek tisztáznia kell azt is, hogy ügyfele javítsa ki őt, ha félreértett, rosszul mondott valamit.

Gyakran előfordulhat, hogy ugyanazt a kérdést kétszer tesszük fel. A kérdés megismétlése esetén megesik, hogy ügyfelünk megpróbál más választ adni, mivel valószínűleg úgy érzi, eredetileg rosszul felelt. Ez zavart okozhat, és ellentmondássá teheti a beszámolót.

■ Praktikus javaslatok

A beszélgetésnek ezeket az alapszabályait nem mindig könnyű elmagyarázni, de itt van néhány javaslat arra, hogy ezt hogyan tegyük meg:

■ **A pontosság, a teljesség és az őszinteség előmozdítása: „Mondjon el mindent, amire emlékszik,** az elejétől a legvégéig, még azokat a kis dolgokat is, amelyekről úgy gondolja, hogy nem igazán fontosak! Ne költsön hozzá semmit!”

■ **A „nem tudom” válasz megengedhetősége: „Ha nem tudja a választ, mondja meg, hogy nem tudja.** Ne találgassa, hogy vajon mi a „helyes”, elvárt válasz. Ne találjon ki semmi olyat, ami nem igaz. Ha viszont ismeri, akkor mondja meg a választ.” A gyakorlás egyik módja, ha megkérdezzük: „Emlékszik a nevemre?” Ha nem emlékszik (ami gyakran megtörténik), rossz érzés nélkül azt fogja mondani, hogy „nem tudom”. Ez hasznos módszer annak bemutatására, hogy nem gond, ha nem tud válaszolni valamire.

■ **Felvilágosítás a „nem értem” válaszlehetőségről:** „Most felteszek néhány kérdést. Lesz pár kérdés, ami könnyen érthető lesz, mások nehezebbek. **Ha olyan kérdést hall, amit nem ért, mondja nyugodtan, hogy nem érti.** Ilyenkor mondja azt, hogy „Nem értem.”, „Nem tudom, ez mit jelent?”, vagy „Ezt nem tudom követni.”. Ekkor én más szavakkal újra felteszem a kérdést.”

■ **Az ügyfél figyelmeztetése az ügyvéd tévedésének lehetőségére:** „Előfordulhat, hogy csak találgatok a kérdésemmel, sőt tévedhetek is. **Ha tévedek, akkor szóljon,** mert én valójában nem tudom, hogy mi történt. Ha tévedek, vagy valami rosszat mondok, akkor nagyon fontos, hogy szóljon nekem, szeretném ugyanis pontosan érteni a dolgokat.”

■ **Magyarázat, hogy a kérdező nem segíthet a kérdések megválaszolásában:** „**Én nem tudom, hogy mi történt Önnel, ezért nem fogok tudni segíteni a kérdések megválaszolásában.**”

És: „Amikor másodszor is felteszek egy kérdést, azt nem azért teszem, mert rosszul válaszolt, hanem mert elfelejtettem vagy nem értettem a választ, ezért nem kell kijavítani az előző kérdésre adott választ.”

Ha az ügyvéd segíteni akar az ügyfelének, hogy megérthesse a kapott információkat, és biztosítani szeretné, hogy ügyfele képes legyen a valódi együttműködésre, majd hatékonyan részt vegyen az eljárásban, tudatosan könnyebben érthető nyelvezetet kell használnia. Arra is szükség lehet, hogy az ügyvéd felismerje, hogy a rendőrök, bírók és ügyészek mikor használnak olyan nyelvezetet, amely a védence számára nem érthető és elősegítse a megértést.

Általánosságban elmondható, hogy különösen, amikor az ügyvéd kevésbé képzett vagy stresszhelyzetben lévő ügyfelével beszél, akkor rövid mondatokat és egyszerű nyelvtani szerkezeteket kell használnia a jogi terminusokat tartalmazó, összetett és terjedelmes mondatok helyett.

■ **Használj rövid mondatokat és egyszerű nyelvtani szerkezeteket.** Ne használj túl sok kötőszót, sem közbevetett, alárendelt mondatot, (például „A férfi, aki az utca túloldalán lakik, mondta, hogy ezt tegye?”) sokszoros tagadó szerkezeteket, (például „Őn sem nem hallotta, sem nem látta, ami történt, ugye?”) feltételes mondatokat, (például „Elment volna dolgozni, ha korábban megkapta volna a heti bérét?”) és általában kerül a felesleges felszólító és feltételes módú igéket.

■ **Használj egyszerű igéket** (például volt, csinált, van, történt). Kerüld az összetett szerkezeteket (pl. „*kellett volna*”).

■ **Nevezd meg a személyeket**, kerül a névmások (pl. ő, ők) használatát.

■ **Használd cselekvő megfogalmazást** („A munkáltató kifizette az Ön bérét?”). Kerüld a személytelen megfogalmazásokat („Kifizetésre került a bére a munkáltató részéről az Ön számára?”).

■ **Kerüld el a szakszavakat és a nem egyértelmű megfogalmazásokat** (pl. „Megint látta azokat a dolgokat?”). Kerüld az előre- és hátrautalásokat és az összehasonlításokat (korábbiakban, alább, körül, több, kevesebb). Ehelyett ismételd meg inkább az elhangzottakat.

■ **Legyél óvatos a jogi szakkifejezésekkel**, különösen azokkal, amelyeknek több jelentése van. A „családi állapot”, a „kihallgatás”, a „jogorvoslat”, a „felülvizsgálat”, stb. eltérő, megtévesztő értelműek lehetnek a képzetlen, fiatal vagy stresszhelyzetben lévő ügyfél számára.

2.2. A terhelt tájékoztatása a jogairól

A kutatások alapján a felnőtt lakosság 53,8%-ának a középest sem elérő, rossz a szövegértése²⁹, és ez leginkább az iskolai végzettséggel függ össze. A teljes fogvatartotti populáció 53,5%-ának általános iskola a legmagasabb iskolai végzettsége, így alaposan feltételezhető, hogy a terheltek többségének iskolai végzettsége és ennek következtében a szövegértése is az alsó kategóriákba esik.

A közérthető fogalmazás a büntetőeljárás kezdeti szakaszától fogva meghatározó a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülésében. A terhelt megfelelő, számára érthető tájékoztatása hiányában a büntetőeljárás törvényben biztosított további jogának érvényesülése is megkérdőjeleződhet. Például, ha a terhelt nem tudja, hogy megilleti a hallgatáshoz való jog, akkor nem valószínű, hogy gyakorolni fogja azt. Ez kiváltképp azokra a terheltekre igaz, akiknek nincs tapasztalata a büntető igazságszolgáltatással vagy nehézségükre esik a hivatalos szövegek

²⁹ Adult Literacy and Life Skills Survey, 2006 (az adatokat Köllő János bocsátotta rendelkezésünkre), hivatkozva a Magyar Helsinki Bizottság által készített kutatási jelentésben, amely elérhető: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC_national_research_HUN_FINAL.pdf.

értelmezése. A közérthető fogalmazás tehát az ügyvédek számára is biztosítja a védencekkel való hatékony, gördülékeny kommunikációt.³⁰

Mintadokumentum

A jogokról való egyénre szabott, de pontos tájékoztatás egyrészt megalapozza a védelemhez való jog érvényesülését, másrészt bizalmat kelthet az ügyfélben és megnyugtathatja a nehéz helyzetben. Az alábbi tájékoztató aktuális pontjait szóban elmondhatjuk ügyfelünknek, közösen – akár a kihallgatás előtt rendelkezésre álló egy óra keretében is – átolvashatjuk és értelmezhetjük az anyagot, valamint egy nyomtatott példányt odaadhatunk neki a későbbi használatra.

[Mintadokumentum letöltése](#)

³⁰ A terhelti jogokról szóló tájékoztató a Magyar Helsinki Bizottság "Az egyértelmű igazság: képzés a büntetőeljárás résztvevőinek a közérthető fogalmazás használatáról és a világos terhelti tájékoztatókról" című 807059 – ACCESS JUST–JUST-AG-2017/JUST-JTRA-EJTR-AG-2017 számú projekt keretében készült.

Tájékoztatás a gyanúsítottat a nyomozás során megillető jogokról

Ez egy ügyvédi tájékoztató az Ön számára arról, hogy milyen jogai vannak, ha egy büntetőeljárásban bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják.

Önt a rendőrség bűncselekmény elkövetésével gyanúsítja.

A bűncselekmény lényege a következő:

1. Általános tudnivalók

A fenti bűncselekménnyel kapcsolatban semmit nem köteles mondani, és nem köteles az igazat mondani. Lehetősége van arra, hogy ügyvédje legyen. Ha úgy gondolja, hogy nincs szüksége ügyvédre, akkor sem köteles vallomást tenni.

Nem Önnek kell bizonyítania azt, hogy ártatlan, **hanem a hatóságnak kell bizonyítania azt, hogy Ön bűnös.**

Joga van ahhoz, hogy az ügyével kapcsolatban

- közölgék önnel, hogy **pontosan milyen bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják,**
- ha változik a gyanúsítás, akkor közölgék a változásokat Önnel,
- bizonyítékot mutasson be (tanúkat hozzon, dokumentumokat mutasson be stb.),
- bármikor észrevételt tegyen,
- bárkitől, bármit kérdezzen, vagy
- bármilyen javaslatot tegyen az ügyében eljáró hatóságok tagjainak,
- megismerje az ügyben beszerzett valamennyi bizonyítékot (ha ezt nem korlátozzák).

Mindehhez akkor is joga van, ha nem tesz vallomást.

A nyomozó hatóság tagja (általában a rendőr) köteles Önt a jogairól és kötelezettségeiről az Ön számára érthető módon tájékoztatni. Ön **bármikor meg is kérheti, hogy tájékoztassa a jogairól, illetve segítsen abban, hogy Ön gyakorolhassa jogait.**

Joga van ahhoz, hogy az Önre vonatkozó nyomozó hatósági és ügyészi döntésekkel szemben **panaszt vagy fellebbezést nyújtson be**. Ennek részletes feltételeiről (határidők, elintézés módja stb.) a hatóság tagja, illetve az ügyész kötelesek Önt tájékoztatni.

Ha a **lakóhelye vagy az értesítési címe megváltozik**, az új címet köteles három munkanapon belül bejelenteni a nyomozó hatóságnak. Ha nem jelenti be az új címet, akkor pénzbírságot kaphat, és bizonyos esetekben akár elfogatóparancsot is kiadhatnak Önnek szemben. Érdemes megadnia a telefonszámát és email címét, mert az Ön számára is fontos, hogy elérhető legyen a hatóságok számára.

Ahhoz is joga van, hogy:

- védekezését szabadon válassza meg, szabadon hivatkozzon az Önt mentő körülményekre.
- ügyvédje segítségével a vádemelés előtt egyezség („vádalku”) megkötését kezdeményezze az ügyészséggel.
- ügyvédje segítségével ügyészi intézkedésre tegyen javaslatot.
- ha később vádat emelnek Ön ellen, akkor megtudja, hogy mivel vádolják.

2. Mit tehet a kihallgatás során?

Ha Önt gyanúsítottként hallgatják ki, akkor **joga van hallgatni, azaz megtagadhatja a vallomástételt**. Személyazonosító adatait (pl. neve, anyja neve, születési dátuma, lakcíme) ebben az esetben is köteles közölni a hatósággal. Gyanúsításával szemben panaszt tehet.

Ha nem tesz vallomást,

- az nem jelenti azt, hogy beismerte volna a bűncselekményt, amivel gyanúsítják.
- az Ön által választott egyes kérdésekre válaszolhat, de nem kell mind-egyikre válaszolnia.
- a nyomozás ettől még tovább folyik.
- nem tudja előadni a védekezését, de bármikor meggondolhatja magát, és tehet vallomást – akár úgy is, hogy csak egyes kérdésekre válaszol.

Ha vallomást tesz,

- előadhatja védekezését.
- bármit állíthat védekezésként, **nem köteles igazat mondani**, de más hamisan nem vádolhat bűncselekmény, szabálysértés, bírsággal járó más szabályszegés vagy fegyelmi vétség elkövetésével. Ha mégis illet tesz, az bűncselekménynek minősül.
- amit mond, vagy a rendőrségnek átad, bizonyítékként felhasználható Ön mellett, de Önnel szemben is.
- vallomástétel közben bármikor meggondolhatja magát, és megtagadhatja a további vallomást. Lehetősége van arra is, hogy csak egyes kérdésekre válaszoljon.
- bármikor gondolkodási szünetet vagy pihenőt kérhet.
- joga van hozzá, hogy írásban tegyen vallomást.

3. A védelemhez való jog

Joga van ahhoz, hogy ügyvéd (védő) segítse Önt az eljárásban.

Felkészülés a kihallgatásra

Az ügyvéd megérkezésére legalább egy órát kell várnia a hatóságnak, ezt követően Ön és az ügyvédje legalább egy órát beszélhetnek négy szemközt. Az ügyvédje és Ön között zajló beszélgetést senki sem hallgathatja. Az ügyvédjének titoktartási kötelezettsége van, azaz Ön bármit elmondhat neki, ő azt az Ön engedélye nélkül nem mondhatja el másnak, így a nyomozó hatóságnak vagy a bíróságnak sem.

A nyomozó hatóság **megkezdheti az Ön kihallgatását** akkor is, ha értesítették az ügyvédjét, de ő nem jelent meg a kihallgatás kezdetéig vagy jelezte, hogy nem jön el. **Vallomást Ön ebben az esetben sem köteles tenni.**

A kirendelt védő

Ha az Ön nehéz anyagi helyzete vagy más fontos ok miatt **kéri, vagy a törvény alapján kötelező az ügyvédi védelem**, de Ön nem bíz meg ügyvédet, akkor az eljárási cselekmény (pl. kihallgatás, szembesítés) előtt ki kell rendelni egyet az Ön számára.

A kirendelt ügyvédet nem Ön választja meg, hanem az ügyvédi kamara automata eljárásban jelöli ki, de ha elégedetlen az ügyvéd munkájával, **kérheti, hogy másikat rendeljenek ki.**

A kirendelt védői díj

Ha kirendelt ügyvédje van, az nem jelenti azt, hogy az ügyvédi díjat az állam fizeti Ön helyett. Ha elítélik, akkor Önnek kell majd kifizetnie az ügyvéd díját. Ha rossz az anyagi helyzete, akkor kérhet úgynevezett **költségkedvezményt**. Ha ezt megkapja, akkor a kirendelt ügyvéd díját (és más bűnügyi költséget) nem Önnek, hanem az államnak kell előlegeznie vagy fizetnie. A költségkedvezményt nyomtatványon kell igényelni a jogi segítségnyújtó szolgáltatón keresztül.

4. Miről van joga tudni a büntetőeljárás során?

Önnek joga van ahhoz, hogy a **nyomozás során jelen legyen**

- a szakértő meghallgatásánál,
- a szemlénél (személy, tárgy vagy helyszín megtekintése),
- a bizonyítási kísérletnél (a bűncselekmény vagy annak egy részletének „újrajátszása”), és
- a felismerésre bemutatásnál (a sértett több emberből kiválasztja azt, akit látott a bűncselekmény helyszínén; vagy kiválasztja az általa korábban látott, a bűncselekménnyel összefüggő tárgyat).

Ha szakértő van jelen a fenti esetekben, tőle kérdezhet is.

Főszabály szerint a gyanúsított kihallgatása után – akkor is, ha nem tett vallomást – **Ön az összes nyomozati iratot elolvashatja, és azokról másolatot kaphat.** De ezt a jogát a nyomozási érdekeire hivatkozással (ezeket pontosan meghatározva) korlátozhatják.

Korlátozás nélkül elolvashatja

- azokat a jegyzőkönyveket, amelyek a fenti eseményeken készültek,
- a saját vallomásának jegyzőkönyvét, és
- a szakvéleményeket.

Mindezekről másolatot is kaphat.

A nyomozás befejezése után Ön és ügyvédje korlátozás nélkül tanulmányozhatja az összes nyomozati iratot, és azokról másolatot kaphatnak. Az első másolat ingyenes, a többiért fizetni kell. Az ingyenes másolatot kérheti elektronikus formában is.

Kérheti az ügyészségtől vagy a nyomozó hatóságtól, hogy az **eljárásról kép- és hangfelvétel készüljön**. Ennek a költségeit előre ki kell fizetnie legalább 5 nappal az eljárási cselekmény megkezdése előtt:

- a kép- és hangfelvétel egyidejű készítésének költsége minden megkezdett óránként 5.000 forint, de legalább 10.000 forint,
- a folyamatos hangfelvétel készítésének költsége egyszeri 2000 forint.

5. A fogvatartottak további jogai

Ha ön fogva tartásba kerül, **továbbra is joga van az ügyvédjével ellenőrzés nélkül** (telefonon vagy személyesen) **beszélni vagy levelezni**. Joga van egy **Ön által választott embert** (családtag, ügyvéd, barát, stb.) értesíteni. Ha az ügyész vagy a bíróság megengedi, akkor később másokkal is beszélhet vagy levelezhet, de ezt ellenőrizni fogják. Ha ön külföldi, akkor az államát képviselő személlyel, például konzullal is ellenőrzés nélkül beszélhet.

A fogvatartásának leghosszabb lehetséges idejéről és a jogairól Önt írásban kell tájékoztatni. A tájékoztatót mindig magánál tarthatja.

Az őrizetbe vétel

A fogva tartás egyik fajtája az őrizetbe vétel, mely **legfeljebb 72 órán át tarthat**. Ennél tovább csak akkor lehet Önt fogva tartani, ha a bíróság elrendeli a letartóztatását. Az őrizetbe vételével szemben **panaszt tehet**.

Hogyan döntenek a letartóztatásról?

Az ügyész javasolhatja a bíróságnak az Ön letartóztatását. A bírósági meghallgatás előtt Önnek megfelelő időben meg kell kapnia azokat a nyomozati iratokat, amelyekre alapozva az ügyész az Ön letartóztatását kéri. Ügyvédjével az ülés előtt négy szemközt beszélhet.

A bírósági meghallgatáson kérheti a szabadlábra helyezését, de azt is, hogy letartóztatás helyett:

- engedjék szabadon óvadék ellenében (ez visszajár Önnek, ha az eljárásban később mindig szabályszerűen megjelenik);
- rendeljék el – a lábára szerelt elektronikus nyomkövetővel vagy anélkül – a bűnügyi felügyeletét, amely során Ön otthonát vagy lakhelyét csak meghatározott időben hagyhatja el (ilyenkor előírhatják, hogy rendszeresen jelentkezzen a rendőrségen),
- rendeljék el, hogy bizonyos helyekre vagy meghatározott emberek közelébe nem mehet (távoltartás).

Akkor nem rendelik el a letartóztatását, ha biztosnak látják azt, hogy Ön a büntetőeljárásban részt fog venni, nem fog eltűnni a hatóságok elől, nem fogja elrejteni vagy megsemmisíteni a bizonyítékokat, nem fogja befolyásolni a tanúkat, és nem fog újabb bűncselekményt elkövetni.

Ha a bíróság elrendeli az Ön letartóztatását, akkor:

- a határozatnak tartalmaznia kell a letartóztatás célját és indokát.
- a határozattal szemben Ön azonnal fellebbezhet, de a végleges döntésig fogva marad.
- ha külföldi állampolgár, akkor joga van értesíteni az államát képviselő személyt (pl. a konzult).

Mikor vizsgálják felül a letartóztatást?

Ha Ön letartóztatásba kerül, bármikor kérheti ennek megszüntetését vagy enyhébb intézkedés (bűnügyi felügyelet, óvadék) alkalmazását. A bíróságnak azonban csak akkor kell érdemben foglalkoznia a kérelmével, ha

- abban valamilyen **új tényre**, körülményre hivatkozik, vagy
- **eltelt hat hónap** azóta, mióta benyújtotta az előző kérelmét.

A bíróságnak bizonyos időközönként automatikusan is döntenie kell a szabadlábra helyezéséről vagy a letartóztatás meghosszabbításáról vagy más kényszerintézkedés elrendeléséről a letartóztatás helyett. Ezekről az időpontokról tájékoztatást kérhet ügyvédjétől vagy a hatóságoktól.

Meddig lehet ítélet nélkül letartóztatásban?

A nyomozás során elrendelt letartóztatása legfeljebb 1, 2, 3 vagy 4 évig tarthat attól függően, hogy milyen súlyú bűncselekménnyel gyanúsítják. Ha a gyanúsításban szereplő bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntethető, önnek 4 éven túl is fenntarthatják a letartóztatását.

6. Milyen ellátáshoz van joga, ha fogva tartják?

Az **őrizetet rendőrségi fogdán** hajtják végre. Az őrizet és a letartóztatás során Ön saját ruháját viselheti. A **fogdának biztosítania kell** az Ön számára:

- egészséges elhelyezést egy nem zsúfolt, megfelelően fűtött és szellőztetett helyiségben, ágyneműt, matracot
- egészségi állapotának megfelelő étkezést, és ehhez kanalat, poharat,
- kapcsolattartást külső személyekkel,
- az orvosi vizsgálatot,
- a tisztálkodás lehetőségét,
- a szabad levegőn tartózkodást,
- meghatározott dolgokat (bizonyos ételek, orvos által felírt gyógyszer, ruha, tisztálkodási eszköz, dohánytermék, stb.) tartalmazó csomag fogadásának lehetőségét,
- a ruházatot akkor, ha nincs megfelelő saját ruhája, és családtagjai, barátai sem tudnak ilyeneket beküldeni Önnek,
- a látogató fogadását a rendőrökkel előre egyeztetett időpontban.

Az Ön által megjelölt nagykorú személyt a rendőrségnek nyolc órán belül tájékoztatnia kell arról, hogy Önt fogva tartják, a fogva tartás helyét is meg kell jelölniük. A tájékoztatást a nyomozás érdekében való hivatkozással megtagadhatja a rendőrség. Ebben az esetben Ön egy másik személy értesítését kérheti.

A **letartóztatást vagy fogdán vagy büntetés-végrehajtási intézetben** hajtják végre. Fogdán Ön legfeljebb 60 napot tölthet letartóztatásban. A fentiekén túl az **alábbi jogok illetik meg** a letartóztatás ideje alatt:

- Ön az intézetbe kerülését követő 72 órán belül, legfeljebb 15 percben fogadhat látogatót, látogatója hozhat Önnek csomagot,

- ezt követően a látogatás, telefonálás, levelezés és a csomagfogadás rendjét és gyakoriságát az intézet és a büntetőügyet tárgyaló ügyész vagy bíró határozza meg,
- kérelemre, ha az intézet biztosítani tudja, dolgozhat, amelyért díjazás jár.
- kérelemre, ha az intézet biztosítani tudja, részt vehet oktatásban, szakképzésen, reintegrációs programokon,
- szavazhat a választásokon és népszavazáson.

Ha a fenti feltételeket nem biztosítják, akkor panaszt tehet.

7. Mihez van joga az előzőeken túl, ha Ön külföldi állampolgár vagy ha nem beszél magyarul?

Ha nem beszél magyarul

Ha nem beszél elég jól magyarul ahhoz, hogy megfelelően tudjon védekezni, vagy jól értse a hatóságot vagy a hivatalos nyelvet, akkor a büntetőeljárás során **használhatja az anyanyelvét, vagy egy másik, Ön által ismert nyelvet**. Ha nem biztos benne, hogy jól fogja érteni az eljárást, inkább kérjen tolmácsot.

A kirendelt tolmácsért vagy fordításért **nem kell fizetnie**. A kihallgatás előtt a hatóságnak meg kell győződnie arról, hogy Ön és a tolmács értik egymást. A tolmács csak akkor vehet részt az eljárásban, ha Ön a tolmács személyét elfogadja. Ha nem megfelelő a tolmács munkája, kérheti másik tolmács kirendelését. A tolmács nem mondhatja el másnak azt, amit Ön a kihallgatáson kívül mond neki. A tolmács köteles segíteni akkor is, amikor Ön az ügyvédjével beszél, és ezt sem mondhatja el a hatóságnak.

Joga van ahhoz, hogy az Ön által ismert nyelven, írásban tegyen vallomást vagy bármilyen nyilatkozatot, amelyet a magyar nyelvű fordítással együtt a nyomozási iratokhoz kell csatolni. Írásbeli **fordítást csak azokról az iratokról kell kapnia**, amelyeket Önnek a hatóság postai vagy más úton kézbesít is (pl. idézés, határozat, vádirat, ítélet).

Ha Ön külföldi állampolgár

Ha ön külföldi állampolgár, akkor joga van ahhoz, hogy az államát képviselő személlyel (pl. a konzullal) a kapcsolatot felvegye vagy őt értesítse. A nyomozó hatóság az Ön kérésére ebben is segít, azonban akkor is kihallgathatják, ha az államát képviselő személy (pl. a konzul) nincs jelen. Természetesen a vallomástételt ebben az esetben is megtagadhatja. Az államát képviselő személlyel személyesen, telefonon vagy levélben ellenőrzés nélkül érintkezhet, ez a személy az Ön kihallgatásán (vagy más nyomozási cselekményen) jelen lehet, de nem kérdezhet, és nem tehet észrevételt vagy indítványt.

2.3. A letartóztatásról szóló döntéshozatali eljárás

A visszajelzések szerint az ügyvédek olykor értelmetlennek érzik, hogy érveljenek a letartóztatásról szóló ülésen vagy ennek a legsúlyosabb kényszerintézkedésnek a meghosszabbításával szemben, mert az a tapasztalatuk, hogy a bíróság nem veszi figyelembe az érveiket. Mégis, arra biztatjuk a védőket, hogy a kényszerintézkedés elrendeléséről szóló eljárásban igyekezzenek feltárni a terhelt személyi körülményeit, hivatkozzanak az új Be. által világosan előírt elvekre és az ezeken alapuló szabályokra, mert a tisztességes eljárás, az ügyfélről szóló döntés súlya és hosszútávon a joggyakorlat fejlesztése is elengedhetetlenné teszi ez a munkát.

Az új Be. fontos, pozitív változást hozott a kényszerintézkedések terén: kifejezett célja volt annak biztosítása, hogy a **fokozatosság, arányosság és szükségesség elve érvényesüljön**, vagyis csak akkor rendeljenek el letartóztatást, ha az azzal elérni kívánt cél az ún. bünyügyi felügyelet különböző formáival (alternatív, a személyi szabadságot csak korlátozó, de nem elvonó kényszerintézkedéssel) nem biztosítható. Ezt mind a kapcsolódó fejezet felépítése (amelyben a bünyügyi felügyelet és a távoltartás megelőzi a letartóztatást), mind az egyes, a fokozatosságot, illetve a szükségességet és az arányosságot előíró rendelkezések mutatják:

„271. § (1) A kényszerintézkedés elrendelésekor, illetve végrehajtása során arra kell törekedni, hogy annak alkalmazása az érintett alapvető jogainak a korlátozását csak a legszükségesebb mértékben és ideig eredményezze.

(2) Súlyosabb korlátozással járó kényszerintézkedés akkor rendelhető el, ha a kényszerintézkedéssel elérni kívánt cél kisebb korlátozással járó kényszerintézkedéssel vagy egyéb eljárási cselekménnyel nem érhető el.”

„276. § (1) Szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban a terhelttel szemben személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelésének, meghosszabbításának és fenntartásának akkor van helye, ha

a) a terhelt bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható vagy vele szemben vádat emeltek, és

b) a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés céljának eléréséhez ez szükséges, és az elérni kívánt cél más módon nem biztosítható.”

„277. § (4) Letartóztatás a terhelt jelenlétének biztosítása, a bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának megakadályozása, illetve a bűnisméltés megakadályozása érdekében rendelhető el, ha különösen

a) a bűncselekmény jellegére,

b) a nyomozás állására és érdekeire,

c) a terhelt személyi és családi körülményeire,

d) a terhelt és a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személy viszonyára,

e) a terhelt büntetőeljárás előtt és az eljárás során tanúsított magatartására tekintettel a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel elérni kívánt cél távoltartással, illetve bűnügyi felügyelettel nem biztosítható.”

Az új Be. tehát a **letartóztatást** – az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogával összhangban – „**végző eszköznek**” tekinti.

Mindezek mellett az új Be. **kibővítette a hatóságok rendelkezésére álló alternatív kényszerintézkedések körét is**, nagyobb szabadságot adva a bírónak abban, hogy a lehető legnagyobb mértékben egyéniesítse döntését. Az új Be. a bűnügyi felügyelet jogintézményében összevonta a lakhelyelhagyási tilalom és házi őrizet szabályait, valamint kiegészítette azokat az eltiltás, valamint a jelentkezési kötelezettség előírásának intézményével. A bíróság a kényszerintézkedés elrendelése során is kötelező és – az elérni kívánt cél biztosítására alkalmas – fakultatív magatartási szabályok megállapításáról rendelkezik.”³¹ Ez a változás hozzájárulhat ahhoz, hogy az ügyészek és a bírák gyakrabban indítványozzák illetve alkalmazzák a bűnügyi felügyelet különböző formáit.

Kiemelendő még, hogy **az új Be. jelentősen módosította az óvadék intézményét**, amely „a bűnügyi felügyelet, illetve a távoltartás magatartási szabályainak megtartását biztosító eszközzé alakult át. Az óvadék új szabályozásának lényege, hogy óvadék megállapítására minden esetben bűnügyi felügyelet, távoltartás, vagy távoltartás és bűnügyi felügyelet együttes alkalmazása esetén, e kényszerintézkedések magatartási szabályainak megtartása érdekében kerülhet sor.”³²

31 A büntetőeljárásról szóló T/13972. számú törvényjavaslat – Részletes indokolás, 417. o.

32 A büntetőeljárásról szóló T/13972. számú törvényjavaslat – Általános indokolás, 321. o. és Részletes indokolás, 417. o.

Az új. Be. a **letartóztatás különös okain lényegében nem változtatott**, azokat inkább tovább cizellálta.³³

„276. § (2) Személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés rendelkezhető el

a) a terhelt jelenlétének biztosítása érdekében, ha

aa) megszökött, szökést kísérelt meg, vagy a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság elől elrejtőzött, illetve

ab) megalapozottan feltehető, hogy a büntetőeljárásban elérhetetlenné válna, így különösen megszökne, elrejtőzne,

b) a bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának megakadályozása érdekében, ha

ba) a terhelt a bizonyítás megghiúsítása érdekében a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személyt megfélemlített, jogellenesen befolyásolt, vagy tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot, vagy vagyonekobjás alá eső dolgot megsemmisített, meghamisított vagy elrejtett, illetve

bb) megalapozottan feltehető, hogy a terhelt a bizonyítást veszélyeztetné, így különösen a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személyt megfélemlítene, jogellenesen befolyásolna, tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot vagy vagyonekobjás alá eső dolgot megsemmisítene, meghamisítana vagy elrejtene,

c) a bűnismétlés lehetőségének megakadályozása érdekében, ha

ca) a gyanúsított kihallgatását követően az eljárás tárgyát képező bűncselekményt folytatta, vagy a gyanúsított kihallgatását követően elkövetett újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt gyanúsítottként hallgatták ki, illetve

cb) megalapozottan feltehető, hogy a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, az eljárás tárgyát képező bűncselekményt folytatná vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.”

A fentiekben ismertetett büntetőeljárási szabályok alapján tehát a letartóztatás ügyészi indítványozása esetén a védelem érvelésének érintenie kell:

1. A megalapozott gyanú fennállását, illetve ennek gyengítését alátámasztó körülményeket.
2. A kényszerintézkedés elrendelésének szükségességét, arányosságát és a fokozatosság elvét.

3. A különös okokra alapot adó ténybeli körülmények fennállását vagy ezek hiányát.

4. Információkat, amelyek

- a)** a bűncselekmény jellegére,
- b)** a nyomozás állására és érdekeire,
- c)** a terhelt személyi és családi körülményeire,
- d)** a terhelt és a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személy viszonyára,
- e)** a terhelt büntetőeljárás előtt és az eljárás során tanúsított magatartására
- f)** vonatkoznak és a terheltnek kedvezőek.

E körülmények pontos tartamát a gyakorlat egyelőre nem munkálta ki kellő alapossággal.

- a)** Az körvonalazódik, hogy a bűncselekmény jellege annak súlyosságát, üzletszerű jellegét, a tettestársak számát, stb. jelzi.
- b)** A nyomozás érdeke feltehetően minden esetben a feltételezett bűncselekménnyel kapcsolatos körülmények felderítése. A nyomozás állása annak előrehaladottságát jelenti, amely valóban hatással lehet a különös okokra való hivatkozás megalapozottságára vagy annak hiányára.
- c)** A terhelt személyi és családi körülményei esetében nyilvánvalóan a szökés és a bűnismétlés esélyének fennállása tekintetében releváns tényekre, a gyakorlat által kidolgozott körülményekre (pl. rendezett, kötődést biztosító családi háttér, munkahely, biztos, de nem túl magas jövedelem, külföldi kapcsolatok hiánya, stb.) hivatkozhat a védő.
- d)** A terhelt és más személy viszonya tekintetében bizonyosan a büntetőeljárás negatív irányú befolyásolásának hiányát lehet alátámasztania a védőnek.
- e)** A büntetőeljárás során tanúsított magatartás esetében aggályos kérdésként merül fel, hogy a védekezés szabad megválasztása hogyan viszonyul e kitételhez, különösen annak fényében, hogy a védői tapasztaltok szerint e pontban megfogalmazottakat a hatóság és a bíróság akkor értékeli a terhelt javára, ha beismerő vallomást tett. Ezen túlmenően szóba jöhet még – hasonlóan kétségesen – a terhelt tiszteletudó viselkedése, a büntetés-végrehajtási intézetben tanúsított jó magavise-

lete, amellyel érvelhet a védő annak ellenére, hogy a kényszerintézkedés elrendelését vagy annak formája megválasztását nem kellene, hogy e körülmények befolyásolják.

Mintabeadvány

Alább egy fiktív esetben a letartóztatás meghosszabbítása elleni indítványt tesz a terhelt védője, és igyekszik a megalapozott gyanú fennállását, az egyes különös okra való feltételezett ügyészi hivatkozásokat megtámadni, megkérdőjelezni. A védő kitér valamennyi olyan speciális körülményre is, amelyet a törvény figyelembe veendőként ír elő, és hivatkozik az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogára is.

[Mintabeadvány letöltése](#)

Tisztelt Macskapéci Járásbíróság!

Macskapéc

A rablás büntette és más bűncselekmények miatt **Benkendorff Aurél**³⁴ ellen a **Macskapéci Járási Ügyészség** előtt **111/2018.** számon folyamatban lévő büntetőügyben **Benkendorff Aurél gyanúsított** meghatalmazott védőjeként a Be. 300. § (1) bekezdése alapján az alábbi

letartóztatás megszüntetése iránti indítványt

terjesztem elő az alábbi indokok alapján.

Benkendorff Aurél 2018. augusztus 1. napja óta áll kényszerintézkedés, letartóztatás hatálya alatt. A Macskapéci Járásbíróság 11.Bny.111/2018/4. számú végzésével rendelte el a letartóztatást a gyanúsítottal szemben. A Bíróság végzésében a letartóztatás okaként a Be. 276. § (1) bekezdésének a) pontjában – a megalapozott gyanú fennállása – és b) pontjában – a bírói engedélyes kényszerintézkedés elérésének céljához szükséges a letartóztatás – meghatározott általános feltételeken túl valamennyi, a (2) bekezdésben előírt különös feltételre hivatkozott. Így arra, hogy elrendeli a bírói engedélyes kényszerintézkedést

- a) a terhelt jelenlétének biztosítása érdekében, mert
 - ab) megalapozottan feltehető, hogy a büntetőeljárásban elérhetetlenné válna, így különösen megszökne, elrejtőzne;
- b) a bizonyítás megnehezítésének megakadályozása érdekében, mert
 - bb) megalapozottan feltehető, hogy a terhelt a büntetőeljárásban részt vevő más személyt megfélemlítene vagy jogellenesen befolyásolna;
- c) a bűnismétlés megakadályozása érdekében, mert
 - cb) megalapozottan feltehető, hogy szabadságvesztéssel büntetendő újabb cselekményt követne el.

34 Ez egy fiktív név.

A Bíróság a szökés, elrejtőzés veszélyét azzal indokolta, hogy a gyanúsított hosszabb tartamú büntetéssel sújtható bűncselekményt követett el, továbbá hogy külföldön élő családtagjai vannak. A bizonyítás megnehezítésének ténybeli alapját abban látta a Bíróság, hogy a terhelt és a cselekmény sértettje között haragos kapcsolat állna fenn. A bűnismétlés veszélyének okát pedig abban találta megállapíthatónak, hogy korábban állt már büntetés hatálya alatt a gyanúsított, továbbá hogy a vagyon elleni bűncselekmények elszaporodtak.

Álláspontom szerint azonban a Bíróság által a letartóztatás különös okaiként megjelölt körülmények nem teremtenek alapot a szabadságelvonással járó kényszerintézkedés alkalmazására.

Az új Be. rendkívül fontos pozitív változtatást hozott a kényszerintézkedések terén azzal, hogy kifejezett célja annak biztosítása, hogy a fokozatosság, arányosság és szükségesség elve érvényesüljön, vagyis csak akkor rendeljék el a bíróságok a terhelt letartóztatását, ha az azzal elérni kívánt cél a bűnügyi felügyelet különböző formáival vagy a távoltartás jogintézményének alkalmazásával nem biztosítható. Ezt mind a kapcsolódó Be. fejezet felépítése (amelyben a bűnügyi felügyelet és a távoltartás megelőzi a letartóztatást), mind az egyes, a fokozatosságot, arányosságot illetve a szükségességet és az arányosságot előíró rendelkezések mutatják.

Ennek megfelelően a Be. 271. § (1) bekezdése értelmében a kényszerintézkedés elrendelésekor arra kell törekedni, hogy annak alkalmazása az érintett alapvető jogainak korlátozását csak a legszükségesebb mértékben és ideig eredményezze. A (2) bekezdés szerint pedig a súlyosabb kényszerintézkedés akkor rendelhető el, ha az elérni kívánt cél kisebb korlátozással járó kényszerintézkedéssel vagy egyéb eljárási cselekménnyel nem érhető el.

E szabályt – a megalapozott gyanú fennállásán túlmenően – a 276. § (1) bekezdés b) pontja vetíti a letartóztatás esetére, amely szerint személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelésének, meghosszabbításának és fenntartásának akkor van helye, ha a terhelttel szembeni gyanú megalapozott és a kényszerintézkedés céljának eléréséhez ez szükséges, és az elérni kívánt cél más módon nem biztosítható.

A Be. 277. § (4) bekezdése előírja, hogy letartóztatásnak csak abból a célből van helye, hogy:

- a terhelt jelenlétét biztosítsák, vagy
- megakadályozzák a bizonyítás megnehezítését vagy megghiúsítását, vagy
- megakadályozzák a bűnismétlést.

A legsúlyosabb kényszerintézkedést különösen, de nem kizárólag

- a bűncselekmény jellegére,
- a nyomozás állására és érdekeire,
- a terhelt személyi és családi körülményeire,
- a terhelt és a büntetőeljárásban részt vevő más személy viszonyára,
- a terhelt a büntetőeljárásban tanúsított magatartására

tekintettel lehet alkalmazni, ha a cél távoltartással illetve bűnügyi felügyelettel nem biztosítható.

A fentiek értelmében tehát Benkendorff Aurél esetében azt szükséges vizsgálni, hogy fennállnak-e a Be. által meghatározott célok, ha igen, akkor azok elérésére, figyelemmel a felsorolt és más körülményekre, a letartóztatás-e az egyetlen és alkalmas intézkedés vagy a cél elérhető más módon is.

Itt szükséges megjegyezni, hogy a bíróság döntésének alapos indokolást, ténybeli körülményekre való hivatkozást kell tartalmazniuk. A BH2012.285. szám alatt közzétett eseti döntés kiemeli, hogy „az előzetes letartóztatás okainak meglétét és e kényszerintézkedés szükségességét a bíróság nem csak olyan körülményre alapozhatja, amely a bizonyosság erejével megállapítható; elégséges az is, ha a döntés olyan adaton (adatokon) alapul, amelyek tényszerűsége más adattal alátámasztott, és ez ésszerű érvet szolgáltat arra a következtetésre, hogy e kényszerintézkedés alkalmazása a törvény céljai érdekében szükségszerű, célszerű.” Az eseti döntés alapján megállapítható, hogy ugyan a kétséget kizáró bizonyítás ereje a döntés alátámasztásához nem szükséges, azonban a döntésnek kötelezően tényszerű és konkrétan meghatározható, egyedi indokokon kell alapulnia. Ezek nem lehetnek a törvény általános fordulatai, hanem az ügy és az abban résztvevők helyzetének egyedi értékeléséből fakadó körülményeknek kell lenniük. Ennek hiányában a letartóztatás pusztán automatizmusként meghatározott büntetési tételhez kapcsolható kényszerintézkedéssé válna.

I. A letartóztatást megalapozó gyanú és különös okok hiánya

1. A megalapozott gyanú hiánya

Védencem 4 hónapja áll letartóztatás hatálya alatt. A Be. 276. § (1) bekezdésének a) pontja alapján a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés csak abban az esetben rendelhető el, ha a terhelt bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható.

A kényszerintézkedés elrendelése során az eljáró bíróság a nyomozati iratanyagot, a bizonyítottságot a perbíróság részletességével nem vizsgálhatja, ugyanakkor nem lehet kritika nélkül elrendelni a legsúlyosabb, szabadságelvonással járó kényszerintézkedést pusztán a gyanúsításában szereplő tényállás alapján.

E körben tehát elsődlegesen azt kell mérlegelni, hogy a megalapozott gyanú fennáll-e, amely kétirányú vizsgálatot tesz szükségessé. Egyrészt át kell tekinteni a rendelkezésre álló bizonyítékokat, hogy azok elégségesek-e a megalapozott gyanú alátámasztására, másrészt ellenőrizni kell azt, hogy a gyanúsításban szereplő történeti tényállás bizonyítottsága esetén megfeleltethető-e valamely törvényi tényállásnak. A megalapozott gyanú kérdésében a bíróságnak úgy kell álláspontját kialakítania, hogy teljes körű bizonyítást nem végezhet, azonban vizsgálnia kell azt, hogy a megalapozott gyanút alátámasztó bizonyítékok rendelkezésre állnak-e, e körben értékelni ezen bizonyítékokat, majd ezen értékelés alapján kell kialakítania álláspontját a megalapozott gyanú tekintetében. Ezen vizsgálat nem vezethet a büntetőjogi felelősség körében való döntéshez, ugyanakkor állást kell foglalni a gyanú és a megalapozott gyanú közötti különbségtételről. Jelen esetben több ponton is szükséges hivatkozni és vizsgálni a rendelkezésre álló bizonyítékokat illetve azok értékelhetőségét.

Jelen ügyben a letartóztatás elrendelésekor a bíróság nem vizsgálta megfelelően a gyanú megalapozottságát, amellyel kapcsolatban álláspontom szerint jelentős kételyek merülnek fel. A bíróság csupán a sértett, a sértett elmondása alapján rögzített rendőri jelentést, továbbá a rendőri jelentéssel azonos tartalmú rendőri tanúvallomást értékelte bizonyítékként. Ugyanakkor világos, hogy valamennyi bizonyíték közös forrása a sértetti vallomás. Ezen túlmenően is, a rendőri jelentésben felvett sértetti nyilatkozat nem értékelhető vallomásként, hiszen a törvényes figyelmeztetések nem hangzottak el, továbbá a jelentés nem tartalmaz semmilyen hozzáadott in-

formációt vagy tapasztalatot a rendőrök részéről ugyanúgy, ahogyan a később felvett rendőri tanúvallomás sem. Mindebből az következik, hogy tulajdonképpen a sértetti vallomás és a terhelti vallomás áll a bíróság rendelkezésére bizonyítékként, előbbivel kapcsolatban pedig érdemi, annak valóságtartalmát megkérdőjelező kételyek merültek fel. Tekintettel továbbá a gyanúsított tagadás következetességére és ténybeli megalapozottságára, a védencemmel szembeni gyanúsítás nem megalapozott, így letartóztatása sem törvényes.

2. A bűncselekmény jellege

2.1. Az eset tényleges körülményei

Amennyiben a tisztelt Bíróság nem venné figyelembe, hogy a nem áll fenn megalapozott gyanú a védencemmel szemben, akkor értékelnie kell az állítólagosan elkövetett bűncselekményt, annak körülményeit annak fényében, hogy az elrendelt letartóztatás arányos intézkedés-e.

A gyanúsításban szereplő rablás bűntette – az eset körülményeitől elvonatkoztatva – önmagában szemlélve valóban kiemelkedő tárgyi súlyú bűncselekmény. Ugyanakkor Benkendorff Aurél ügyének körülményeit vizsgálva világosan látszik, hogy - a büntetőjogi minősítést kivéve, maga az ügy inkább enyhe megítélésű. Ugyanis Benkendorff Aurél konkrét fizikai erőszakot a sértett állítása szerint sem alkalmazott, amikor a sértettet állítólagosan megfenyegetve – a sértett állítása szerint – őt arra kényszerítette, hogy a nála lévő sálat átadja.

Az eset konkrét körülményei alapján – figyelemmel továbbá a terhelt a későbbiekben kifejtendő személyi körülményeire is – a legsúlyosabb kényszerintézkedés elrendelése nem indokolt. A letartóztatás fenntartása vagy később az esetleges meghosszabbítása felveti az Európai Emberi Jogi Egyezmény 5. cikkének sérelmét azzal, hogy a feltételezett bűncselekmény körülményeit mérlegelve a letartóztatás jogsértően hosszú időre nyúlna (ld. Ambruszkiewicz kontra Lengyelország (38797/03 sz.) ügyet).

2.2. A bűncselekmény elszaporodottsága

A tisztelt Bíróság korábbi határozatában továbbá hivatkozott a rablások elszaporodottságára, mint a letartóztatást indokló tényezőre.

A hivatalos statisztikai adatok³⁵ szerint a rablások száma az elmúlt 5 évben az ötödére (!) csökkent, míg 2013-ban országosan összesen 2.298 esetet, addig 2018-ban mindössze 428 ilyen bűncselekményt regisztráltak, a csökkenés folyamatos, tendenciózus. Ráadásul igen jelentősek a területi eltérések, Macskapéc megyéjében, ezen túl pedig az egész Dél-Dunántúli régióban az országban a legalacsonyabb a rablások száma.

A fentiek alapján tehát az elszaporodottságra történt hivatkozás megalapozatlannak tekinthető.

3. A nyomozás állása

Benkendorff Aurél közel négy hónapja van letartóztatásban. A letartóztatás elrendelésekor a sértetti vallomás, a rendőrtanúk vallomása, a rendőri jelentés és a gyanúsított kihallgatás jegyzőkönyve állt bizonyítékként rendelkezésre. Az ügyészség határozatkori érvelése értelmében még „számos” nyomozati lépést kell elvégezni a tényállás tisztázásához.

Az ügyészségi érvelés két szempontból sem helytálló. Egyrészt ebben az egyszerű megítélésű ügyben nem volt szükség „számos”, összetett nyomozati cselekmény elvégzésére, illetve a nyomozati cselekmények egyikétől sem volt várható ügybeli „fordulat” vagy jelentős tények, körülmények feltárása, amelyek az ügy újabb „rétegeit” nyitották volna meg. Másrészt éppen az valószínűsíthető, hogy nincs szükség számos további eljárási cselekmény fogantatására, hiszen védencem letartóztatásban töltött négy hónapja alatt a nyomozóhatóság csupán egy folytatólagos gyanúsított kihallgatást hajtott végre, beidézt egy tanút, aki nem jelent meg, de más eljárási cselekményt nem eszközölt, még a szembesítést is mellőzte. Megjegyzendő, hogy a nyomozóhatóság az iratok szerint épp a tegnapi napon küldött ki megkereséseket, amelyekre nyilvánvalóan a letartóztatás meghosszabbításáról szóló döntésig nem fog választ kapni, ugyanakkor semmi nem indokolta, hogy a megkereséseket ne jóval korábban küldje ki és eséllyel várja a válaszokat a letartóztatás tartamának lejártáig. Ugyanígy, a nyomozóhatóság által kilátásba helyezett – de közelebbről nem indokolt, így szükségességét is megkérdőjelezhető – mobil cellainformációk elemzéséhez egyáltalán nem szükséges a gyanúsított fogvatartása, a kényszerintézkedés fenntartása. Ez különösen igaz annak fényében, hogy az ügyészség e nyomozati cselek-

35 Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztálya, ENyÜB adatok alapján készült feldolgozása, elérhető:
<https://bsr-sp.bm.hu>

ményekre a letartóztatás elrendelésekor is hivatkozott, mint a kényszerintézkedést megalapozó körülményre, azonban az azóta rendelkezésére álló idő alatt sem hajtotta végre ezeket a lépéseket. A szakvélemény elkészítésére a gyanúsítottnak semmilyen ráhatása, abban semmilyen szerepe nincs. Tehát erre való hivatkozással őt letartóztatásban tartani jogszerűtlen.

Az a hivatkozás, hogy az ügyben lehetnek még kihallgatható tanúk és lefoglalásra váró bizonyítékok súlytalan, hiszen egyrészt ez a büntetőeljárások általános sajátossága, amely a legszigorúbb kényszerintézkedés elrendelésére nem adhat alapot, másrészt pedig amiatt, hogy jelen ügy egyszerű ténybeli megítélésű, amelyben csupán egy gyanúsított, egy sértett és pár tanú érintett, akiket már kihallgattak.

Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy gyanúsított letartóztatása semmiképpen sem szolgálhat arra, hogy a következő felülvizsgálatig „szabadidőt” biztosítson az ügyésznek vagy a nyomozóhatóságnak. Amennyiben valóban indokolt és van helye, akkor a hatóságoknak a rendelkezésre álló idő alatt – tekintettel a terhelt szabadságelvontására a Be. 79. § (1) bekezdésének a) pontja alapján – soron kívül kell eljárniuk. A nyomozati érdekeket és a terhelt személyi szabadsághoz fűződő alapvető jogát kell mérlegre tennünk, jelen esetben a mérleg nyelve egyértelműen az utóbbi irányába mozdul el, így kijelenthető, hogy a letartóztatást nem indokolja (és korábban sem indokolta) a nyomozás érdeke.

Itt fontos ismét felhívni a figyelmet az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogára, mely szerint a nyomozás érdekére való letartóztatási okként történő konkrétumok nélküli, önmagában történő hivatkozás sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményét (ld. pl. Clooth kontra Belgium, 12718/87.).

4. Személyi körülmények

4.1. Korábbi cselekmények

Az ügyészség letartóztatási indítványában a személyi és családi körülmények tekintetében a legtöbb figyelmet a Benkendorff Aurél által korábban elkövetett bűncselekménynek szánta. Ezentúl azonban mintegy megfeledezett a kedvező személyi és családi körülményeiről, csupán azt „rótta a terhére”, hogy külföldön élő rokonai vannak.

Nyilván nem vonom kétségbe a tényt, hogy védencem már került összeütközésbe a törvénnyel. Hat évvel ezelőtt követett el kábítószerrel való visszaélést, amely elkövetésekor éppen hogy betöltötte 14. életévét. Jellemző, hogy a fiatalok csupán egyszeri cselekményt követnek el, és nem folytatnak kriminális karriert később. Ez történt Benkendorff Auréllal is. 2016-ban a társtettesként elkövetett kábítószerrel való visszaélés miatt a bíróság próbára bocsátotta, amely eredményesen telt el. Ügyfelem azóta nem követett el bűncselekményt. Álláspontom szerint e korábbi cselekménynek legfeljebb minimális relevanciája van a jelen ügygel összefüggésben, az a legsúlyosabb kényszerintézkedést semmiképpen sem alapozza meg, ebből a kriminális életvezetés veszélyére nem vonható le megalapozott következtetés. Döntése meghozatalakor a tisztelt Bíróságnak figyelembe kell vennie védencem korábbi elítélésének idejét, valamint a korábban elkövetett bűncselekmény jellegét, megfelelően az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatának (ld. pl. ugyancsak Clooth kontra Belgium, 12718/87.), amelynek értelmében az eltérő jellegű cselekmények nem vehetők figyelembe a kényszerintézkedés meghatározásakor, azoknak relevanciája nincs.

Az ügyészség a korábbi cselekményen túl nem hivatkozott semmilyen konkrét ténybeli körülményre, ami azt támasztaná alá, hogy ügyfelem újabb bűncselekményt tervezne elkövetni, álláspontom szerint az újabb szabadságvesztéssel büntethető cselekmény elkövetéséhez megalapozott feltevés semmiképpen sem fűzhető.

4.2. Személyi körülmények

Benkendorff Aurél 22 éves, fiatal felnőtt. Három éve tette le az érettségét, azóta dolgozik, állandó jövedelemmel rendelkezik, letartóztatását megelőzően be nem jelentett munkaviszonya volt. A letartóztatást elrendelő Bíróság mint letartóztatási okra való hivatkozása, amely szerint „[a terhelt] állandó bejelentett munkahellyel nem rendelkezik, alkalmi munkából tartja fenn magát és családját [...]” ellentétes az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogával (ld. pl.: Sulaoja kontra Észtország, 55939/00, 64. §.)

Családját, köztük két kiskorú gyermekét legnagyobb részt a terhelt a fizetéséből tartotta el. Letartóztatása miatt munkájából elbocsátották, azonban amennyiben rövid határidőben visszatérne, munkáltatója a „kimaradás” után visszavenné dolgozni, és korábbi béréhez hasonló juttatást biztosítana számára (mellékeljük a munkáltató nyilatkozatát). A gyanúsított más munkahelyen történő foglalkoztatása nehézségekbe ütközne, tekintettel arra, hogy büntetőeljárás alatt áll.

Védencem letartóztatása miatt a család anyagi helyzete megingott. Jövedelmük legnagyobb része az apa keresetéből származott, annak kiesése és megtakarításaik hiánya folytán a nélkülözés szélén áll az anya és a kiskorú gyermekek. Jelenleg összes bevételek az anya kisebbik gyermeke után kapott gyermekgondozást segítő ellátás (gyes) 28.500 forintjára és a két gyermek után járó 26.600 forintos családi pótlékra korlátozódik. Azonban a jövő hónapban a kisebbik gyermek is eléri a 3 éves kort, így Benkendorff Aurél keresetének hiányában a háromtagú családnak a 26.600 forintból kellene megélnie. (A bevételek alátámasztásául csatoljuk a gyes-ről és a családi pótlékról szóló hatósági igazolásokat, valamint a védencem és felesége havi bankszámlakivonatát, továbbá a kisebbik gyermek személyi igazolványának másolatát, amely tanúsítja életkorát.)

Az anya labilis érzelmi állapotú, 2018 augusztusában nála mániás depressziót diagnosztizáltak. (Csatoljuk a pszichiátriai diagnózist tartalmazó legfrissebb kórházi zárójelentést.) A férj büntetőeljárása, valamint a gyerekekkel kapcsolatos érzelmi terhek és anyagi nehézségek megoldásában elakadt, azokat egyedül, férje anyagi és lelki támasza hiányában nem tudja kezelni. A gyerekvédelem a gyermekek védelembevételét helyezte kilátásba. (Mellékeljük a gyermekjóléti szolgálat anyának írt tájékoztató levelét.)

A terhelt személyi körülményeinek vizsgálata alapján világos, hogy az apának a családba és a munkaerő-piacra való visszatérése elengedhetetlen ahhoz, hogy a gyermekek fejlődése és jólléte biztosított legyen. Jelen ügyben a gyermekek és az anya magánélethez való jogát – amelynek tiszteletben tartását a Be. 271. § (3) bekezdése expressis verbis előír – Benkendorff Aurél esetében nem írja felül az állam büntetőjogi igénye még akkor sem, ha ellene megalapozott gyanú állna fenn az állítólagos bűncselekménnyel kapcsolatban.

A Labita kontra Olaszország (26772/95) ügyben az Emberi Jogok Európai Bírósága kimondta, hogy: „A fogva tartás fenntartása csak abban az esetben indokolható, ha kimutatható az a valódi közérdek, amely az ártatlanság vélelmének elve ellenére is nagyobb súllyal esik a latba, mint a személyes szabadság tiszteletben tartásának követelménye.”

4.3. A szökés veszélyének hiánya

A letartóztatás egyik oka volt, hogy Benkendorff Aurélnak külföldön élő családtagjai vannak, és ez a körülmény a szökését, elrejtőzését alapozza meg. Álláspontunk ezzel kapcsolatban az, hogy a gyanúsításban szereplő – ténybeli körülményeit tekintve – enyhe cselekmény esetleges bizonyítottsága, illetve a büntetés súlyossága sem tenné valószínűvé, hogy a terhelt ne legyen elérhető a büntetőeljárás során vagy hogy megszökne. Továbbá felhívjuk a figyelmet arra, hogy a gyanúsított nem ápol rendszeres és jó kapcsolatot az említett rokonokkal, valamint hogy utóbbiak meglehetősen kedvezőtlen anyagi körülmények között élnek, amelyek életszerűtlenné teszik, hogy anyagi eszközökkel vagy lakhatás és ellátás biztosításával segítsék a gyanúsított elrejtőzését, szökését. A külföldön élő rokonokra, mint a letartóztatás okára való hivatkozás nagyságrendileg oly mértékben személyre szabott és megalapozott, mint bármely más állampolgár esetében, akinek külföldön él ismerőse, rokona. Továbbá ha nem várt esetben mégis megszökne a terhelt, akkor őt a hatóságok nyilvánvalóan a családtagoknál keresnék, így valós segítséget a szökésben ők nem tudnának nyújtani. De mindezekon túlmenően, Benkendorff Aurél olyan szoros és érzelmetli kapcsolatot ápol gyermekeivel és feleségével, amely külföldre való távozását eleve valószínűtlenné teszi.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága által kidolgozott esetjog szerint a szökés veszélyének értékelésekor figyelembe kell venni – többek között – a terhelt családi kapcsolatait, lakhatását, anyagi helyzetét, munkahelyét (Neumeister kontra Németország, 1936/63). E körülmények a Benkendorff Aurél esetében kedvezőek, a szökés feltevése megalapozatlan.

Kiemeljük, hogy amikor Benkendorff Aurél megtudta, hogy a rendőrség az elfogására készül, ő maga értesítette a rendőrséget, hogy otthon tartózkodik, és otthonában várta meg az elfogására kiérkező rendőröket. Ráadásul a büntetőeljárásról történő tudomásszerzése és az őrizetbe vétel között jelentős idő telt el, szintén a szökés vagy elrejtőzés bármiféle módon történő megkísérlése nélkül. Ebben a vonatkozásban az Emberi Jogok Európai Bírósága a Bandur kontra Magyarország ügyben kimondta, hogy a terhelt önkéntes jelentkezése a rendőrségen nagymértékben valószínűtlenné teszi szökését, emiatt az arra való hivatkozás megalapozatlan és ellentétes az Európai Emberi Jogi Egyezményvel.

Ebben a körben jegyezzük meg, hogy a Kúria joggyakorlat-elemző csoportja is azt az ajánlást tette, hogy „a bíróságnak [a letartóztatásról való döntésekor] számot kell adni arról is, hogy a terhelt mely személyi körülményeit vizsgálva, milyen adat alapján jutott a bűncselekmény miatt kiszabható büntetés mértéke *mellett* arra a következtetésre, hogy a szökés, elrejtőzés veszélye fennáll”.³⁶

5. A büntetőeljárásban részt vevő más személlyel való viszony

A letartóztatással kapcsolatos határozatok hivatkozása szerint a gyanúsított és a sértett – a sértetti vallomásban említett – haragos viszonya oka a letartóztatásnak. Álláspontunk szerint, ha ezt az általános jellegű, konkrét ténybeli körülményekkel alá nem támasztott hivatkozást elfogadnánk, akkor az ügyek jelentős részében indokolt lehetne a legsúlyosabb kényszerintézkedést alkalmazni, hiszen a bűncselekmények áldozatai rendszerint dühösek az elkövetőkre, az elkövetők pedig azon az állásponton vannak, hogy a sértettek nem a teljes igazságot mondják el, kifejezetten az ő kárukat szeretnék.

Az ügyészi álláspont, mely szerint a sértett és az elkövető viszonya megalapozná a letartóztatást, csak akkor lenne elfogadható, ha annak további, különös, a jelen ügyre vetíthető oka lenne. Benkendorff Aurél esetében azonban a „szokásos” konfliktuson és ellentétén túl nincs olyan körülmény, amely távolról is felvetné, hogy a gyanúsított jogellenesen befolyásolná vagy megfélemlítené a tanút. A terheltnek továbbá nincs megfélemlítési szándéka, erre vonatkozó tényadat nem ismert, továbbá feltehető, hogy a büntetőeljárás ezen túlmenően is visszatartja a terheltet, hogy befolyásolja, megfélemlítse a tanút. Ha a Bíróság álláspontja szerint mégis feltehető a sértettel való tiltott „interakció”, akkor ennek megelőzésére a távoltartás jogintézménye alkalmas, nem a letartóztatásé.

Az ügyészség arra is hivatkozott az ügy körülményeit értékelve, hogy a gyanúsított egy ismeretlenül maradt társával együtt követte el a cselekményt. Azon kívül, hogy a sértett érzékelése szerint a gyanúsítotthoz meglehetősen közel helyezkedett el egy másik férfi és testhelyzetükből arra következtetett, hogy ők kapcsolatban állnak, még nem alapozza meg a társas elkövetést. Továbbá a nyomozóhatóságnak az elmúlt hónapban lehetősége volt felkutatni az ismeretlen társat, azonban erre vonatkozóan

³⁶ Összefoglaló a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos joggyakorlat vizsgálatáról. Kúria Büntető Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző Csoport, 2016.El.II.JGY.B.2, 23. o.

semmilyen érdemi lépést nem tett (ráadásul a megkeresések kiküldése semmilyen valós érdemi válaszadási eséllyel nem kecsegtet). Arra való hivatkozással, hogy van egy ismeretlen, egy személy által feltételezhető társ, akinek a feltalálására a nyomozóhatóság érdemi intézkedést nem tesz, szabadságától megfosztani senkit nem lehet.

Továbbá nem megalapozott az a hivatkozás sem, hogy a terhelt szabadlábon hagyása esetén összebeszélne ezzel az egyébként ismeretlen társával. A gyanúsított eleve nem tudja, hogy kit keres a nyomozóhatóság, állítása szerint vele semmilyen ismerőse nem volt az eset során.

6. A terhelt a büntetőeljárásban tanúsított magatartása

Benkendorff Aurél a büntetőeljárás alatt a hatóságokkal együttműködött, saját magát adta fel, amikor értesült róla, hogy a nyomozóhatóság keresi, a gyanúsított ki-hallgatás alól a feladást követően egyébként sem tudta volna magát kivonni, mert elfogták és előállították. Nyilvánvalóan a terhelt tagadása, beismerésének hiánya nem értékelhető az együttműködés hiányának.

A gyanúsított rendezett életvitelű személy, lakcímmel rendelkezik, eltartásra szoruló gyermekei a helyi intézményekbe járnak (mellékeljük az erről szóló igazolást). Anyagi helyzetük a gyanúsított jövedelemszerző tevékenységét figyelembe véve rendezett, de szerény. Felesége és saját tágabb értelemben vett családja rossz anyagi helyzetük és több eltartásra szoruló családtag miatt anyagi támogatást a családnak nem tud nyújtani. A gyanúsított – ahogy korábban kifejtettük – a letartóztatását megelőzően dolgozott, családja eltartásáról egyedül gondoskodott. Továbbá a gyanúsításban szereplő cselekmény, különösen annak körülményeinek esetleges bizonyítottsága esetén sem indokol súlyos büntetést.

Az a tény, hogy a terhelt „feladta magát”, életvitele rendezett, és a bizonyítottság esetén várható jogkövetkezmény sem súlyos, együttesen megalapozottá teszi azt a feltevést, hogy Benkendorff Aurél a büntetőeljárás során elérhető lesz, a nyomozati cselekményeken és az esetleges bírósági tárgyaláso(ko)n meg tud jelenni – amennyiben a jelenlét jogával élni kíván –, a bizonyítást vagy a tanú(ka)t nem fogja jogellenesen befolyásolni, így a terhelt az eljárásban tanúsított és várható magatartása alapján sem indokolt a vele szemben alkalmazott kényszerintézkedés fenntartása.

II. A kényszerintézkedés kérdésében való döntés

A fenti indokok alapján indítványozom Benkendorff Aurél letartóztatásának megszüntetését. A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésnek a Be. 279. § (1) bekezdése értelmében a lehető legrövidebb ideig kell tartania.

Ha azonban a tisztelt Bíróság valamely kényszerintézkedés fenntartása mellett foglalna állást, akkor kérem, hogy az intézkedés meghatározását a fokozatosság, arányosság és szükségesség elveinek figyelembe vételével határozza meg.

Amennyiben a tisztelt Bíróság a kényszerintézkedés fenntartását a bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának vagy a sértett sérelmére történő újabb bűncselekmény megakadályozásának érdekében tartja szükségesnek, akkor kérem, hogy a Be. 277. § (1) bekezdésének megfelelően a gyanúsított távoltartását rendelje el. Távoltartás elrendelése esetén indítványozom, hogy a Bíróság a Be. 280. § (2) bekezdése alapján a terhelt számára magatartási szabályként a sértettől való távoltartását írja elő. Ennek keretében pedig a (2) bekezdés b) pontja alapján a sértett tényleges tartózkodási helyétől valamint munkahelyétől való távoltartását írja elő. E magatartási szabályok előírása esetén a letartóztatással kapcsolatos bírósági határozatban és ügyési indítványban szereplő letartóztatási okok (így a sértett befolyásolása, sérelmére újabb bűncselekmény elkövetése, stb.) kiküszöbölhetőek.

Ha azonban a tisztelt Bíróság Benkendorff Aurél jelenlétének biztosítását csak kényszerintézkedés elrendelésével látja megvalósíthatónak, akkor a gyanúsított bűnügyi felügyeletéről határozzon a Be. 277. § (2) bekezdésének megfelelően. Indítványozom, hogy a bűnügyi felügyeletet a Be. 281. § (1) bekezdése alapján a tisztelt Bíróság úgy rendelje el, hogy a terhelt szabad mozgáshoz való jogát korlátozza, azonban lakóhelyének szabad megválasztását ne befolyásolja. Indítványozom továbbá, hogy a bűnügyi felügyelet a Be. 281. § (2) bekezdés c) pontja alapján azt írja elő, hogy védencem heti rendszerességgel telefonon keresztül jelentkezzen a helyi rendőrkapitányságon. Álláspontom szerint ugyanis a terhelt jelenlétét a gyakori jelentkezési kötelezettség biztosítja, meggyőződésem, hogy a (3) bekezdés által lehetővé tett további magatartási szabály előírására nincs szükség.

Amennyiben nem várt módon a Bíróság a Be. 281. § (2) bekezdésének a) pontja alapján elrendelné Benkendorff Aurél bűnügyi felügyeletét (a korábbi házi őrizet

mintájára), akkor indítványozom, hogy a szakasz (4) bekezdése alapján magatartási szabályként azt határozza meg, hogy lakását elhagyhassa munkanapokon 7 és 17 óra között a gyermekek óvodába és iskolába vitele, majd ezt követően munkavégzése érdekében, ezekre a helyekre (mellékletben megadott címekre) távozva, továbbá szombaton és vasárnapon 10 és 12 óra között előre meg nem határozott helyszínre távozhasson gyermekeivel és családjával való időtöltés valamint személyes szükségletei érdekében.

Kérem a tisztelt Bíróságot, hogy a kényszerintézkedés és a magatartási szabályok meghatározásakor a Be. 271. § (3) bekezdése alapján legyen különös figyelemmel arra, hogy azok a gyanúsított családját, magánélethez fűződő jogát csak a legszükségesebb mértékben érintsék.

Kérem a tisztelt Bíróságot, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatának (ld. pl. Ilowecki, Ambruszkiewicz ügyeket) megfelelően a letartóztatásról döntő eljárás tisztességességének egyik feltételeként érdemben vizsgálja meg a védelem által felhozott releváns érveket, és döntésében megfelelően részletezze az ezekkel kapcsolatos álláspontját, arra is tekintettel, hogy a Kúria a kényszerintézkedéseket vizsgáló joggyakorlat-elemző csoportja „komoly hiányosságként” tapasztalta számos ügyben, „hogy amikor a bíróság az ügyészi indítvány mellett védői – vagy terhelti – indítványt is elbírált, elmaradt a reagálás az abban kifejtettekre, annak ellenére, hogy a hivatkozott kollégiumi vélemény [a BKv 93.] külön hangsúlyozta: a határozat indokolásában ki kell térni a védő ténybeli és jogi érvelésére és a bíró azzal kapcsolatos álláspontjára.”³⁷

³⁷ Összefoglaló a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos joggyakorlat vizsgálatáról. Kúria Büntető Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző Csoport, 2016.El.II.JGY.B.2, 17., 11., és 21. o.

Tájékoztatam a tisztelt Bíróságot, hogy jelen indítványomat közvetlenül megküldöm a Macskapéci Járási Ügyészség részére is.

Kérem a tisztelt Bíróságot, hogy a letartóztatással kapcsolatban engem, és ne a gyanúsított kihallgatáson eljáró helyettes kirendelt védőt szíveskedjen értesíteni, mert a helyettes védő kirendelése csak egy eljárási cselekményre vonatkozik, nem a teljes eljárásra.

Budapest, 2018. november 28.

Tisztelettel:

dr. Kis Emília
ügyvéd, mint Benkendorff Aurél
kirendelt védője

Mellékletek:

1. Benkendorff Aurél korábbi munkáltatójának igazolása
2. Gyes és családi pótlék összegéről szóló hatósági igazolás
3. Benkendorff Aurél kisebbik gyermeke személyi igazolványának másolata.
4. Benkendorff Aurélné legfrissebb kórházi zárójelentésének másolata
5. Benkendorff Aurél és felesége havi bankszámlakivonata
6. A gyermekjóléti szolgálat Benkendorff Aurélnénak küldött tájékoztató levele
7. Benkendorff Aurél gyermekei intézménylátogatásról szóló igazolása
8. Benkendorff Aurél munkahelye és gyermekei által látogatott intézmények címének igazolása

III. AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁNAK JOGGYAKORLATA

1. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának sztenderdjei

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Bíróság) az Emberi Jogok Európai Egyezményének 5. cikkében garantált szabadsághoz és biztonsághoz való jog keretében vizsgálja a fogvatartás mint szabadságelvonás jogszerűségét. Természetesen nemcsak a büntetőeljárás kényszerintézkedései tartoznak tárgyi hatálya alá, hanem például a kényszergyógykezelés vagy az idegenrendészeti őrizet is, de ebben a kézikönyvben csak a letartóztatással kapcsolatos joggyakorlat összegzésére szorítkozunk.³⁸

A Bíróság már számos ügyben marasztalta el Magyarországot elsősorban az előzetes letartóztatás elhúzódására, a bíróságok sematikus indokolására és az alternatív kényszerintézkedések megfontolásának hiányára hivatkozással. A releváns ítéletek végrehajtására vonatkozó kormányzati jelentések semmilyen érdemi „általános intézkedést” nem irányoztak elő a fennálló problémák orvoslására vagy megelőzésére.

A Bíróság a letartóztatással kapcsolatos ügyeket ún. sztenderd eljárás keretében vizsgálta, és azokat nem utalta kiemelt, ún. pilot eljárásra, mert ugyan tény, hogy az ügyek száma azt mutatja, hogy nem elszigetelt esetekről van szó, azonban relatíve alacsony a kérelmek száma. A Bíróság azonban úgy foglalt állást, hogy ha nem lesznek elégségesek a magyar kormány lépései a fennálló rendszerszintű és sérelmes gyakorlat orvoslására, akkor ismét meg fogja vizsgálni a pilot eljárás indításának lehetőségét. Ennek azért van jelentősége, mert pilot eljárás esetén – ahogy az a büntetés-végrehajtási intézetek túlzsúfoltsága ügyében is történt –

³⁸ A Magyar Helsinki Bizottság 2014-ben ügyvédek és bírák számára készített kézikönyvet az előzetes letartóztatásról, amely bővebben tartalmazza a jelen összeállításban is hivatkozott bírósági sztenderdeket és eseteket. Az ügyvédi kézikönyv itt elérhető: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC_Kezikonyv_ugyvedek_szamara_2014_web.pdf.

a magyar államnak intézkedési tervet kell elkészítenie, érdemi, gyakorlati eredményeket kell elérnie a jogsértő letartóztatások visszaszorítása érdekében. Az intézkedéseket pedig a Bíróság ítéleteinek végrehajtását felügyelő Miniszteri Bizottság szisztematikusan ellenőrzi.

Ha úgy gondoljuk, hogy védencünket jogszerűtlenül, például aggályos okok miatt vagy túl hosszú időre helyezte letartóztatásba a magyar bíróság és már valamilyeni hazai jogorvoslatot kimerítettük – erről részletesen lesz szó alább –, akkor a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságához (Bíróság) fordulhatunk.

Praktikus javaslatok

Az Európai Emberi Jogi Bírósághoz fordulást a Bíróság számos, sokszor magyar nyelven is elérhető útmutatóval segíti. Külön tematikus információk állnak rendelkezésre. Ezeket az alábbiakban gyűjtöttük össze.

■ A magyar nyelvű **kérelmezői űrlap aktuális változata** mindig elérhető a Bíróság honlapján (<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/hun&c=>). Ezt minden kérelem elkészítését megelőzően töltsd le, hogy nehogyan egy korábbi változatot használj.

■ A Bíróság rendszeresen frissíti **magyar nyelvű tájékoztatóját** a kérelmezői űrlap kitöltéséhez (https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_HUN.pdf).

■ **A kérelmet magyar nyelven is be lehet nyújtani.**

■ A Bíróság külön összegyűjtötte a **magyar nyelven elérhető információkat** ([https://www.echr.coe.int/sites/search_eng/pages/search.aspx#{%22sort%22:\[%22title%20Ascending%22\],%22content%22:\[%22HUN%22\]}](https://www.echr.coe.int/sites/search_eng/pages/search.aspx#{%22sort%22:[%22title%20Ascending%22],%22content%22:[%22HUN%22]})). Ezek között számos kézikönyv található, például az 5. cikkről (https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_5_HUN.pdf).

■ A jogsértő letartóztatással kapcsolatban kötelező megjelölnöd a kérelmezői űrlapon, hogy az álláspontod szerint a **letartóztatás az Egyezmény mely rendelkezését sérti**. Ezért lényeges, hogy az 5. cikk más-más bekezdései feleltethetők meg egyes jogsértéseknek.

1.1. Törvényesség

A törvényesség követelménye két szinten vizsgálendő: egyrészt, hogy a letartóztatás megfelel-e a hazai büntetőeljárási szabályoknak, másrészt, hogy ezen hazai törvények megfelelnek-e az Egyezmény 5. cikkének, illetve bizonyos alapvető „minőségi kritériumoknak” (pl. normavilágosság, kiszámíthatóság). A törvényesség követelményének a Magyarországon elrendelt letartóztatások tipikusan megfelelnek, de elvétve akad ellenpélda is.

A Kovács Ferencné kontra Magyarország ügyben³⁹ a hetvenhat éves Kovácsné ellen 2001-ben büntetőeljárás indult, mert a gyanú szerint bántalmazta a saját lakására kikerkező rendőröket. A bírósági tárgyalásokon az idős nő nem jelent meg, ezért hét tárgyalást is el kellett halasztani, és többször elrendelt elővezetése sem vezetett eredményre. Végül 2009-ben, a nyolcadik tárgyaláson a bíró elrendelte az akkora már nyolcvannégy éves nő előzetes letartóztatását. Az idős nő ezen az ülésen sem vett részt, mert akkor éppen kórházban feküdt.

A bíróság elmulasztotta figyelembe venni azt a körülményt, hogy a szóbeli meghallgatás biztosításának alkotmányos követelményéből eredően a terhelt távollétében előzetes letartóztatást elrendelni nem lehetett volna, az ezt lehetővé tevő törvényi rendelkezést ugyanis az Alkotmánybíróság Kovácsné előzetes letartóztatásának elrendelése előtt mintegy két évvel megsemmisítette.

Lásd még: Nasrulloyev kontra Oroszország ügyet.⁴⁰

³⁹ Az ítélet magyarul itt érthető el: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Kovacs_Ferencne_kontra_Magyarorszag.pdf, angolul pedig itt olvasható: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108161>.

⁴⁰ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22tabview%22%3A%22document%22%2C%22itemid%22%3A%22001-82654%22%7D>

1.2. A megalapozott gyanú

A Bíróság a megalapozott gyanú fogalmát a Fox, Campbell és Hartley kontra Egyesült Királyság ügyben⁴¹ definiálta: a megalapozott gyanú megállapításának feltétele olyan tények vagy információk megléte, amely egy objektív, külső szemlélőt is meggyőznének arról, hogy a gyanúsított elkövethette a cselekményt. Ez meg lehetőségen megengedő értelmezés, ugyanis az ügyészségnek mindössze azt kell alátámasztania, hogy lehetséges a terhelti elkövetés.

A Bíróság jelentős mértékben befolyásolta a magyar bíróságok joggyakorlatát. Korábban számos példa volt arra, hogy a bíróságok megtagadták az előzetes letartóztatás elrendelésekor a nyomozás során összegyűjtött vagy a védelem által felajánlott bizonyítékok értékelését, mondván, hogy ezzel elvonnák a perbíróság hatáskörét. A Bíróság azonban egyértelműen leszögezte, hogy a megalapozott gyanú fennállásának vizsgálata nem mellőzhető a letartóztatás elrendelésekor. Ezzel áll összhangban a 93. BK vélemény is, amely alátámasztja, hogy az eljárás kontradiktórius természetének megfelelően mindkét fél által előterjesztett bizonyítékokat értékelnie kell a nyomozási bírónak.

Lásd még: Stepulec kontra Moldova ügyet.⁴²

1.3. A letartóztatás fenntartását megalapozó különös körülmények

A megalapozott gyanú fennállása önmagában csak az eljárás kezdeti szakaszában elegendő alap a letartóztatás elrendelésére. Amint azt a Bíróság a gyakran idézett Labita kontra Olaszország ügyben⁴³ kimondta: „A fogvatartás fenntartása csak abban az esetben indokolható, ha kimutatható az a valós közérdek, amely az ártatlanság vélelmének elve ellenére is nagyobb súllyal esik latba, mint a személyes szabadság tiszteletben tartásának követelménye. [...] Annak alapos gyanúja, hogy a letartóztatott személy bűncselekményt követett el, *conditio sine qua non*-ja

41 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-57721%22}}>

42 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-83085%22}}>

43 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-58559%22}}>

a letartóztatás fenntartása jogszerűségének, azonban egy bizonyos idő eltelte után már nem elégséges feltétele annak.”

A Bíróság e zsinórmérték mentén kimunkált joggyakorlatában meghatározta, hogy mely különös okok alapozhatnak meg huzamosabb letartóztatást, amelyek közül a magyar szabályozás tekintetében a következők tekinthetők relevánsnak:- szökés veszélye;

- az eljárás megghiúsításának veszélye;
- bűnismétlés veszélye.

Ezen túlmenően rendszeresen felmerül egyezményesértés megállapítását megalapozó körülményként:

- az alternatív kényszerintézkedés mérlegelésének hiánya;
- indokolt döntéshez való jog megsértése;
- bizonyítékokhoz való hozzáférés megtagadása;
- elhúzódó letartóztatás.

1.4. A szökés veszélye

Amint azt a Bíróság igen korán, 1991-es ítéletében a Letellier kontra Franciaország ügyben⁴⁴, egy emberölés miatt folyamatban levő büntetőügy kapcsán leszögezte, a szökés veszélye nem feltételezhető megalapozottan kizárólag a bűncselekmény kiemelkedő tárgyi súlya miatt.

Már igen korán, az egyik első letartóztatással kapcsolatos ügyben támpontot szolgáltatott a Bíróság arra nézve is, hogy mely körülményeket, tényezőket érdemes mérlegelni a szökésveszély valószínűségének mérlegelésekor. A Neumeister kontra Ausztria ügyben⁴⁵ 1968-ban meghozott ítéletben hangsúlyozta, hogy

44 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-57678%22}>

45 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-57544%22}>

a szökés veszélyét növelő és csökkentő tényezőket egyaránt figyelembe kell venni. A veszély felmérésekor figyelemmel kell lenni a terhelt személyiségére, lakóhelyére, jövedelmére, foglalkozására, családi kapcsolataira és egyéb kötöttségeire.

A Baksza kontra Magyarország ügyben⁴⁶ a kérelmezőt 2008. januárjában tartóztatták le gépjárműlopás gyanújával, majd szökésveszélyre valamint az eljárás meghúzásának veszélyére és bűnisméltés veszélyére hivatkozva elrendelték előzetes letartóztatását. Baksza előzetes letartóztatását folyamatosan hosszabbították, holott a terhelt mindannyiszor fellebbezett és többször kérelmezte a szabadlábra helyezését illetve kevésbé korlátozó kényszerintézkedés alkalmazását. Rendezett családi körülményeire valamint arra hivatkozott, hogy az általa korábban támogatott családtagjainak életkörülményei folyamatosan romlanak. Egy kivételével semelyik, az előzetes letartóztatás meghosszabbítására irányuló ügyészi indítvány sem hivatkozott olyan konkrét bizonyítékra, amely a terhelt esetében megalapozta volna a szökés, az összejárás vagy a bűnisméltés veszélyét. A kérelmező ügyvédje folyamatosan panasszal élt amiatt, hogy a védelem nem fér hozzá a hivatkozott bizonyítékokhoz, e mulasztást azonban nem orvosolták. A kérelmező összesen 2 évet és 4 hónapot töltött előzetes letartóztatásban.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának álláspontja szerint a hazai bíróságok által adott, az előzetes letartóztatást megalapozó indokok „relevánsak” voltak ugyan, azonban az idő előrehaladtával már nem voltak „elégészesek”. Különösen a szökés veszélyével kapcsolatban mutatott rá a Bíróság arra, hogy kizárólag a vádak súlyossága szolgált alapul, noha a kérelmezőnek legális jövedelme volt és több családtagját anyagilag támogatta. A Bíróság megállapította, hogy ilyen hosszú ideig tartó fogvatartást a szökésveszély nem alapolhat meg.

Lásd még: Maglódi kontra Magyarország ügyet.⁴⁷

46 Az ítélet magyarul itt: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Baksza_kontra_Magyarorszag.pdf, angolul pedig itt olvasható: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-118645%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-118645%22]})

47 A magyar nyelvű ítélet elérhető itt: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001171045&filename=CASE%20OF%20MAGL%20DI%20v.%20HUNGARY%20-%20%205BHungarian%20Translation%5D%20by%20the%20Hungarian%20Ministry%20of%20Justice.pdf> az angol nyelvű pedig itt: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:\[%22document%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-67350%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:[%22document%22],[%22itemid%22:[%22001-67350%22]})

1.5. Az eljárás megghiúsításának veszélye

E körben is alapvetés, hogy konkrétumok nélküli általános feltételezésekre nem alapítható letartóztatás, ahogy azt a bíróság a sokszor hivatkozott Clooth kontra Belgium ügyben⁴⁸ kimondta. Ugyanakkor az a tény, hogy a terhelt bizonyítottan manipulálni próbálta a tanúkat és bizonyítékokat, hamisított egy korábbi, ellene folyt büntetőeljárásban a Bíróság szerint is megalapozta az eljárás megghiúsításának veszélyére való hivatkozást például a W kontra Svájc ügyben⁴⁹.

Hangsúlyozandó, hogy az eljárás előrehaladtával, a nyomozás végének közeledtével a hatóságok egyre kevesebb eséllyel tudnak sikerrel hivatkozni az eljárás megghiúsításának veszélyére a Bíróság joggyakorlata szerint. A Szeloch kontra Lengyelország ügyben⁵⁰ például a kérelmező 3 év 7 hónapig volt letartóztatásban emberölés és szexuális bűncselekmények gyanújával. A nyomozás elején, rövid idő leforgása alatt 39 tanút hallgattak meg és több szakvéleményt beszereztek, ám ezt követően hosszú inaktív periódus következett. A Bíróság megállapította, hogy az eljárás kezdeti szakaszát követően, különös tekintettel a nyomozás elhalposodására, jogszerűtlen volt az eljárás megghiúsításának veszélyére való hivatkozás.

Az Imre kontra Magyarország ügyben⁵¹ a terhelt 2 évet és 10 hónapot töltött előzetes letartóztatásban. A Bíróság úgy foglalt állást, hogy az eljárás kezdeti szakaszában elégséges indok volt az előzetes letartóztatás elrendelésére és fenntartására az elkövetés gyanúja és az összejátszás veszélye, de az idő múlásával ezek az érvek súlytalanná váltak különös tekintettel arra, hogy időközben a kérelmező két bűntársa is előzetes letartóztatásba került, így összebeszélésük gyakorlatilag ellehetetlenült.

48 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-58142%22}}>

49 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-57817%22}}>

50 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-59217%22}}>

51 Az ítélet magyarul itt található: [https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-170788&filename=CASE%20OF%20IMRE%20v.%20HUNGARY%20-%20\[Hungarian%20Translation\]%20by%20the%20Hungarian%20Ministry%20of%20Justice.pdf](https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-170788&filename=CASE%20OF%20IMRE%20v.%20HUNGARY%20-%20[Hungarian%20Translation]%20by%20the%20Hungarian%20Ministry%20of%20Justice.pdf), angolul pedig itt olvasható: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-61485%22}}>

Az A.B. kontra Magyarország ügyben⁵² a kérelmező ellen 2007 januárjában indult büntetőeljárás kerítés, üzletszerű kéjtelgés elősegítése és zsarolás gyanúja miatt. Amikor a kérelmező tudomást szerzett arról, hogy keresik, önként jelentkezett a rendőrségen, de a bíróság elrendelte az előzetes letartóztatást, amelyet az eljárás megghiúsítása veszélyének fennállásával indokolt. A letartóztatást folyamatosan hosszabbították, elsődlegesen az eljárás megghiúsításának veszélye miatt, a vádemelés után már szökésveszélyre hivatkozással.

A meghosszabbítás indokai között a következők szerepeltek: szökés és bűnisméltés veszélye; a kérelmezőnek nincs legális jövedelme; az egyik bűntársa megszökött; tanúk befolyásolásának veszélye; az esetlegesen kiszabásra kerülő súlyos szankció okán biztosítani kell a kérelmező eljárási cselekményeken való megjelenését. A kérelmező többször indítványozta kevésbé korlátozó kényszerintézkedés alkalmazását. Ennek során rámutatott arra, hogy semmilyen olyan bizonyíték nem volt számára hozzáférhető, amely alátámasztotta volna, hogy a terhelt befolyásolná a tanúkat, vagy hogy fennállna a szökés veszélye. Végül 2008. december elején a kérelmezővel szemben lakhelyelhagyási tilalmat rendeltek el. Összesen 1 évet és 11 hónapot töltött előzetes letartóztatásban.

Az ügyben a strasbourgi Bíróság álláspontja szerint a hazai bíróságok által felhozott, az előzetes letartóztatást megalapozó indokok „relevánsak” voltak ugyan, azonban az idő előrehaladtával már nem voltak „elégésesek”. Továbbá a Bíróság szerint a bűnszervezetben való elkövetésre való meglehetősen általános hivatkozás nem magyarázhatja a kérelmező előzetes letartóztatásának ilyen mértékű elhúzódását.

1.6. A bűnisméltés veszélye

A bűnisméltés veszélyének kérdését a Matznetter kontra Ausztria ügyben⁵³ járta alaposan körbe a Bíróság már 1969-ben, amely máig vezető ügynek számít e körben. Bár volt olyan bíró, aki különvéleményében a bűnisméltés veszélyére hivatkozást, mint letartóztatást megalapozó körülményt az ártatlanság vélelmével

52 Az ítélet magyar nyelven itt: https://helsinki.hu/wp-content/uploads/A.B._kontra_Magyarország.pdf, angolul pedig itt: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-118578> olvasható.

53 [https://hudoc.echr.coe.int/eng#\(%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-57537%22\)](https://hudoc.echr.coe.int/eng#(%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-57537%22))

összeegyeztethetetlennek tartotta, a többség elfogadta, hogy indokolt lehet ilyen megfontolásra alapozni a fogvatartást a perbírósági ítéletet megelőzően, ha a letartóztatás alapjául szolgáló cselekményhez természetében és súlyában is hasonló cselekmény elkövetésének veszélye merül fel.

A korábban is említett Clooth kontra Belgium ügyben például emberöléssel és gyújtogatással gyanúsították a terheltet, és letartóztatását – többek között – a bűnismétlés veszélyével indokolták. A Bíróság megállapította, hogy a korábban elkövetett lopás, illetve a hadseregből való dezertálás nem olyan súlyú és jellegű cselekmények, mint a gyanúsításban szereplő bűncselekmények, ezért bűnismétlés veszélyére nem hivatkozhattak volna a hazai bíróságok döntéseikben.

Lásd még: Stögmüller kontra Ausztria ügyet.⁵⁴

1.7. Az alternatív kényszerintézkedés mérlegelése

A hazai szabályozással összhangban a Bíróság is alaptézisként és töretlenül hangsúlyozza, hogy a szabadság elvonása csak olyan esetben lehetséges jogszerűen, ha más, a terhelt jogait kevésbé korlátozó intézkedéssel nem biztosítható a legszigorúbb kényszerintézkedés célja. Ebből következően minden esetben szükséges megvizsgálni, hogy helye lehet-e kevésbé korlátozó kényszerintézkedésnek.

Rendszerszintű probléma, és számos esetben vezetett jogsértés megállapításához az a hazai gyakorlat, hogy alternatív kényszerintézkedés (korábban házi őrizet, illetve lakhelyelhagyási tilalom, most bűnügyi felügyelet) alkalmazhatóságát nem is vizsgálták a hazai bíróságok.

Az X. Y. kontra Magyarország⁵⁵ ügy kérelmezőjét 2007 novemberében vették őrizetbe több autólopás gyanúja miatt, majd szökés, elrejtőzés és bűnismétlés veszélye miatt került előzetes letartóztatásba. A kérelmező a fogva tartásának jogszerűségét alátámasztó

⁵⁴ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:\[%22document%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-57582%22\]\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:[%22document%22],[%22itemid%22:[%22001-57582%22]]})

⁵⁵ Az ítélet magyar fordítása itt olvasható: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/X.Y._kontra_Magyarorszag.pdf, angolul pedig itt található: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-117894%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-117894%22]})

bizonyítékokhoz nem férhetett hozzá, az erre vonatkozó panaszait minden alkalommal elutasították. A börtönben X. Y.-t megerőszakolták, ami miatt pszichés állapota is folyamatosan romlott, ezt orvosi szakvélemények is igazolták. A férfi fél évig volt előzetes letartóztatásban.

A Bíróság szerint a magyar hatóságok megsértették X. Y. szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jogát. A strasbourgi Bíróság a fogvatartott személyes körülményeinek mérlegelése, folyamatosan romló pszichés állapota megfelelő értékelésének elmulasztása miatt egyezményesértőnek találta a hazai hatóságok eljárását. A Bíróság szerint a magyar hatóságok kötelesek lettek volna megfontolni, hogy biztosan előzetes letartóztatásban kell-e tartani a férfit vagy enyhébb kényszerintézkedés is garantálni tudná, hogy megjelenjen a tárgyalásokon. Különösen azután kellett volna ezt mérlegelni, hogy a nemi erőszak után romlani kezdett a kérelmező pszichikai állapota. X. Y. az ellene folyó büntetőeljárás iratokhoz sem fért hozzá, ami a fegyveregyenlőség elvét sértette. Ez volt az első olyan magyar ügy, amelyben az Emberi Jogok Európai Bírósága az előzetes letartóztatás szükségességével kapcsolatos iratokhoz való hozzáférés biztosításának kötelezettségét mondta ki.

Lásd még: Hagyó kontra Magyarország ügyet⁵⁶.

1.8. Indokolt döntéshez való jog

Az egyéniesített döntések hiánya ugyanúgy rendszerszintű probléma Magyarország vonatkozásában, mint az alternatív kényszerintézkedések vizsgálatának elmaradása. Az ismételt, sablonszerű, automatikus hosszabbító döntések nem felelnek meg az Egyezmény előírásainak. Természetesen nem Magyarország az egyetlen renitens.

⁵⁶ Az ítélet magyarul itt érhető el: [https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-170774&filename=CASE%20OF%20HAGY%C3%93%20v.%20HUNGARY%20-%20\[Hungarian%20Translation\]%20by%20the%20Hungarian%20Ministry%20of%20Justice.pdf](https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-170774&filename=CASE%20OF%20HAGY%C3%93%20v.%20HUNGARY%20-%20[Hungarian%20Translation]%20by%20the%20Hungarian%20Ministry%20of%20Justice.pdf), angolul pedig itt: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-118647%22%22}>

A Svipsta kontra Lettország⁵⁷ ügyben hat alkalommal hosszabbították meg a terhelt letartóztatását. Minden döntés csak a törvényi rendelkezések idézésére szorítkozott lakonikus indoklással, szinte szóról szóra megegyeztek, és egyik döntés sem tartalmazott még csak utalást sem arra, hogy a bíróság az elé tárt érveket mérlegelte volna. A Bíróság elmarasztalta Lettországot.

A Hagyó kontra Magyarország ügyben a Bíróság megállapította, hogy *„a kérelmező letartóztatását meghosszabbító bírósági döntések nem vettek figyelembe minden lényeges tényt; a meglehetősen sablonos határozatok nem vizsgálták a kérelmező releváns érveit.”*

A már ugyancsak idézett Baksza ügyben is releváns volt az egyéni körülmények vizsgálatának elmaradása: *„A bíróságok a kérelmező letartóztatását meghosszabbító döntései az esetek nagy részében igen egysíkúak voltak, és nem tartalmaztak a hivatkozott veszélyek megalapozására alkalmas konkrét elemeket.”*

Darvas Milán húszéves korában, 2005-ben tanú volt egy garázsbérlési szerződés megkötésénél. Mint később kiderült, ez hiba volt, mert a garázsban kábítószer találtak, és kábítószer-kereskedelem gyanúja miatt büntetőeljárás indult többek között ellene is. Másfél évig annak ellenére tartották előzetes letartóztatásban a jó családi körülmények között élő főiskolai hallgatót, hogy az eljárás során senki nem tett rá terhelő vallomást, még azt sem sikerült bizonyítani, hogy valaha járt volna a bérelt garázsban.

Az eljárásban különösen abszurd dolgok is történtek: az eljáró bíróság arra hivatkozva kérte a saját kizárását, hogy a gyanúsított ügyvédként dolgozó apját ismerik. Csakhogy a gyanúsított apja nem volt ügyvéd, sőt nem is élt már akkor. Az újonnan kijelölt bíróságnak ugyanakkor nem okozott gondot 3000 oldalt egy nap alatt átolvasni, és meghosszabbítani a fiatalember letartóztatást. Darvast később jogerősen felmentették, de már az ítélet előtt a strasbourgi bírósághoz fordult.

⁵⁷ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:\[%22document%22\],%22itemid%22:\[%22001-72749%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:[%22document%22],%22itemid%22:[%22001-72749%22]})

A Darvas kontra Magyarország ügyben⁵⁸ az emberi jogi bíróság szerint a magyar hatóságok megsértették a kérelmező személyi szabadsághoz való jogát. Legkésőbb a nyomozás lezárása után ugyanis az eljárás megghiúsításának veszélye elmúlt, hiszen azt megelőzően már minden bizonyítékot beszerzett az ügyészség. Különös súllyal esett latba a Bíróság értékelésében az a tény, hogy még óvadék ellenében sem engedélyezte, hogy Darvas házi őrizetben várja ki az ítéletet.

Lásd még ebben a vonatkozásban is az A.B. kontra Magyarország ügyet.

1.9. Bizonyítékokhoz való hozzáférés megtagadása

Az eredetileg a tisztességes eljáráshoz való jogból levezetett fegyverek egyenlőségének elvét a Bíróság a letartóztatás körében is alkalmazandónak tekinti még a legsúlyosabb bűncselekmények gyanúja esetén is. A Nikolova kontra Bulgária⁵⁹ ügyben kimondta, hogy a letartóztatásról való döntést megalapozó eljárásnak kontradiktóriusnak kell lennie és mindig érvényesülnie kell a védelem és a vád fegyvereinek egyenlőségének. Konkrétabban: „A fegyverek egyenlőségének elve nem biztosított akkor, ha a védő nem férhet hozzá azon nyomozati iratokhoz, amelyek ismerete alapvetően fontos ahhoz, hogy az ügyfele fogvatartásának jogszerűségét cáfolni tudja.”

Lásd még: Hagyó kontra Magyarország, Baksza kontra Magyarország, Bandur kontra Magyarország ügyeket ebben a vonatkozásban is.

1.10. Elhúzódo letartóztatás

Az 5. cikk észszerűségi kritériumából következően amennyiben fenn is áll a bűncselekmény alapos gyanúja és valamely különös ok is, a szabadságelvonás bűnösséget megállapító bírói ítélet nélkül egy bizonyos ésszerű időtartamon túl már egyezményesértő lesz.

⁵⁸ Az ítélet magyar fordítása itt érhető el:
https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Darvas_kontra_Magyarorszag.pdf,
az angol nyelvű döntés pedig itt: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-102685>

⁵⁹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22tabview%22%3A%22document%22%2C%22itemid%22%3A%22001-58228%22%7D>

Az időtartam észszerűségének megítélésakor a Bíróság elsősorban az ügy bonyolultságát, a kérelmező magatartását és az illetékes hatóságok aktivitását vizsgálja („különös gondosság elve”), ugyanakkor általánosságban a magyar ügyek tekintetében megállapítható, hogy – amennyiben valamely különös ok aggálytalanul megállapítható – az egy évnél rövidebb letartóztatást a Bíróság nem tekinti észszerűtlenül hosszúnak.

2. Elfogadhatatlansági okok mint szűrők

Az Emberi Jogok Európai Bíróságához minden évben több tízezer kérelem érkezik az Európa Tanács 47 tagállamából, ezért a Bíróság évek óta masszív túlterheltséggel küzd. Ezzel párhuzamosan a benyújtott kérelmek több mint 99 százalékát ítélelhozatal nélkül elutasítják. 2018-ban például 42.761 döntés született, amelyből mindössze 2.738 az ítélet, a maradék 40.023 kérelmet érdemi döntés nélkül utasították el.⁶⁰

Mindezzel együtt természetesen nem lehetetlen sikerrel fordulni a Bírósághoz, de tudni kell, hogy az elfogadhatósági kritériumokat szigorúan vizsgálják, amelyekkel kapcsolatosan az alábbiak érdemes szem előtt tartani.

2.1. Határidő

Egyezményesértésre hivatkozással a Bírósághoz legkésőbb a sérelem bekövetkezésétől vagy az utolsó hatékony hazai jogorvoslat kimerítésétől számított 6 hónapon belül kell a Bírósághoz fordulni.

Praktikus tudnivalók

Az Emberi Jogok Bíróságához címzett kérelemre is természetesen határidők vonatkoznak, amelyeket a kényszerintézkedésekkel szembeni beadvány esetén speciálisan kell értelmezni. A főbb szabályokat összegyűjtöttük.

Általános szabály, hogy

■ A **határidő utolsó napján postázott kérelem** esetén megtartott a határidő, a postai bélyegző dátuma az irányadó.

⁶⁰ https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_annual_2018_ENG.pdf

- A hat hónapos határidő **hónapokban számítandó** és adott hónap azonos napján jár le.

Ha a határidő hétvégén vagy nemzeti ünnepnapon jár le, a magyar eljárásjogi jogszabályokkal ellentétben a **határidő nem csúszik át a következő munkanapra**. A letartóztatásra vonatkoztatva ezen szabály speciális vetületei:

- A jogsértés folyamatos, így a letartóztatás elrendelése után bármikor, de **legkésőbb a jogsértő állapot megszűnésétől számított 6 hónapon belül kell a Bírósághoz fordulni**. Nem feltétlenül kell tehát megvárni a szabadlábra helyezést.

- A Bíróság joggyakorlatában a **házi őrizet is fogvatartásnak minősül**, így az előzetes letartóztatásban és a házi őrizetben eltöltött idő összeadódik és együttesen vizsgálendő az Egyezmény tükrében. A lakhelyelhagyási tilalom ugyanakkor nem minősül szabadságelvonásnak 5. cikk értelmében. Bűnügyi felügyelettel kapcsolatosan még nem született ítélet, de valószínűsíthető, hogy a házi őrizethez hasonló magatartási szabályok előírása továbbra is fogvatartásnak minősül.

- A szabadságelvonás ugyanakkor a Bíróság szerint a nemzeti jogszabályok szerinti minősítésére és elnevezésére tekintet nélkül **csak az elsőfokú ítélet meghozataláig számít letartóztatásnak**, a Bíróság következetes joggyakorlata szerint az ezt követő fogvatartás már „törvényes őrizetben tartás az illetékes bíróság által történt elítélést követően,” így nem vonatkoznak rá a jelen kézikönyvben hivatkozott sztenderdek. Az ügydöntő határozatig meghosszabbított letartóztatás esetében az elsőfokú ítélet meghozatalával tehát megszűnik az 5. cikk szerinti jogsérelem, így a hathónapos határidő jogsértő letartóztatás esetén az ítélet közlésétől ketyeg.

2.2. Hazai jogorvoslat kimerítése

Tekintettel a szubszidiaritás elvére és arra, hogy a Bíróság nem fellebbviteli fórum (nem negyedfok) a kérelmezőnek minden olyan jogorvoslatot igénybe kell vennie az érintett államban, amely alkalmas lehet arra, hogy orvosolja a sérelmezett helyzetet.

Praktikus tudnivalók

A kényszerintézkedések miatti strasbourgi eljárás esetén az általános szabályok értelmezését az alábbiakban foglaltuk össze.

Általános szabály, hogy

■ A rendelkező állam **hatékony jogorvoslatait kell csak igénybe venni**, amely a gyakorlatban is alkalmas arra, hogy a jogsértő állapotot megszüntesse.

■ Nem elegendő pusztán formálisan igénybe venni ezeket a jogorvoslatokat, hanem az eljárás során **ténylegesen fel kell vetni az egyezményértésre vonatkozó panaszt**.

■ Irreleváns, hogy a terhelt vagy védője él jogorvoslati kérelemmel.

A letartóztatásra vonatkoztatva ezen szabály speciális vetületei:

■ A letartóztatásra illetve annak meghosszabbítására irányuló ügyészi indítványok sikerességére vonatkozó statisztikai adatok ellenére a fellebbezés hatékony jogorvoslatnak minősül, így a **letartóztatást elrendelő, hosszabbító döntések ellen minden esetben fellebbezni szükséges**.

■ **Az alkotmányjogi panasz nem minősül hatékony jogorvoslatnak**

hiszen az Alkotmánybíróság maga mondta ki, hogy a letartóztatásról hozott végzések nem az adott büntetőügyet érdemben lezáró végső döntések, így ilyen tárgyú alkotmányjogi panasz nem fogadható be.

■ A személyiségi jogi pereket a Bíróság – bár a Kormány terjesztett elő ilyen irányú érvelést – nem tekinti hatékony jogorvoslatnak.

2.3. Formai követelmények és eljárásjogi tudnivalók

Témától függetlenül valamennyi ügyre vonatkoznak formai és eljárásjogi szabályok.

■ A Bíróság előtt az eljárás **írásban** zajlik, és a kérelmezőt írásban értesítik a Bíróság határozatairól.

■ Az eljárás **illetékmentes**.

■ Az eljárás kezdeti szakaszában még nem, de a kérelemnek a Kormány részére történő esetleges megküldését követően kötelező a jogi képviselőt.

■ **Kérelmet joghatályosan beadni kizárólag az erre rendszerezített űrlapon** lehetséges, amely magyar nyelven is elérhető a Bíróság honlapján . A nem az űrlapon keresztül beadott kérelem vagy a nem megfelelően kitöltött űrlap benyújtása a hathónapos határidőt nem szakítja meg.

■ A benyújtás lehetséges **tagállami nyelven**, de ha az elfogadhatatlansági szűrőkön túljut a kérelem és továbbítják azt a Kormány részére (azaz „kommunikálják a kérelmet”), a továbbiakban csak az angol vagy a francia nyelv használható.

61 <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/hun&c=> (mentés másként gombbal szükséges elmenteni)

62 https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_HUN.pdf

■ **Kérhető anonimitás**, de nem jár alanyi jogon. Az anonimitás/kezdőbetűk feltüntetése csak a nyilvánosság irányába értendő, a Kormánnyal szemben nem kérhető, hiszen a személy ismerete nélkül a Kormány érvelése ellehetetlenülne.

■ A Bíróság csak akkor ítél meg **igazságos jóvátételt** (azaz pénzbeli kompenzációt), ha azt a **kérelmező kifejezetten kéri**.

Teszt

Védőként felmerülhet bennünk, hogy ügyfelünkkel szemben alkalmazott letartóztatás jogsértő, azonban a hazai jogban nem áll rendelkezésre további lehetőség a jogérvényesítésre. Az alábbi teszt abban segít bennünket, hogy ellenőrizni tudjuk, hogy eséllyel eredményesen fordulhatunk-e a strasbourgi Bírósághoz.

MILYEN ESETEKBEN ÉRDEMES AZ EJEB-HEZ FORDULNOM A LETARTÓZTATÁS EGYEZMÉNYSÉRTŐ ELRENDELÉSE/FENNTARTÁSA MIATT?

A kérelem elkészítésekor az alábbi szempontok figyelembe vételét ajánljuk:

MINDEN ESETBEN

■ **6 hónapon belül vagyok**

- az elsőfokú ítélet meghozataláig számít az EJEB mérce szerint letartóztatásnak, utána bírói döntés miatt nem támadható
- folyamatos a jogsértés, a 6 hónap a lezárulától számítandó
- az adott hónap azonos napja, hétvégétől, munkaszüneti naptól függetlenül
- a postai bélyegző számít

■ **Megfelelő formátumban** adtam be a kérelmet

- az EJEB honlapján, magyar nyelven
- a kérelemnyomtatvány pontosan és teljességgel kitöltött
- a kérelemnyomtatványban szerepel minden fontos tény és jogi érvelés, a pótlapok csak ezek kifejtésére szolgálnak

■ **A hazai jogorvoslatokat kimerítettem**

- minden határozat ellen volt fellebbezés (terhelt vagy/és védő)
- az alkotmányjogi panasz eddig nem volt hatékony jogorvoslat
- a személyiségi jogi per nem hatékony jogorvoslat

VAGYLAGOSAN

■ **A letartóztatás nem volt törvényes** = a magyar törvényeknek nyilvánvalóan nem megfelelő = nincs olyan szabály, amely objektíve lehetővé tette volna a letartóztatást (Kovács Ferencné; X.Y.).

■ **Nem állt fenn a megalapozott gyanú** = a fennálló tények vagy információk nem győznék meg az objektív külső szemlélőt arról, hogy a gyanúsított elkövette a cselekményt (Fox, Campbell, Hartley, Stepuleac).

■ Alapos gyanú fennállt, de eltelt bizonyos idő, és más **releváns és elégséges indokok nem alapozták meg** a szabadságelvonás fenntartását.

■ Alapos gyanú fennállt, de **csekély súlyú cselekmény miatt, indokolatlanul hosszú volt a letartóztatás** (Ambruszkiewicz)

■ A letartóztatást indokoló valódi **közérdek kisebb súlyú**, mint a személyes szabadság tiszteletben tartásának követelménye (Labita).

■ A **szökés veszélyét** csupán a kiszabható büntetés súlya alapján feltételezte a bíróság (Letellier, A.B., Hagyó, Zsák). A bíróság nem vette figyelembe a terhelt:

- erkölcsiségét, családi kapcsolatait, az országhoz való egyéb kötődéseit,
- lakhatását, vagyonát
- foglalkozását, munkahelyét (Neumeister).

■ A bíróság folyamatosan és hosszú időn keresztül a kiszabható **büntetés súlyosságára hivatkozott** egy viszonylagosan enyhe megítélésű bűncselekmény esetében. A bíróság nem vette figyelembe a terhelt:

- családi kapcsolatait,
- munkahelyét, jövedelmét,
- az általa eltartottakat (Baksza).

■ A bíróság a letartóztatás okaként a **nyomozás érdekeire általános jelleggel és konkrétumok nélkül hivatkozott** (Clooth).

■ A bíróság úgy hivatkozott a **nyomozás érdekeire, hogy annak jelentős részét már lefolytatták**, így a terhelt esetleges összebeszélése, a bizonyítékok elrejtésének, az eljárás megghiúsításának megkísérlése már nem lehet lényeges negatív hatással a büntetőeljárásra (Szeloch, Hagyó).

■ A **bűnisméltlés veszélyét** korábbi, az adott cselekményhez sem jellegében, sem súlyosságában **nem hasonlítható cselekményekre** alapozta a bíróság (Clooth).

■ A letartóztatás **több mint három év tartamú** volt, azonban ezzel arányos, fokozottan szigorú mércével vizsgált indokok nem álltak fenn:

- nem volt bizonyítható a terhelt a büntetőeljárást veszélyeztető magatartásának valós veszélye és
- az ügy nem volt kivételesen bonyolult.

(Ezzel ellentétes döntés a Chraidi ügybeli öt éves letartóztatás egyezménykonformitása.)

■ A **letartóztatás hosszát** nem indokolta:

- az ügy bonyolultsága/egyszerűsége (többkötetnyi ügyirat, sok terhelt és tanú, komoly összefüggések, bonyolult ténybeli, jogi megítélés;) (Zaprianov);
- a terhelt magatartása;
- az illetékes hatóságok eljárása (időmúlás, kivéve, ami a terheltnek felróható és nem tartozik a védelem joga körébe) (Assenov);
- a terhelt sérülékenysége (fiatal kor, rossz egészségi állapot) (Kosti).

■ A **hatóságok tevékenysége nem felelt meg a különös gondosság elvének**, amely következtében a letartóztatás nem a lehető legrövidebb ideig tartott:

- hosszú inaktív eljárási periódusok voltak (Toth – eredeti iratok utaztatása a hatóságok között);
- nyomozati cselekmények teljesen elmaradtak (Assenov – egy év/egy kihallgatás);
- lassú volt az eljárás menete (Debboub alias Hussein Ali – négy év, évi két kihallgatás);

- a hatóságok oldalán fellépő adminisztrációs eljárások miatt húzódott az eljárás (Kalashnikov – új bíró tárgyal; Vaccaro – illetékesség hiányának megállapítása; Mo.: szakértők eljárása)
- A bíróság a döntésekor **nem fontolta meg érdemben az alternatív kényszerintézkedés** alkalmazásának lehetőségét, amely elérheti a letartóztatás célját (Ilowiecki, Ambuszkiewicz).
- A terhelt **komoly egészségügyi problémáját a bíróság nem vette figyelembe nyomatómatékosan**, nem mérlegelte az alternatív kényszerintézkedések alkalmazhatóságát ennek fényében (Jablonski, X.Y.).
- A terhelt és/vagy a védő **nem fért hozzá az eljárás irataihoz**, a fegyveregyenlőség emiatt nem volt biztosítva az eljárásban (Nikolova).
- A bíróság **érdemben nem vizsgálta meg a védelem által felhozott releváns érveket**, a döntésében pedig nem részletezte az ezekkel kapcsolatos álláspontját, azaz nem hozott indokolt döntést (Hamanov, Svipsta).

3. A közelmúltbeli magyar vonatkozású ügyek

A Bíróság viszonylag ritkán állapítja meg vegytisztán kizárólag egy – a korábbiakban taglalt – sztenderdjének sérelmét. Tipikusnak azon esetek mondhatók, amelyekben a Bíróság a letartóztatással kapcsolatos döntések vizsgálatakor több jogelv megsértését állapította meg és marasztalta el Magyarországot. Ennek alátámasztására kiemeljük a legfrissebb magyar vonatkozású vezető ügyeket⁶³:

3.1. Nagy Gábor kontra Magyarország ügy

33529/11. sz. kérelem, ítélet időpontja: 2014. február 11.⁶⁴

A kérelmező összesen 4 hónapot és 9 napot töltött előzetes letartóztatásban. A kérelmezőt 2010 decemberében vették őrizetbe személygépkocsik feltörése miatt, többrendbeli lopás gyanújaival. Az előzetes letartóztatás elrendelésére bűnismétlés veszélyére tekintettel került sor. Indoklásában a hazai bíróság úgy foglalt állást, hogy a kérelmezőnek nem volt állása, sem más jövedelme, és hogy az állítólagosan elkövetett bűncselekmények sorozatjellegűek voltak.

A büntetlen előéletű kérelmező többször indítványozta szabadlábra helyezését. Iratokkal is alátámasztotta, hogy hamarosan munkába lép, és édesanyja hajlandó megélhetési költségeit fedezni, amíg fizetést nem kap. Az előzetes letartóztatások meghosszabbítása ellen előterjesztett több sikertelen fellebbezés után a kérelmező végül sikerrel járt, és 2011. áprilisban szabadlábra került. A döntést meghozó bíróság határozatában megjegyezte, hogy a kérelmező pénzügyi helyzete stabil volt, munkanélküli voltának pusztá ténye nem alapozta meg a bűnismétlés veszélyét, illetve hogy az ugyanazon napon elkövetett több rendbeli lopás nem minősül sorozat-bűncselekménynek.

63 Az Emberi Jogok Európai Bíróságának magyar vonatkozású ügyei ABC sorrendbe rendezve, magyar fordításban elérhetők a <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/az-emberi-jogok-europai-birosaganak-iteletei> honlapon

64 Az ítélet itt olvasható magyar nyelven: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22%22CASE%20OF%20G%C3%81BOR%20NAGY%20v.%20HUNGARY%22%22\],%22display%22:\[2\],%22languageisocode%22:\[%22HUN%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-171155%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22%22CASE%20OF%20G%C3%81BOR%20NAGY%20v.%20HUNGARY%22%22],%22display%22:[2],%22languageisocode%22:[%22HUN%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-171155%22]}) és itt angolul: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-140781%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-140781%22]})

Az ügyben a strasbourgi Bíróság megállapította, hogy Magyarország megsértette a kérelmező 5. cikkben garantált jogait. Ítéletében a következő elvekre hivatkozott az Egyezmény 5. Cikk 3. és 4. bekezdése körében a Bíróság:

- észszerű időbeliség elve;
- a törvényesség hatékony vizsgálatának elve;
- alternatív kényszerintézkedés lehetősége mérlegelésének hiánya.

A Bíróság megítélése szerint azáltal, hogy a magyar bírósági döntések nem hivatkoztak konkrét, releváns tényekre, illetve nem fontoltak meg alternatív, kevésbé súlyos kényszerintézkedéseket, a hatóságok olyan indokok alapján hosszabbították meg a kérelmező fogvatartását, amelyek – még ha relevánsak voltak is – nem tekinthetők elégségesnek. A hatóságok ugyanis nem vették figyelembe a kérelmező eljárás alatti szabadlábra helyezése mellett szóló érveket, és így négy hónapon és kilenc napon át elmulasztották a kérelmező szabadságtól való megfosztásának igazolását.

A Bíróság továbbá figyelembe vette, hogy a kérelmezőt nem hallgatták meg észszerű időközönként, mivel szabadlábra helyezés iránti kérelmeit kizárólag írásbeli eljárás keretében bírálták el. Hangsúlyozta továbbá e körben, hogy a kérelmező előzetes letartóztatásba helyezésének első elrendelésére kirendelt védő jelenléte nélkül került sor. Releváns volt az is, hogy a kérelmező ügyvédjét nem tájékoztatták megfelelő időben a fogvatartás meghosszabbításáról szóló indítványról.

3.2. Gál kontra Magyarország ügy

62631/11. sz. kérelem, ítélet időpontja: 2014. március 11.⁶⁵

A kérelmező összesen több mint 2 év és 11 hónapot töltött előzetes letartóztatásban. A terheltet 2008 novemberében vették őrizetbe csalás minősített esete és más bűncselekmények gyanúja alapján. A kérelmező védője kérte, hogy házi

⁶⁵ Az ítélet magyarul itt olvasható: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-170757&filename=CASE%20OF%20G%C1L%20v.%20HUNGARY%20-%20%5BHungarian%20Translation%5D%20by%20the%20Hungarian%20Ministry%20of%20Justice.pdf>, angolul pedig itt érhető el: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-141568%22%5D%7D>

őrizetbe helyezték a kérelmezőt. A bíróság azonban a következő okokra hivatkozva elutasította a kérelmet: a cselekmények tárgyi súlya, a kérelmező külföldi kapcsolataira figyelemmel a szökés és elrejtőzés illetve az összejárás veszélye. Később a bíróság a bűnismétlés kockázatára, a bűncselekmények szervezett jellegére, a kérelmező hazai és külföldi befolyásos kapcsolataira, a bizonyítékok eltüntetésére, a tanúk a kérelmező általi befolyásolására és a nyomozás más módon történő hátráltatására hivatkozva fenntartotta, majd meghosszabbította a kérelmező előzetes letartóztatását.

A kérelmező arra hivatkozva fellebbezett, hogy önként tért vissza külföldről Magyarországra, amikor a nyomozás már folyamatban volt, és hogy semmilyen ok nem állt fenn annak feltételezésére, hogy szabadlábra helyezése esetén megszökne és elrejtőzne. Továbbá rámutatott, hogy a nyomozás már hosszú ideje folyamatban volt; mivel a szükséges bizonyítékokat a hatóságok már összegyűjtötték, a tanúkat már meghallgatták, ezért annak a lehetősége sem állt fenn, hogy akadályozná a nyomozást. A bíróság azonban ezeket az érveket is elutasította, és még akkor sem fontolt meg enyhébb kényszerintézkedést, amikor lezárult a nyomozás.

A kérelmezőt végül 2011. január végén óvadék ellenében szabadlábra helyezték, megállapítva, hogy képviselőtestületi tisztségével összefüggésben követte el a bűncselekményeket, de tisztsége már megszűnt, így pénzügyi és közigazgatási kapcsolatai is megszűntek, amely az előzetes letartóztatás különös okait is okafogyottá teszi. Az elsőfokú bíróság 2011. májusi végzésével megszüntette az előzetes letartóztatást és házi őrizetbe helyezte a terheltet azzal az indokkal, hogy családi körülményei rendezettek voltak, és kiskorú gyermekekről kellett gondoskodnia. Egy hónappal később, további hat hónapra a kérelmező ismét előzetes letartóztatásba került, mivel a bíróság meg volt győződve, hogy a korábbi indokok továbbra is érvényesek voltak.

Az ügyben a Bíróság a következő elvekre hivatkozott az Egyezmény 5. Cikk 3. bekezdése sérelmének vizsgálata során:

és családjától értesült arról, hogy kint járt náluk a rendőrség, maga ment be a rendőrségre tisztázni a helyzetet. A kapitányságon jelentős kárt okozó csalás miatt gyanúsítottként hallgatták ki, majd őrizetbe vették, később elrendelték az előzetes letartóztatását, amely három hónapig tartott.

A magyar bíróság érvelése szerint, a kérelmező egy másik gyanúsítottal együttműködve az árukat ismeretlen helyre szállította, és hamis személyi adatokat adott meg. A hatóságok által kibocsátott elfogatóparancsra hivatkozva a bíróság azt is megállapította, hogy volt ok azt feltételezni, hogy a kérelmező megszökik, akadályozza a nyomozást vagy további bűncselekményt követ el. Bármilyen további indoklás nélkül megállapította, hogy enyhébb kényszerintézkedések nem voltak alkalmazhatók.

A kérelmező hangsúlyozta, hogy önként működött együtt a rendőrséggel mind a letartóztatása, mind a bizonyítékok szolgáltatása tekintetében. Továbbá személyes körülményei, azaz az a tény, hogy édesanyja és bátyja – akiről maga is gondoskodott – betegek voltak, valamint már negyven éve rendelkezett változatlan állandó munkahellyel és lakcímmel, szintén kizárta a szökés kockázatát.

Később a bíróság felmentette a kérelmezőt.

Az ügyben az emberi jogi bíróság a következő elvekre hivatkozott az Egyezmény 5. Cikk 3. bekezdése sérelmének vizsgálata során:

- valódi közérdek elve;
- eseti mérlegelés elve (egyéni körülmények vizsgálata);
- alternatív kényszerintézkedések lehetősége érdemi vizsgálatának hiánya;
- fegyverek egyenlőségének elve.

A Bíróság a szökés veszélye körében megállapította, hogy bár valóban elfogatóparancs alapján tartóztatták le a kérelmezőt, figyelmen kívül hagyták, hogy büntetlen előéletű, már negyven éve ugyanazon a lakcímen élt és anyagilag támogatta

a családtagjait. Nem vették figyelembe azt a tényt sem, hogy a kérelmezőt gépjárművezetőként alkalmazták, ami igazolta távollétét Magyarországtól, és azt sem, hogy önként jelentkezett a rendőrőrsön, amint értesült a letartóztatására kiadott parancsról.

A Bíróság kimondta továbbá, hogy az alternatív kényszerintézkedések körében nem elégséges röviden megemlíteni, hogy egyéb, enyhébb kényszerintézkedés nem alkalmazható, érdemben kell vizsgálni azok lehetőségét.

A fogva tartás ellen benyújtott fellebbezést elbíráló bíróságnak biztosítania kell a bírósági eljárási garanciákat. Az eljárásnak kontradiktóriusnak kell lennie, és minden esetben biztosítania kell a felek, az ügyész és a fogvatartott személy között a „fegyverek egyenlőségét”. A fegyverek egyenlősége nem érvényesül, ha a védőtől megtagadják a nyomozás irataihoz való hozzáférést, feltéve, hogy a hozzáférés alapvetően szükséges az ügyfél fogva tartása jogszerűségének hatékony megtámadásához.

4. Tanácsban meghozott ítéletek

Az Egyezmény szerint az elé terjesztett ügyekben a Bíróság egyesbíróként, háromtagú bírói tanácsokban, hét bíróból álló Kamarákban vagy tizenhét bíróból álló Nagykamarában jár el.

Az előterjesztett kérelmet a háromtagú tanács egyhangú szavazattal

- elfogadhatatlannak nyilváníthatja vagy törölheti az ügylajstromból, ha az ilyen határozat további vizsgálat nélkül meghozható; vagy
- elfogadhatóvá nyilváníthatja, és egyúttal ítéletet hozhat az ügy érdeméről, ha az ügyben felmerült, az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek értelmezését és alkalmazását érintő kérdéssel kapcsolatban a Bíróság jól megalapozott esetjoga rendelkezésre áll.

A Bíróság a közelmúltban a kamarai döntéshozatal helyett háromtagú tanácsokban kezdte el vizsgálni a magyar állammal szemben az indokolatlan letartóztatás miatt benyújtott kérelmeket, tekintettel arra, hogy a Bíróság kiforrott esetjoggal fedi le ezt az ügycsoportot. Mindez nem példa nélküli, az eljárások elhúzódása miatt beadott kérelmek (ún. „hossz panaszok”) esetében régóta bevett gyakorlat ez hazánk vonatkozásában.

Amennyiben a háromtagú tanács dönt, akkor több hasonló ügyet egyesítenek és az ügy részletes elemzését nem végzik el, a döntések indoklása lakonikus. Az ítélet mellékletét képezi egy táblázat, ahol az egyes kérelmezők vonatkozásában címszavakban tünteti fel a Bíróság az ügyszámot, a kérelmező nevét, a fogvatartásának hosszát és esetleges más jogsérelmét, valamint az igazságos jóvátétel összegét. A letartóztatás egyezményesértő jellegéről való döntés alapvető és a tanácsi döntések eredményeként előtérbe került vizsgálati szempontja és a jóvátétel összegét alapvetően meghatározó körülmény a kényszerintézkedés elsőfokú ítéletig tartó hossza. A Bíróság joggyakorlata sommásan úgy foglalható össze, hogy ha a letartóztatás nem éri el az egy évet, akkor a kérelmet elfogad-

hatatlannak értékeli, ha ezt meghaladja, akkor viszont nagy valószínűséggel megállapítja az egyezmény sértést. A háromtagú tanácsban hozott döntésekben meghatározott igazságos jóvátétel összege – ellentétben a korábbi kamarai döntésekkel, amelyek azt külön tartalmazták – magában foglalja az ügyvédi munkadíjat is.

A legfrissebb letartóztatással kapcsolatos ilyen döntés a 2019. március 7. napján közzétett Szekeres és mások kontra Magyarország ügy⁶⁷, amely az alábbi adatokat tartalmazza:

Ügyszám	Kérelmező	Fogvatartás hossza	Más jog-sérelem	Igazságos jóvátétel összege (euró)
21763/14	Szekeres István	1 év 11 hó 8 nap		2600
42819/14	Kosztadinovszaki Miklós Viktor	1 év 6 hó 2 nap		2200
64339/14	Lőwy Molnárné Ilona	1 év 8 hó 21 nap		2500
5818/15	Kóté László	3 év 4 nap + 10 hó 24 nap	5(4) cikk	5300
30197/15	Péntek Gyula	2 év 7 hó 5 nap	8(1) cikk	4700

A döntések alapján arra lehet következtetni, hogy a korábbi esetjogot Magyarországra is alkalmazza a Bíróság, és egy év tartamú letartóztatásért nagyságrendileg 1.000 euró kártalanítást ítél meg.

A Bíróság állásfoglalása és gyakorlata szerint amennyiben egy adott ügyfajtában jelentős számú kérelem érkezik és az ügy valamilyen rendszerszintű problémára világít rá, akkor pilot eljárást kezdeményez. Így annak ellenére, hogy egyelőre a letartóztatással kapcsolatos ügyek alaposabb vizsgálatát felfüggesztette

⁶⁷ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:\[%22document%22\],%22itemid%22:\[%22001-191364%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:[%22document%22],%22itemid%22:[%22001-191364%22]})

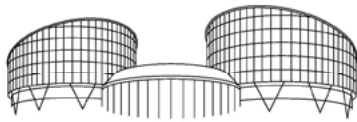
a Bíróság, elképzelhető, hogy a közeljövőben átfogó, komplex intézkedésekre hívja fel a magyar kormányt. Ennek feltétele, hogy a korábbi hazai gyakorlat továbbra is szembe menjen az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatával és hogy magas számú kérelem érkezzon a Bírósághoz.

Mintakérelem

Ha a fenti iránymutatások alapján meggyőződünk arról, hogy indokolt az Európai Emberi Jogi Bírósághoz fordulni, az alábbi kérelemmintát használhatjuk támogatásként, ötletadóként vagy saját magunk által elkészített beadvány ellenőrzésére.

[Mintakérelem letöltése](#)

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

HUN - 2018/1
Kérelmezői űrlap

A kérelmezői űrlapról

Ez a kérelem okirat, amely befolyásolhatja a kérelmező jogait és kötelezettségeit. Szíveskedjen a Tájékoztatóban foglalt utasításoknak megfelelően kitölteni az űrlapot. Töltse ki az Önre vonatkozó összes mezőt, és küldje meg az ügyével kapcsolatos összes irat egy-egy másolati példányát.

Figyelmeztetés: A Hivatal hiányos kérelmet nem fogad el (ld. Eljárási Szabályzat 47. §). Felhívjuk továbbá a figyelmét a Szabályzat 47. § 2 bek. (a) pontjára, amely szerint a kérelmezőnek **MAGÁN AZ ŰRLAPON, ANNAK MEGFELELŐ ROVATAIBAN**, össze kell tömören foglalnia a tényeket, a panaszokat és az elfogadhatósági körülményeket. A kérelmezői űrlapot úgy kell kitölteni, hogy abból a Bíróság további irat és pótlap igénybevétele nélkül is meg tudja állapítani a kérelem jellegét és tartalmát.

Vonalkódos címke

Amennyiben Ön már kapott az Európai Emberi Jogi Bíróságtól vonalkódos címket, szíveskedjen egyet a lenti mezőbe ragasztani.

Kérelem száma

Amennyiben Ön már kapott iktatási számot a Bíróságtól a panaszával kapcsolatban, szíveskedjen azt a lenti mezőbe írni.

A. A kérelmező

A.1. Egyéni kérelmező

Ez a rész csak az egyéni kérelmezőkre vonatkozik. Amennyiben a kérelmező szervezet, a A.2. pontot kell kitölteni.

1. Vezetéckneve

2. Utóneve(i)

3. Születési ideje

2	3	0	5	1	9	7	5
N	N	H	H	É	É	É	É

 pl. 31/12/1960

4. Születési helye

5. Állampolgársága

6. Lakcíme

1055 Budapest
Nyugati tér 2, 10/22
Magyarország

7. Telefonszáma (ország-előhívószámmal)

8. Email címe (ha van)

9. Neme

férfi

nő

A.2. Kérelmező szervezet

Ez a pont csak abban az esetben töltendő ki, ha a kérelmező cég, nem-kormányzati szervezet, egyesület, vagy egyéb jogi személy. Ebben az esetben a D.1. pontot is ki kell tölteni.

10. Név

11. Azonosítószám (ha van)

12. Bejegyzésének vagy alapításának ideje (ha van)

N	N	H	H	É	É	É	É

 pl. 27/09/2012

13. Tevékenységi köre

14. Bejegyzett címe

15. Telefonszáma (ország-előhívószámmal)

16. Email címe

B. Állam(ok), amely(ek) ellen a kérelem irányul

17. Jelölje meg azon Állam(ok) nevét, amely(ek) ellen a kérelmet előterjeszti

☐ ALB - Albánia	☐ ITA - Olaszország
☐ AND - Andorra	☐ LIE - Liechtenstein
☐ ARM - Örményország	☐ LTU - Litvánia
☐ AUT - Ausztria	☐ LUX - Luxemburg
☐ AZE - Azerbajdzsán	☐ LVA - Lettország
☐ BEL - Belgium	☐ MCO - Monaco
☐ BGR - Bulgária	☐ MDA - Moldova
☐ BIH - Bosznia-Hercegovina	☐ MKD - Észak-Macedónia
☐ CHE - Svájc	☐ MLT - Málta
☐ CYP - Ciprus	☐ MNE - Montenegró
☐ CZE - Cseh Köztársaság	☐ NLD - Hollandia
☐ DEU - Németország	☐ NOR - Norvégia
☐ DNK - Dánia	☐ POL - Lengyelország
☐ ESP - Spanyolország	☐ PRT - Portugália
☐ EST - Észtország	☐ ROU - Románia
☐ FIN - Finnország	☐ RUS - Oroszország
☐ FRA - Franciaország	☐ SMR - San Marino
☐ GBR - Nagy-Britannia	☐ SRB - Szerbia
☐ GEO - Grúzia	☐ SVK - Szlovák Köztársaság
☐ GRC - Görögország	☐ SVN - Szlovénia
☐ HRV - Horvátország	☐ SWE - Svédország
☒ HUN - Magyarország	☐ TUR - Törökország
☐ IRL - Írország	☐ UKR - Ukrajna
☐ ISL - Izland	

C. Az egyéni kérelmező képviselője

Az eljárás ezen szakaszában a kérelmezőnek nem szükséges jogi képviselettel rendelkeznie. Amennyiben nincs képviselője, folytassa az űrlap kitöltését az E. ponttól.

Amennyiben az egyéni kérelmezőt nem ügyvéd képviseli (hanem pl. rokon, barát vagy gondnok), úgy a C.1. pont töltendő ki; ügyvéd esetén pedig a C.2. pontot kell kitölteni. A C.3. pont mindkét esetben kötelezően kitöltendő.

C.1. Nem ügyvéd

18. A kérelmezőhöz fűződő kapcsolat

19. Vezetéckneve

20. Utóneve(i)

21. Állampolgársága

22. Címe

23. Telefonszáma (ország-előhívószámmal)

24. Fax-száma

25. Email címe

C.2. Ügyvéd

26. Vezetéckneve

Dr. Minta

27. Utóneve(i)

Péter

28. Állampolgársága

magyar

29. Címe

1055 Budapest
Nyugati tér 2, 10/22
Magyarország

30. Telefonszáma (ország-előhívószámmal)

+36 70 222 2222

31. Fax-száma

32. Email címe

minta.peter@gmail.com

C.3. Meghatalmazás

A kérelmező az első mezőben elhelyezett aláírásával meghatalmazza képviselőjét, hogy helyette és nevében eljárjon; a meghatalmazott képviselő ezt a második mezőben feltüntetett aláírásával fogadja el.

Ezennel meghatalmazom a fent megjelölt személyt arra, hogy engem az Egyezmény 34. Cikke szerint benyújtott kérelemmel kapcsolatban az Európai Emberi Jogi Bíróság előtti eljárás során képviseljen.

33. A kérelmező aláírása

34. Dátum

2	2	0	5	2	0	1	9
N	N	H	H	É	É	É	É

pl. 27/09/2015

Ezennel elfogadom a kérelmező meghatalmazását arra, hogy az Egyezmény 34. Cikke szerint benyújtott kérelemmel kapcsolatban az Európai Emberi Jogi Bíróság előtti eljárás során képviseljem.

35. A képviselő aláírása

36. Dátum

2	4	0	5	2	0	1	9
N	N	H	H	É	É	É	É

pl. 27/09/2015

Elektronikus kapcsolattartás a képviselő és a Bíróság között

37. Az eComms alkalmazáshoz rendelt email-cím (ha a képviselő már rendelkezik eComms-fiókkal, adja meg az ott használt email-címet)
minta.peter@gmail.com
E mező kitöltésével Ön hozzájárul az eComms alkalmazás használatához.

D. A kérelmező szervezet képviselője

Amennyiben a kérelmező szervezet, úgy képviseletét arra jogosult személynek kell ellátnia (pl. ügyvezető vagy egyéb tisztségviselő). A képviselő adatait a D.1. pontban kell feltüntetni.

Ha a szervezet képviselője ügyvédet hatalmaz meg az ügy vitelével, úgy a D.2 és a D.3 pontot is ki kell tölteni.

D.1. Tisztségviselő

38. Betöltött tisztség (igazolás szükséges)

39. Vezetékeve

40. Utóneve(i)

41. Állampolgársága

42. Címe

43. Telefonszáma (ország-előhívószámmal)

44. Fax-száma

45. Email címe

D.2. Ügyvéd

46. Vezetékeve

47. Utóneve(i)

48. Állampolgársága

49. Címe

50. Telefonszáma (ország-előhívószámmal)

51. Fax-száma

52. Email címe

D.3. Meghatalmazás

A kérelmező szervezet képviselője az első mezőben elhelyezett aláírásával meghatalmazza az ügyvédet ügye képviseletével, az ügyvéd ezt a második mezőben feltüntetett aláírásával fogadja el.

Ezennel meghatalmazom a D.2. pontban megjelölt személyt arra, hogy az Egyezmény 34. Cikke szerint benyújtott kérelemmel kapcsolatban az Európai Emberi Jogi Bíróság előtti eljárás során képviseletet lásson el.

53. A szervezet képviselőjének aláírása

54. Dátum

pl. 27/09/2015

N N H H É É É É

Ezennel elfogadom a kérelmező szervezet meghatalmazását arra, hogy az Egyezmény 34. Cikke szerint benyújtott kérelemmel kapcsolatban az Európai Emberi Jogi Bíróság előtti eljárás során képviseljem.

55. Az ügyvéd aláírása

56. Dátum

pl. 27/09/2015

N N H H É É É É

Elektronikus kapcsolattartás a képviselő és a Bíróság között

57. Az eComms alkalmazáshoz rendelt email-cím (ha a képviselő már rendelkezik eComms-fiókkal, adja meg az ott használt email-címet)

E mező kitöltésével Ön hozzájárul az eComms alkalmazás használatához.

A kérelem tárgya

Az alábbiakban szíveskedjen kifejteni a kérelmére vonatkozó tényeket és panaszokat, valamint azt, hogy eleget tett-e a hazai jogorvoslatok kimerítése, illetve a hat hónapos határidő követelményének (Egyezmény 35. Cikk (1) bek.) (E, F és G pontok). Nem fogadható el a mező üresen hagyása vagy pótlapokra való hivatkozás. Ld. Eljárási Szabályzat 47.§ (2) b) pont, Az eljárás megindítására vonatkozó gyakorlati útmutató, valamint „Tájékoztató a kérelmezői űrlap kitöltéséhez”

E. A tények leírása

58.

1. A Kérelmező 2017. 01.01-től tölti (előzetes) letartóztatását a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben.

2. Az előzetes letartóztatás elrendelésekor 46 éves volt, élettársával rendezett körülmények között élt az általuk közösen tulajdonolt ingatlanban, ahol két kiskorú gyermeket nevelnek. Rendszeres, kb. nettó 300 000 havi jövedelemmel rendelkezik: zöldséget és gyümölcsöt árul egy belvárosi piacon.

3. A Kérelmezőt a 2017. 05. 17-én benyújtott vádirat alapján jelentős mennyiségű kábítószerre elkövetett kábítószer birtoklásának büntetével vádolják. Árúsítás vagy más elkövetési mód nem merült fel az eljárás során. Korábban kábítószerrel kapcsolatos bűncselekménnyel soha nem vádolták.

4. A Kérelmező előállítására otthona közelében, Budapest V. kerületi Rendőrkapitányság járőreinek jelentése (F/1 melléklet) szerint 2017. augusztus 26-án került sor, amelyről a következőket írják: "felszólításunkra nem volt hajlandó előjönni a bokorból, ezért testi kényszer alkalmazásával kihúztuk a bokrok közül."

5. Az őrizetbe vételt követően a Kérelmező előzetes letartóztatását a Budai Központi Kerületi Bíróság rendelte el 2017. augusztus 28-án (F/2 melléklet) az elrejtőzésre, a szökés veszélyére, bizonyítás akadályozásának veszélyére és bűnismétlés veszélyére hivatkozva a következő indoklás mentén:

- a Kérelmező a rendőrök elől elrejtőzött az intézkedés során, amikor elbújt a bokorban,

- a Kérelmező bejelentett munkahellyel nem rendelkezik és a bűncselekmény magas büntetési tétele miatt alaposan feltehető szökése,

- alaposan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén tanúkat félemlítene meg, bizonyítási eszközöket semmisítene meg vagy rejtene el, tekintettel arra, hogy a "gyanúsított azon a környéken él, ahol ezen bűncselekményt elkövette", illetve a "a hatósággal szemben tanúsított fellépése alapján erőszakos magatartásra vonható le következtetés",

- vagyon elleni bűncselekmények miatt már állt bíróság előtt.

6. A másodfokú bírósággént eljáró Fővárosi Törvényszék (FT) az előzetes letartóztatást elrendelő végzést 2017.szeptember 15-én helybenhagyta (F/3 melléklet).

7. Az elsőfokú és a másodfokú bíróság előzetes letartóztatást elrendelő/helyben hagyó végzéséhez képest a további, hosszabbító határozatok lényegében azonos indoklást tartalmaznak, amelynek indoklásai szinte szó szerint megegyeznek az elrendelő végzésével.

A tények leírása (folytatás)

59.

A tények leírása (folytatás)

60.

F. A kérelmező által állított egyezmény- (ill. jegyzőkönyv-) sértés(ek) és az az(oka)t alátámasztó érvek

61. Az Egyezmény Cikke	Magyarázat
5. cikk (3)	1. Kérelmező 2017. 01.01-től fennálló, azaz több mint 23 hónapon át tartó előzetes letartóztatása sérti az Emberi Jogok Európai Egyezmény 5. cikk 3. bekezdésében garantált jogait. 2. Amennyiben fenn is áll a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja, az Egyezmény által előírt ésszerű időtartamon túl ez már nem elégséges a fogvatartás igazolására. Annak megítélése, hogy mit jelent a gyakorlatban az ésszerű idő nem ítéltető meg absztrakt módon (többek között A.B. kontra Magyarország, kérelem száma: 33292/09, §23) 3. Ugyanakkor, mint ahogyan azt a Bíróság az ügy egyedi körülményei vizsgálatának fontosságát hangsúlyozva kimondta a Labita kontra Olaszország (kérelem száma: 26772/95) ügyben, az előzetes letartóztatás csakis akkor lehet jogszerű, ha „kimutatható az a valódi közérdek, amely az ártatlanság védelmének elve ellenére is nagyobb súllyal esik latba, mint a személyes szabadság tiszteletben tartásának követelménye” (Labita, § 152.) 4. Jelen ügyben a 23 hónapos, közel két éves szabadságelvonás álláspontom szerint kétséget kizáróan meghaladja az ésszerű időhatárt, mivel kizárólag a magas büntetési tételre hivatkozhattak alappal a hazai bíróságok az alábbiakban kifejtettek szerint. 5. Rögzíteni szükséges, hogy az igazságszolgáltatás akadályozásának veszélye nem áll fenn, hiszen a Bíróság következetes joggyakorlata szerint a nyomozás megghiúsításának veszélye akkor reális, ha azt konkrét tények támasztják alá. Így például az, ha a terhelt egy korábbi eljárásban bizonyítékokat hamisított vagy befolyásolni próbálta a tanúkat, amint az a W kontra Svájc ügyben történt (kérelem száma: 14379/88). Jelen ügyben arra vonatkozóan adat nem merült fel, hogy a gyanúsított szabadlábra kerülése esetén bármilyen módon a bizonyítás megghiúsítására törekedne, jelen stádiumban ez egyre valószínűtlenebb. A házkutatások lezajlottak, a tárgyi bizonyítási eszközöket a rendőrség lefoglalta, a tanúk meghallgatása megörtént. 6. A bűnismétlés veszélye sem lehet reális olyan személy esetén, aki 13 évvel az eljárást megelőzőn volt utoljára büntetve. Kiemelendő az is, hogy a korábbi elítélések mind kisebb súlyú vagyon elleni bűncselekmények voltak, amely körülmény szintén különösen releváns a Bíróság joggyakorlata alapján, hiszen a Bíróság Matznetter kontra Ausztria (kérelem száma: 2178/64.) ügy szerint a bűnismétlés veszélye csak akkor vezethet az előzetes letartóztatás elrendeléséhez, ha reális annak az esélye, hogy a terhelt a letartóztatás elrendelésének alapjául szolgáló cselekményhez hasonló és hasonlóan súlyos cselekményt követne el. 7. Az elfogáskor a bokrban történő elbújás tekintetében annyit kívánok megjegyezni, hogy a helyszínen parkolt a Kérelmező személygépkocsija, így ha a rendőrök elől el kívánt volna szökni, számottevő nehézség nélkül elhagyhatta volna a helyszínt. 8. Amint azt a Bíróság számos esetben hangsúlyozta önmagában a vád tárgyát képező bűncselekmény magas büntetése nem elégséges hivatkozási alap az előzetes letartóztatás elrendeléséhez (Letellier kontra Franciaország, kérelem száma: 12369/86). 9. A Neumeister kontra Ausztria ügyre hivatkozva kiemelem, hogy a bíróságok nem vették figyelembe Kérelmező egyéni körülményeit: rendezett magánélet, élettársával közösen nevelt két kiskorú gyermek, rendszeres jövedelem.

[illegible]

G. Az Egyezmény 35. Cikk (1) bekezdésében foglalt elfogadhatósági követelmények betartása

Minden egyes panasznál fejtse ki, hogy élt-e a rendelkezésre álló hatékony jogorvoslati lehetőségekkel - ideértve a fellebbezést is - a panaszolt országban. A hat hónapos határidő követelménye betartásának igazolására adja meg a hazai végleges határozat keltét, illetve kézbesítése napját.

[illegible]

64. Rendelkezésére állt-e olyan fellebbezés ill. jogorvoslat, amelyet nem vett igénybe?

☐ Igen

☐ Nem

65. Amennyiben a fenti kérdésre igennel válaszolt, fejtse ki, hogy milyen jogorvoslatot nem vett igénybe és miért.

H. Egyéb (esetleges) nemzetközi eljárásra vonatkozó tájékoztatás

66. Fenti panaszaival kapcsolatban igénybe vett-e más nemzetközi kivizsgálási, ill. rendezési eljárást?

☐ Igen

☒ Nem

67. Ha igennel válaszolt a fenti kérdésre, röviden és tömören írja le az eljárást (a panasz tárgya, a nemzetközi szervezet neve, az esetleges határozatok kelte és jellege)

68. Önnek (a kérelmezőnek) van-e, vagy volt-e más kérelme a Bíróság előtt?

☐ Igen

☒ Nem

69. Ha igennel válaszolt a fenti kérdésre, szíveskedjen a lenti mezőbe beírni egyéb kérelmének (kérelmeinek) a számát

I. Csatolt iratok listája

Szíveskedjen az iratokat hiánytalanul és olvashatóan *fénymásolatban* megküldeni. Iratokat nem küldünk vissza Önnek. Ezért az Ön érdeke, hogy másolatokat és ne eredeti iratokat küldjön. Kérjük, hogy:

- az iratokat keltezés és eljárás szerint rakja sorba;
- folyamatos számozással lássa el az oldalakat;
- NE tűzze, kösse vagy ragassza össze az iratok lapjait.

70. Az alábbiakban időrendi sorrendben sorolja fel a becsatolt iratokat és adja azok rövid összegzését. Adja meg, hogy az egyes iratok milyen lapszámon kezdődnek

1.	F/1 Budapest V. kerületi Rendőrkapitányság jelentése a rendőri intézkedésről (keltezés, határozat száma)	oldal: 1
2.	F/2 Budai Központi Kerületi Bíróság végzése, amely az előzetes letartóztatást elrendeli (keltezés, határozat száma)	oldal: 7
3.	F/3 Fővárosi Törvényszék végzése, amely az előzetes letartóztatás elrendelését helyben hagyta (keltezés, határozat száma)	oldal: 9
4.		oldal:
5.	az összes letartóztatással kapcsolatos végzés csatolandó!	oldal:
6.		oldal:
7.		oldal:
8.		oldal:
9.		oldal:
10.		oldal:
11.		oldal:
12.		oldal:
13.		oldal:
14.		oldal:
15.		oldal:
16.		oldal:
17.		oldal:
18.		oldal:
19.		oldal:
20.		oldal:
21.		oldal:
22.		oldal:
23.		oldal:
24.		oldal:
25.		oldal:

Egyéb észrevételek

Van-e egyéb megjegyzése a kérelmével kapcsolatban?

71. Megjegyzések

A szenzitív adatokra tekintettel kérem, hogy csak a kezdőbetűim megjelölésével hozzák nyilvánosságra az ügyemet.
Kérem a tisztelt Bíróságot, hogy méltányos igazságos jóvátétel megfizetésére kötelezze a Magyar Kormányt, melynek összegét 3000 euróban kérem megállapítani.

Nyilatkozat és aláírás

Tiszta lelkiismerettel kijelentem, hogy a jelen kérelemben leírtak – a legjobb tudomásom szerint – megfelelnek a valóságnak.

72. Dátum

2

6

0

5

2

0

1

9

pl. 27/09/2015

N

N

H

H

É

É

É

É

A kérelmező(k) ill. a képviselő(k) a lenti mezőben írja(írják) alá a kérelmet.

73. Aláírás(ok) ☐ Kérelmező(k) ☒ Képviselő(k) - jelölje meg a megfelelőt!

Kapcsolattartás

Amennyiben egynél több kérelmező vagy képviselő van, szíveskedjen nyilatkozni, hogy melyikük legyen az az egyetlen személy, akivel a Hivatal levelezést folytat. Képviselet esetén a Bíróság csak az ügyvéddel ill. egyéb képviselővel fog kapcsolatot tartani.

74. ☐ Kapcsolattartó kérelmező neve és címe ☒ Kapcsolattartó képviselő neve és címe – jelölje meg a megfelelőt!

Dr. Minta Péter

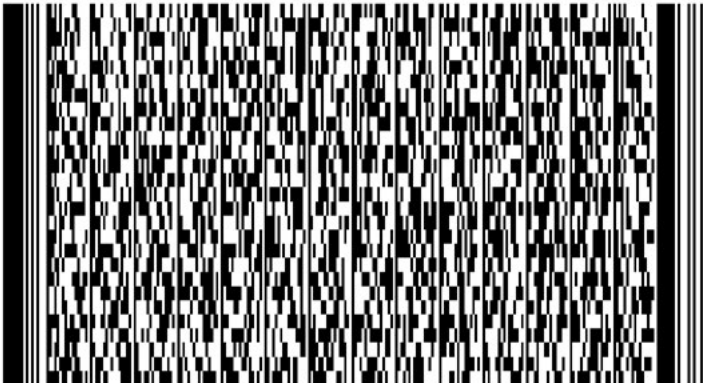
1055 Budapest

Nyugati tér 2, 10/22

Magyarország

A kitöltött kérelmezői űrlapot írja alá és küldje az alábbi címre:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 STRASBOURG CEDEX
FRANCE

893669e1-66ca-4653-b9e0-2de2561a694b

